2011. okt. 53.

Kapocs

XL évfolyam, 53. szám Vancouver, BC, 2011 október 15

A SOPRON ALUMNI IDŐSZAKOS KÖZLEMÉNYE

A TARTALOMBÓL

HONORIS CAUSA
Kitüntetések 2
Megtiszteltetések 3
Vivat Professores 5
IN MEMORIAM
Gyászjelentések 6
Megemlékezések 6
VISSZATEKINTÉSEK
Régmúlt 9
Közelmúlt 9
Sopron 1956 13
Még mindig Sopron 15
Kezdetek az új világban 18
A 'műszakiak' 20
Anekdótáink 27
IROGATÁSOK
Magunkról 30
Vélemények 33
Recenziók 34
Reflekciók 36
Egyéb 37
KÖZÖS ÜGYEINK
Hírek/Közlemények 38

HONORIS CAUSA

KITÜNTETÉSEK

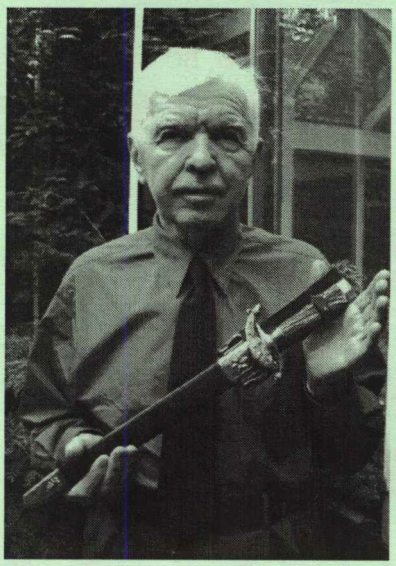

OKLEVÉL

A Nyugat-magyarországi Egyetem
Erdőmérnöki Kara

Prof. Dr. h.c. Dr. Grátzer Miklós

aranyokleveles erdőmérnököt,
a Vancouver/Sopron Alumni csoport
elnökét

PRO SILVICULTURA,
NATURA ET VENATORIA
Kari Dísztőr
kitüntetésben részesíti

az Erdőmérnöki Karért végzett
kiemelkedő munkája és
a Kanadában élő erdőmérnökök
Alma Materhez fűződő kapcsolatának
selmeci-soproni hagyományok szellemében történő
ápolása elismeréséül.

Sopron, 2011. szeptember 13.

Prof. dr. Náhlik András
dékán

University of West Hungary University of West Hungary University of West Hungary

many greetings to the reader from the Dean of the Faculty of Wood Sciences, University of West Hungary!

The Council of the Faculty of Wood Sciences
presents the award

Pro Facultate Ligniensis

to

Les Jozsa

as a recognition of

outstanding achievement in research and education in the area of wood science, with special regard to his assistance in Wood Industrial Engineer training, as well as his various contributions to the professional endeavors of the Faculty of Wood Sciences.

We present this certificate hereby
as a witness to the above.

Sopron, September 12, 2011.

Dr. László Jereb
dean

MEGTISZTELTETÉSEK

Rétfalvi László: **Aranydiplomás 'Örökös Balekok'**

(Balról) Pintér L, Szabó Gy, Draskóy Gy, Józsa E, Kozák A, Pintér M, Kocsis T, Szász I, Kurucz M, Kurucz J, Józsa L, Szász J, Martinek A, Bakó J, Sövegjes L, Grátzer M, Tóth G, Sudár L, Rétfalvi L, Andre B, Rétfalvi L, Kegös F, Vigh I, Safranyik E, Varga F, Safranyik L, Sümegh N, (?), Borovits F, Faragó M, Borovitsné

A vancouveri 'örökös balekok'-at is megtisztelte aranydiplomával magyarországi Alma Materük, az Erdőmérnöki Főiskola jogutódja, a Nyugat-Magyarországi Egyetem, 2011 szeptember 13.-án, a tanévnyitó ünnepségek keretében.
Talán most bezárult a kör, amely 1989-es 'visszafogadásunkkal kezdődött, szervezeti és egyéni kapcsolataink újraépítésével folytatódott, majd most kezdő évfolyamainkkal együtt kapotunk a hagyományos megtiszteltetést, az aranydiplomát, végzésünk 50. évfordulóján. Szivünkben érezzük is, hogy ismét és most már örökké részei vagyunk iskolánk történetének.

Nosztalgiától vezérelve vonaton utaztam Sopronba, mint hajdan egykoron, ahol még az állomást is a helyén találtam, de az 55 évvel előtti szorongó érzés most elmaradt. Helyette várakozással telten jelenkeztem be családom két tagjával, nem a Szent Imre (Dimitrov) téri, hanem a kevésbe nosztalgikus, de annál kényelmesebb Botanikus-kerti diák-szállóba. Viszont, mint akkoron régen, hamarosan össze is futottam volt kezdő évfolyamtársaimmal, akik szintén Kanadából utaztak ide. Hogy mennyire kicsit változik a világ!
Bár már többször jártam Sopronban messzire kerülésem óta, most mintha ott akartam volna folytatni, ahol régen abba maradt. Újra akartam ismerni Sopront, a várost amiről '56 után csak ködös emlékeim maradtak, a várost amelynek neve Selmeccel összefonva oly sokszor volt ajkunkon nótáinkban, fohászainkban vancouveri 'száműzött éveinkben'. Megismerni utcáit, tereit, hires épületeit, no meg a firmáink által olyan sokszor emlegetett 'szórakozó helyeit'. Az idő kedvezett. Bársonyos koraőszi estén járhattuk a várost s izlelhettük adottságait.
A tanévnyitó napján, ragyogó napsütésben, a főépület előtt gyülekeztünk, majd avattuk fel, Grátzer Miklós elnökünk szavaival az előtér zöldterületén felállított totemoszlopot, a vancouveri Sopron Alumni egyik ajándékát magyar Alma Materünknek:

„Ma egy új egyed kap otthont a Botanikus kertben. Gyökere innen indult, a Csendes Óceánnál teljesedett ki és most itt tárja ki szárnyait ősi otthonában. Léte azonos, története párhuzamos az 1956-ban elszakadt generációval.
Első ránézésre egy új és érdekes exóta, de mondanivalója mélyebb és súlyosabb. A totempszlop szimbólum és családi történet. A soproni erdőmérnök család kiterjedt és története gazdag és eseménydús. Amit itt látunk az egy fejezet csak a tisztességgel megküzdött 55 évről. Szól az elszakadás fájdalmairól, az idegenben való megkapaszkodásról, életörökség megteremtéséről és szellemi visszatérésről. Álljon itt mint szemtanú a múltról és vigyázó szeretettel nézze, hogy most ti irjátok az újabb fejezeteket
A kert szobrai, emlékművei és ősi fái mindenkihez szólnak aki tud és akar is érezni. Legyen ez itt egy új hang az érzés-mozaikban. Fogadjátok mint a Kanadai Sopron Alumni köszöntését és jókivénságát".

Közvetlen a faragott oszlop után lepleztük le, a vancouveri Sopron Alumni másik ajándékát, a 30 cm átmérőjű bronz táblát, amit a főépület aulájában, az 1989-es (*a Kapocs hátlapján is látható*) fafaragással szemben helyeztek el, amit ismét Grátzer Miklós mutatott be:.

„Emléktábla avatásra jöttünk össze, de igazából a selmeci szellemet ünnepeljük. Ez az a kapocs ami minket összetart, amely generációkat köt össze és fizikai távolságokat hidalát.

„Köszönet mindazoknak itthon és ott kint is, akik ápolták és élve tartották a selmeci szellemet az utolsó kemény évtizedekben. Köszönet minden baráti gesztusért, őszinte szóért és minden önzetlen cselekedetért, ami a közös érdeket szolgálta.

Emléktáblánk köszöntés az Alma Maternek és egy kicsit búcsúzás is egy egyedül álló történet alkonyán.Emlékeztet az összetrtás alkotó erejére, a múlt és jelen élő kapcsolatára és az elszakadás és egymásra találás élményére. Emlékeztet elhúnyt tanár és diák társainkra, a sors keserves ütéseire ugyanúgy mint az egyéni és közös eredményekre – és legfontosabb, emlékeztet a hűségre, és arra, hogy ennyi év után is él és létezik a Kanadai Sopron Alumni.

Nagyon idevágó Mécs László közel 100 éve irott verse, ami Roller Kálmán bátyámnak kedvenc idézete volt:

Lehetünk szétvágva harminchét határba,
S hordhattuk a tudást idegen országba,
Csak a haza álljon rajongóan kitárva
Új határok felett mindenégi tájra.
Vonaton, repülőn széjjel szaladt minden,
Csak Alma Materünk maradjon meg hitben,
Megújult szivekben megújulhat minden,
Szegény magyarokat segítse az Isten.
('Kóborló elődöm' részlet)

Közös elgondolásunkat a newfoundlandi bronz öntöde valósította meg. A bronzöntő apja kollegánk volt, aki nagyon fiatalon húnyt el, arany-diplomáját ma kapta volna meg.

Az egymásba simuló kanadai juhar és magyar tölgy levelek kettős életünket és sorsunkat szimbolizálják. A tölgy levelekben a számok az öt kint végzett évfolyamok kezdő és végző évei. A szöveg egy tömör hitvallásunk
– 'Selmec-Sopron-Vancouver' – 'Három város - Két Alma Mater - Egy szív'.

Örömteli szívvel és érzéssel adom át ezt a táblát a kanadai Sopron Alumni és a 'kinti' soproni család nevében. Fogadjátok olyan szeretettel, mint ami bennünk él az Alma Mater és Sopron iránt."

Ezután a főépület disztermében jöttünk össze, tisztelet-diplomában részesülők és hozzátartozóik, meghallgatni az Erdőmérnöki Kar dékán köszöntőjét s meginni mindannyiunk egészségére a felszolgált pezsgő italt. Mielőtt elfogyasztottuk ebédünket, az egyetem vendégeként, a diákszálló épületében lévő elegáns Nyugati Étteremben, meghajtott fővel tisztelegtünk, a főépület aulájában, iskolánk hősi halottai előtt.

A tanévnyitó ünnepség Sopron belvárosában, a Közgazdaságtan Kar épülete nagytermében lett megrendezve, ahová busszal szállították az ünnepelteket. A nagyszámú egyenruhás diákság és a diszruhás egyetemi oktatók színpompás közegében helyezték el a szintén nagyszámú tiszteletdiploma várandót. Vendégegnek már alig jutott hely. A megtisztelendők sokaságának több oka lehet, de legfőbb talán az, hogy az 50-es évek elején, akkor még Sopronban végzett bányamérnökök, saját kérésükre Sopronban kívánták átvenni a megtisztelő dokumentumot, amit a Miskolci Egytem szivesen teljesített. Micsoda erővel hat ez az olyan gyakran emlegetett Selmec-Sopron szellemiség!!! Emellett voltak jócskán 'gyámántoklevél és vasoklevél aspiráns' erdőmérnökök is (Adamovich Laci bátyánk is 'vasdiplomás' lett!), s mindennek tetejében ott volt Kostein Ferenc, akinek az igazán ritkán kiadott 'rubintoklevél' járt, gazdag karrierje és hosszú élete alapján. Inkább tiszteletem az idősebb kollegák iránt mintsem a 'savanyú a szőllő' érzés készteti bennem a kijelentést, hogy nekünk aranyoklevél-várandósoknak már csak a 'szintén futott' szerep jutott. Oda se neki!

Bár a korábbi évek 'nagylélegzetű' köszönő beszédei most nem ismétlődtek meg, mégis a sok szép és tartalmas üdvözlő és köszönő beszéd elhúzta az időt, ami alatt a dísztribünön ülőknek példát kellet mutatniuk (mutattak is!) az odafigyelésben. És ha abba bele nem fáradtak, akkor jött nekik az igazi megpróbáltatás: kezet fogni velük és odaillő szavakat mondani az eléjük vonuló tiszteletdiplomásoknak. Fizikai mellett ez igazán szellemi megpróbáltatás is, amelyeknek (Vancouverből is már jól ismert barátaink) Faragó Sándor rektor és Náhlik András dékán, mindvégig mosollyal az arcukon, tettek eleget. Hasonlóan a Miskolci Egyetem tisztségviselőihez és a számos diszegyenruhás diákhoz, akik végig asszisztáltak a szertartásban (a sok öreg ember ennyi csókot szépséges fiatal lányoktól már régen, ha valaha is, kapott). Az ünnepség végeztével (mivel pár órája már nem étkeztünk!) ismét volt egy finom ételekkel megrakott asztalos fogadás a szomszédos termekben, amin az ünneplő többség részt is vett, bár már kissé kevesebb rendezettséggel. (Nehéz is volt ellenállni a felkinált finomságoknak, különösképp a bódító illatú töltöttkáposztának).

Soproni barátaink vendégszeretetének soha nincs vége. A nap fárasztó programja után maradt energiája Faragó Sándornak és Marika asszonynak, hogy többmagunkat vendégül lásson vacsorára lakásukon, ahol korábbi telítettségünk egyáltalán nem állt utjába fogyasztani a pazar ételkülönlegességekből és a gondosan kezelt borokból (hogy a pálinkát ne is említsem!).

Későn kerültünk ágyba, de nehész volt elaludni a torlódó gondolatoktól, ahogy a nap sűrű eseményeiy próbálta sorba rakni az ember és rágondolni hogy reggel indulunk Selmecre. No de arról majd legközelebb. *(Vancouver, BC, 2011 október 15)*

Apt Kamill : **Klima Imre (1924-2000)**

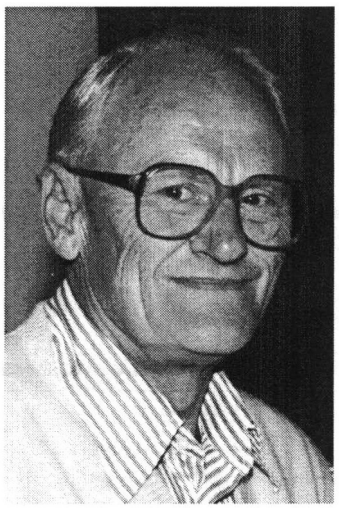

Imre Bátyánk Budapesten született 1924-ben. Édesapja, régi iparos család ügyvéddé vedlett fia, ott kezdte pályafutását, de rövidesen Kapuvárra került. Családja már kapuvárinak számitott. Édesanyja, osztrák főerdész lánya, már ott nevelte a családot. Gondolom erről az oldalról eredt Imre Bá elég későn virágzó, de annál erősebb vadászszenvedélye.

Középiskoláit Sopronban a Bencéseknél, humán gimnáziumba végezte. Lelkes filozófus volt. Nem is akart ő mérnök lenni, de az élet valahogy úgy rendeződött, hogy mégis az lett. Sopronban. Erdőmérnök. A háború végéből még kapott egy darabot, fogságban is volt rövid ideig, de aztán 1950-ben valétált. Még főiskolás volt mikor feleségül vette Bors Erzsébetet, a mindenki által csodált, szép Zsókát. Első fiuk, Gyuri, 1950-ben született.

Végzés után Kaposvárra került erdőbecsléshez. Itt közel két évet szórakozott, ismerkedett az erdővel, aztán 1952-ben visszakerült az egyetemre, tanársegédnek a Mehanika tanszékre. Második fiuk, Jancsi, '53 -ban született. Aztán jött 1956. Világvége. Kanada. UBC, szilárdságtan, új élet, új nyelv, új problémák.

Két évvel később, 1958 -ban, állást kapott a Tartományi Erdészeti Szolgálat Mérnöki Osztályán. Ebben az időben Brit Kolunbia még nagyrészt feltáratlan egy millió négyzetkilométernyi területén ez az osztály tervezte és épitette az úthálózat oroszlánrészét, a hidakat, méghozzá komoly hidakat is beleértve. Rengeteg munka volt. Érdekes, nehéz, kielégitő. 1961-ben megérkezett Jutka lányuk. Imre jó pozicioba került, elismert ember volt. Az Épitési Részleg vezető helyettese volt mikor 1973-ban odakerültem. Közvetlen főnököm lett. Akkoriban az elárasztásra kerülő, vagy már korábban 'csak úgy' elárasztott területek tisztogatási programját koordinálta, sok millió dolláros költségvetéssel, sok problémával fűszerezve. Kedves, egyenes, közvetlen modorával mindenki kedvelte.

A munkán kívül is gyakran összejöttünk .Vadászni is kijött néha, de csak fényképezőgéppel. Hogy „neeem, ő nem vadászik. Csak a kamerával!" Na, így ment ez egy darabig, amíg egyik alkalommal ebéd után a fiammal elkezdtünk agyag korongra célba lőni Nézte, fényképezte, de csak úgy biztonságos távolból. Mondom neki, gyere Imre Bátyám, próbáld meg. Hogy ő nem! Meg így meg úgy. Mondom, próbáld meg, na. Legföljebb nem találod el. Kötélnek állt. Földobtam egy korongot. Puff! Porrá lőtte. Jött a második. Puff! Abból se maradt semmi. Na fene! Mondom. A vége az lett, hogy attól fogva szegény kamera nem sokat sétált. Imre vett egy szép kis húszas bokkot, aztán egy golyósat, aztán egy másikat. Úgy előjött benne a vadász vér mint annak a rendje! Élete végéig szenvedélyes vadász, erdőjáró lett belőle.

Mentek az évek. A munkájában jó volt. Megbecsülték, de nem jutott előbbre. Ez bántotta. Sok esze volt, de felhőnjáró filozófus lévén, mindig egy kicsit naiv maradt. Nem volt hajlandó elfogadni, hogy akármilyen szabad is a társadalom, nemcsak a jó munka számít, hanem egy bizonyos ponton túl, az is, vagy tán főleg az, hogy ki melyik bridzs klubban kártyázik. Bántotta ugyan a dolog, de meg nem törte. Széleskörű érdeklődésével, műveltségével egyszerűen átlépett rajta.

Sokat utaztak Zsókával. Végig jártak Dél-Európa nagy részét, Törökországot, meg Közép-Amerikát. Évente sok száz fényképpel, gyönyörű élménnyel megrakodva tértek haza. Aztán a beszélgetés, tervezgetés, emlékezés. Gazdag, teli életük volt. Zsóka nagyon szépen festett, főleg antik bútorokat, eredi magyar népi mintákkal és szinekkel.

Imre 1974-ben átment a Tartományi Park Szolgálathoz. Ott is jó állasa volt. Ott is szerették. Gyerekeik lassan szépen révbe jutottak. Öt unokájuk van, és már dédunoka is akad.

1982-ben nyugdijba ment és átállt asztalosnak. Zsóka festészetéhez szükséges javitásokat és felújitásokat ő csinálta. Szépen dolgozott. Közben hozta haza a fajd meg szarvas pecsenyét. Jól ment nekik. Boldogok voltak. 2000 februárjában ment el Imre Bátyánk. Otthon halt meg. Szép butoraik, kedves könyvei között, Zsóka mellett.

Jóéjszakát, Imre Bátyám! *(Victoria, BC, August 2011)*

Imre Frederick Klima

Father: Imre Klima. Mother: Olga Haunold

Schooling: elementary school in Budapest, 1930-34; high school in Kapuvár, (1934-36) and Sopron; (1937-42), university in Sopron (1943-50); Graduate Forest Engineer, 1950

Married Erzsébet Bors, Oct. 1949; Children: György (1950) married Wendy Young (two sons); János (1953) married Brenda Bold (son); Jutka (1961) married Paul Barron (son, daughter).

Employment: Kaposvári Erdőrendezőség (1950-52); Tanársegéd and adjunktus, U. of For. Eng.-Sopron, (1952-56); BC Forest Service, Eng. Br. (summer 1957); Assistant Professor, Sopron Division, Faculty of Forestry, UBC (1957-58); BC Forest Service, Eng. Br. (1958-80); Supervisor, Eng. Design, BC Parks, Eng. Service (1980-83);

While with the BC Forest Service, Imre specialized in wooden bridge design. His article in BC Lumberman magazine on a do-it-yourself design for log stringer bridges, was used as course material by the Forestry Faculty, UBC. He was noted for some cost-efficient and innovative designs, including the bridge at Farwell Canyon in the Chilcotin area of the BC interior. He also pioneered the use of laminated wooden beams. Later, he was second i/c of Construction Engineering Division, where his responsibilities included reservoir clearing of Williston Lake. In 1980 he transferred to BC Parks, where he stayed until retirement.

After retirement in 1983 he rebuilt antique furniture that his wife, Erzsébet, decorated with folk art. They ran that business for 15 years. He enjoyed travelling with Erzsébet to Machu Piccu, Galapagos, Bali, Indonesia, Croatia, Sweden, and Sri Lanka. He also enjoyed photography, playing bridge, gardening, and hunting.

IN MEMORIAM

GYÁSZJELENTÉSEK

2011 augusztus 19.-én elhúnyt, hosszan tartó betegség után, de mégis váratlanul, Clarkston WA-ban, Sopron Alumni társunk **Németh Lajos** aranyokleveles erdőmérnök (UBC Class of '58), életének 81. évében.
2011 szeptember 30.-án elhúnyt, hosszan tartó betegség után, Seattle, WA-ban, Sopron Alumni társunk **Dibúz Jenő** aranyokleveles erdőmérnök (UBC Class of '59), életének 80. évében.

MEGEMLÉKEZÉSEK

Búcsúzunk Német Lajostól

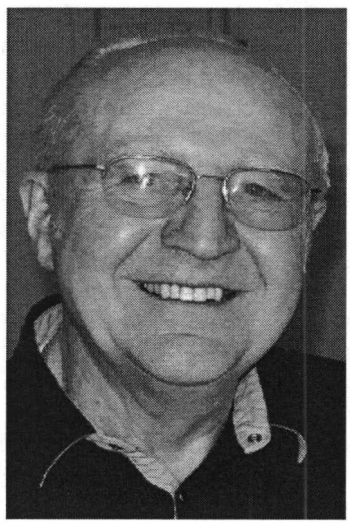

Sopronban született 1931 március 21.-én. Fiatal korát főleg Csornán töltötte. Győrben érettségizett 1949-ben kereskedelemi iskolában, majd három évig mint könyvelő dolgozott. 1952-től a Soproni Erdőmérnöki Főiskolán folytatta tanulmányait és 1956-ban mint V.-éves diák került Vancouverbe, ahol a UBC Sopron Division fejezte be tanulmányát és diplomázott 1958-ban. Egy év nyelvtanulás után kellett munkát keresni, év-folyamtársaival együtt, a viszonylag gyenge erdészeti gazdasági helyzetben. Szaktudásuk meg volt, de a hiányos angol nyelvtudás miatt nehéz volt a kezdés. Két évig alkalmi munkákból (fakitermelés, segédmunkás, mosogató) és munkanélküli segélyből élt. Állandó állást 1960-ban kapott a BC Erdészeti Szolgálat mérnöki osztályán, de már a következő évben továbbtanulni ment a Californiai Egyetem (UC) Berkeley campuszára A kötelező lehallgatandó tárgyak mellett mint segédkutató, majd mint kutató dolgozik fatechnologia professzora mellett, amely tapasztalatoknak sok hasznát vette később. 'Master of Science in Wood Technology' diplomáját 1963-ban kapta meg.
Már a végzés előtt kapott állást a Potlach Corporation Faipari Vállalat Lewiston, ID helyi kutatói csoportjában..A faipar gazdasági legyengülése miatt egyre több vállalat számolta fel kutató részlegeit s így lett Lajos is korai nyugdijas 1985-ben. De ezután még 10 évet dolgozott mint magán befektetési tanácsadó és active szerepet vállalt a Clarkston iskola renszer ügyeiben, ahol a (soccer) futballt ismertette meg középiskolás fiúkkal és lányokkal. Edzője volt több iskolás csapatnak, valamint a Lewiston-Clarkston Valley válogatott-nak. Baráti körben rendszeresen (hetente háromszor) teniszezett és.partnereivel egy-egy üveg bor mellett tárgyalta meg a helyi egyetemen közösen hallgatott (noncredit) tárgyak anyagait. Újabban nagyon érdekelte a kozmológia.
Szoros kapcsolatott tartott a soproni kollegákkal. A távolság ellenére is gyakran látogatott családjával victoriai barátaihoz, akik pótolták gyerekeiknek a magyarországi rokonokat. Ők is szives vendéglátói voltak a gyakran látogató victoriai barátoknak és sok más soproni kollegáknak.
2000 óta különböző betegségekkel küzdött de Lajos és családja zugolódás és keserüség nélkül fogadták a sorsot. Amikor csak tehették idejüket unokáikkal töltötték.
Testvér öccse hat tagú családjával Svájcból jött beteglátogatásra, de Lajos egy nappal érkezésük előtt elhúnyt.
Jó Szerencsét Pajtás és vezéreljen az örök világosság a túloldalon! *(Juhász Erzsébet és a Szerk.)*

□

Berkeley-be 1961-ben érkezik, egyidőben Herczeg Bandival, aki ugyancsak fatechnológiából ment Master fokozatot szerezni. Együtt is laktak. A soproni magyar kolonia háromra nőtt 1962 nyarán amikor én is átiratkoztam Oregon State University, Corvallis, OR-ból. Mind a hárman el voltunk foglalva tanulmányaikkal, kisérleteinkkel, de azért időt szakitottunk, mint nőtlen fiatalemberek, átmenni San Francisco-ba, a North Beach-re meglátogatni akkor divatos, nevezetesebb szórakozó helyeket, ahol neves exotikus táncosok is szerepeltek. Egyik hétvégen egy végzős rovartanos diáktársam (később professzor Berkeleyben) felajánlotta, hogy elkalauzol bennünket. Kétszemélyes nyitott sport kocsijában először engem, majd Lalit vette fel, de neki már csak a térdemen jutott hely és a kocsi külső részébe kellett kapaszkodnia. Az utazás hideg volt a nyitott kocsiban. A kollega turista-vezető komolysággal kalauzolt bennünnket, szakértéssel ajánlva, hogy melyik 'üditő' ital-keveréket érdemes itt vagy ott megkóstolni. A kiruccanás rövidnek tűnt, habár éjfél után indultunk vissza és az út visszafelé már melegebbnek tűnt. Egy párszor elmentünk szolidabb helyekre is táncolni Oaklandba (akkor még biztonságos volt). Mint ujonnan érkezett baleknak, Lali mutatta meg, hogy hol lehet európai és latin stílusú tánchelyeket találni. Lalinak volt egy hat személyes, erdő-zöld szinű 1952-es Ford autója. Amikor végzés után állást kapott elhatározta, hogy új kocsit vesz és azzal megy fel a munkahelyre. Felháborodva mondta, hogy 'mese'-autójáért csak 50 esetleg 100 dollárt igértek beszámolni az új kocsit árába a különböző autókereskedők. Inkább nekem adná el $50 ért. Persze, hogy megvettem, mert nem sokkal azelőtt lopták el a biciglim, amivel bejártam az egyetemre. A Fordot még évekig vezettem, habár a vége felé már úgy füstölt mintha diesel motor lett volna benne. A San Franciscoi Magyar Népitánc csoport tagjaként többször kértek meg a lányok, hogy vigyem el őket próbákra. Egyik alkalommal az utasok között volt az a magyar kislány is, aki az évben nyerte meg a 'Miss USA' címet. A kocsi a megszokottnál jobban füstölt. Lali volt kocsijának talán ez a lány volt leghíresebb utasa. *(Ötvös Imre)*

Emlékezés Dibúz Jenőre

Jenővel először a Soproni Erdőmérnöki Főiskolán, 1953-ban találkoztam, ahol egy tanulmányi csoportba kerültünk. Az elkövetkező években Jenőt mint évfolyamtársat mindig szorgalmas, eredményesen jó tanuló és segítőkész, becsületes embernek ismertem meg, de ismerettségünk ott nem fejlődött szorosabb barátsággá. Mindez jelentősen megváltozott 1957-ben, Kanadába érkezésünk után. Powell River-ben, ahol Jenő mint 'szabómester' működött és átalakított számomra néhány a 'csencseldében' beszerzett használt öltönyt, amiért barátságunk jegyében nem kért fizetséget. Ekkor történt az is, hogy Jenőt kértem meg a 'best man' (otthon 'vőfély'-nek nevezik) szerepét betölteni, miután Marikával elhatároztuk, hogy házasságra lépünk. Ő lett tehát esküvőnk megszervezője, amit olyan jól töltött be, hogy tudomásom szerint az esküvőt követően évfolyamtársaim hajnalhasadtáig mulattak az egyik 'H-alakú' barakkban!

Végzésünk után, 1959-ben életutaink különböző irányt vettek. Jenőt az Erdészeti Minisztérium alkalmazta míg én a Brit Columbia Tartomány Útépítészeti Minisztériumánál kaptam munkát. Jenő, egy rövid szolgálati idő után, lement az USA-ba tovább tanulni, ahol 'Masters' fokozatú diplomát szerzett s amelynek segítségével egy kémiai vállalatnál ért el nagy sikereket. Többek között új kémiai vegyületeket készített, melyek közül kettőt szabadalmazott is. Ezekben az években szoros kapcsolatunk nem volt. Időközben Jenő és Bruckner Judit, szintén kitűnő tanuló évfolyamtársunk, 1962-ben házasságra léptek. Négy éven belül, két fiúval növekedett családjuk. Ekkor már mint ismerős házaspárok, újra kapcsolatba léptünk, ami akkor a ritka személyi találkozásoktól eltekintve, csupán levélben közvetített évi családi beszámolókból állt. A sors, nyugalomba lépésem után 1988-ban hozott bennünket fizikai közelségbe, amikor mi a Vancouver környéki Aldergrove városkába költöztünk, ők pedig Seattle, WA-ba. Ettől kezdve évfolyamunk és a Sopron Alumni rendszeres összejövetelein gyakrabban találkoztunk. Ezek a találkozások mindig meleg és sok mindenre kiható baráti beszélgetéseket eredményeztek és személyi kapcsolatunk egyre mélyült.

Jenő sokat utazott és egyik hobby-ja a fényképezés volt. Sok szép képes albumot állított össze, melyek közül az évfolyam találkozókról készült néhányat elküldte a Soproni Egyetem Erdészeti Múzeumának is.

1995-ben ő is beállt a nyugalmazott erdőmérnökök sorába. Ekkor újra ébredt közöttünk az a régi diákkori, közös tanulmányi és tudásszerzési vágy amit a rügyező 'számítógépes világ' rejtélyei feltárásának vágya tárt elénk. Mi gyakran e-mailben, majd később a 'Skype'on keresztül tanultuk meg egymástól egy-egy computer program kezelésének és alkalmázásának módszereit.

Sajnos röviddel felújult kapcsolatunk után 2007-ben, kedves barátom szervezetét rák betegség támadta meg, ami drasztikus terápiai beavatkozásokat tett szükségessé. Nehéz volt látnom a mindig mosolyra kész ember lassu elkomorodását, ahogy betegsége és fájdalmai súlyosbodtak. Jenő karakterére vall, hogy midig talált valami megnyugtató, pozitiv, főleg bizakodó hangnemet, hogy beszélgetésünk során feledjük a jelen durva valóságát. Torkom elszorul amikor arra gondolok, ezek a közösen eltöltött órák már soha többé nem fognak megismétlődni!

Azzal vigasztalom magamat, hogy Jenő barátom akinek így idő előtt el kellett köszönni szeretteitől, Judittól, gyermekeitől, unokáitól, barátaitól, ma már olyan helyen van ahol a fájdalom fogalma nem ismeretes és ahol az életében szerzett jóságáért örök nyugodalmat érdemelt ki magának. Isten veled jó pajtás! Nyugodj békében! Igérem, nem felejtünk el az életünk végéig és ha hitünk elég erős még abban is bízhatunk, hogy újra találkozunk az igéretek földjén?! *(Kapuszta József, Aldergrove, BC, '11 okt. 18).*

□

Szükségesnek tartom Tóth Ágoston, Magyarországon élő kollégánk, évfolyamtársunk és közös jóbarátunk gondolatait tolmácsolni a Kapocs olvasóinak.:

"Kedves Jóska Barátom! Ma szereztem tudomást a szomorú hírről, hogy volt diáktársunk és internetes beszélgető partnerünk a közeli napokban –szeptember 30.-án- meghalt. Az üzenet tőled érkezett. Ezért úgy érzem, hogy te vagy hivatott azoknak a gondolatoknak a befogadására és esetleges tolmácsolására is, melyek a hír kapcsán bennem, mint közös barátotokban megszülettek.

Mi mindhárman a korunk miatt már különböző betegségek terhét hordjuk vállainkon. Az élet kérlelhetetlen rendje szerint, előbb-utóbb behívót fogunk kapni az örökkévalóság sejtelmes világába. Jenő barátunk most kapta meg ezt a behívólevelet. Az ismert latin szállóige szerint 'Ma nekem, holnap neked' (Hodie mihi, cras tibi)! Az élők dolga elbúcsúztatni az előttük járót, az örökre eltávozottat. Ezt a levelet az elbúcsúzás érzése diktálja most nekem. A búcsúzás jogával a komputer különleges képessége hatalmazott fel. Jenőhöz, sem diákéveink alatt, sem később nem kerültem közel. Egy-egy évfolyam-találkozó alkalmával, kézfogással és néhány kedves érdeklődő mondattal adtuk jelét barátságunknak. Az utóbbi néhány évben erősödött fel közöttünk a barátság, az egymás iránti érdeklődés, melyhez a komputer kínálta fel a különleges lehetőségét. Ezeken a beszélgetéseken volt alkalmunk egymás előtt feltárni életünk fontosabb eseményit. Ekkor szereztem tudomást arról, hogy mivel foglalkozott ott a távoli kontinens számomra ismeretlen világába. A munkájáról, a családjáról beszélt nekem, a töle ismert kedves mosolyával az arcán. Beszélt a betegségéről, tárgyilagos részletességgel. Szinte egy orvos precizitásával sorolta fel nekem mindazt a kegyetlen sulyos kórt, amivel évek óta kemény csatát kellett vívnia, Tudatában volt annak, hogy ez a harc nem végződhet az ő győzelmével, csupán az időt, a mindenki felett folyton múló időt akarta meghosszabbítani. Erről beszélgettünk. Az új orvosi kisérletek és a betegség gyógyíthatóságának reménybeli igéretéről.

Komputerem Skype-partnerlistáján, ott a neve és fényképe. Bár tudom, hogy már a neve mellett többé nem jelenik meg a zöld-mezős jelzés, hogy ott van és hívható egy baráti beszélgetésre, mégis ha bekapcsolom a gépet, reménykedem a csodában. Ott marad a neve azon a listán örök mementóként, sokkal inkább itt benn a szivemben, míg én is élek és emlékezem, egy jó barátra, a mosolygós kedves arcú Dibúz Jenőre. Kívánom neki, hogy nyugodjon békében! Baráti öleléssel: *(Tóth Guszti, Balassagyarmat, '11. okt.. 5)"*

□

Dibuz Jenő József 1956-ban hagyta el Magyarországot. Innen nézve elég nagy véletlen volt az, hogy egy felvidéki falu leszármazottja éppen az osztrák határ közelében tartózkodott amikor eljött az a pillanat, hogy távozni kelljen, illetőleg lehessen hazájából. De nem volt véletlen, hogy Édesapám épp ott volt Sopronban azon a történelmileg határozó napon, amely az ő sorsát is oly alaposan megváltoztatta. Nemcsak Édesanyámmal, Bruckner Judittal, kötötte össze a sors apukámat azon a napon, hanem egy egész baráti, szakmai körrel. Mert ilyen társaság csak úgy keletkezik, ha nagyon erős kapocs fűzi össze. A határátlépés még hagyján, de a hat hónap a menekültek táborában, a tengerátkelés, és az ismeretlen, új világ ami várta az osztálytársakat, az erősítette meg annyira a már erős összetartást ami a Soproni Erdőmérnöki Főiskolán, aztán Egyetemen, alakult ki. Ez volt az '57-es, de '58-ban végzett tanév. Nagyon megérte az a plusz egy év.

Testvéremmel, Péterrel, csak egyszer voltunk soproni találkozón

Vancouverben. Amúgy többnyire csak képekből ismertük a társaság tagjait. Egy bizonyos képre különösen emlékszem. Három szakállas fiatalember félmeztelenül bohóckodik egy nagy bottal. A háttérből tudni lehet hogy ez valami igazán vad területen történik. Persze a jelenet a Fraser Valley-ben zajlott le, ahol az erdőmérnökök kiélték ifjú fantáziáikat. Annál jelentőségteljesebb ez a kép, hogy Édesapánk miatt szerettem meg az erdőket, a természetet. Még amikor nagyon fiatalok voltunk öcsémmel, Édesapánk gyakran bepakolta a hátizsákokat az autóba amig Édesanyánk szendvicseket készitett. Egy rövid idő után a Cascade hegyekbe leparkoltunk egy kavics út mellet és, miután befűztük, bekötöttük bakancsainkat, elindultunk egy egész napos kirándulásra gyönyörű hegyek, fenyők, patakok között. Ezek a csendes családi szombatok sokat jelentettek nekünk. Sok kép, sok emlék maradt bennünk ezekről. A sok kép is jellemző Dibuz Jenőre. Bár sokszor könyörögtünk, hagyjuk abba már, fáradtak vagyunk, a családi kép és film vetítések is nagyon erősen összekötötték családunkat.
A fényképezésre is apukám 'inspirált'. Még mindig azokat a negyvenvalahány éves lencséket, amiket ő adott annak idején amikor elkezdtem fotózni, használom 'adapterrel' a vadonatúj digitális fényképezőgéppemmel. De nemcsak anyagi dolgokat hagyott ránk apánk, kollegánk, barátunk Dibuz Jenő. Ami talán legfontosabb, a jókedvű biztatás, bátoritás. Nekünk, gyerekeinek ez a foci mérkőzés alatti hangos szurkolás ("Jól van, Petikém. Az az, Balázs fiam. Gól". Na, jó, az utóbbi nem gyakran hangzott el). Másoknak talán egy jó poén, egy vicces megjegyzés, vagy egy jó nóta eléneklése volt az az életre-buzdító élmény ami miatt jobb kedvvel, bátrabban álltunk hozzá dolgainkhoz.
Ahhoz, hogy igazán megértsük valaminek a jelentőségét, lehet hogy előbb el kell veszítenünk. Dibuz Jenő távozásával talán többen, akár sokan, jobban megértjük a baráti kör jelentőségét. Talán visszatekintve rájövünk mennyit vesztettünk, nemcsak most, hogy egy jó barát, egy kedves férj, egy kiváló apa elhagyott minket, hanem minden alkalommal, amikor egy fejezet véget ér és egy új, kicsit idegen, kicsit ijesztő, de izgalmas világgal nézünk szembe. De mily szegény élet lenne, amiben nem lennének ilyen jó emberek, ilyen jó élmények, ilyen jó közösségek amit élvezhettünk. Édesanyám olvasta már Kapuszta Jóska és Tóth Guszti bátyáim megemlékezését, és kapott jónéhány kedves, együttérzést kifejező üdvözletet. Kérte, foglaljam írásom végébe hogy nagyon jó látni az apánk felé megnyilvánuló szeretetet, és köszöni szépen az együttérzést és Jóska bácsinak a nagyon sok munkát, támogatást. Magam, Péter-öcsém, feleségeink és gyermekeink nevében is köszöntöm a régi diák és oktatói baráti kört. Ahogy Sopronban mondjuk: „Szerencse fel, üdv az erdésznek". Tisztelettel és szeretettel. *(Dibuz Balázs).*

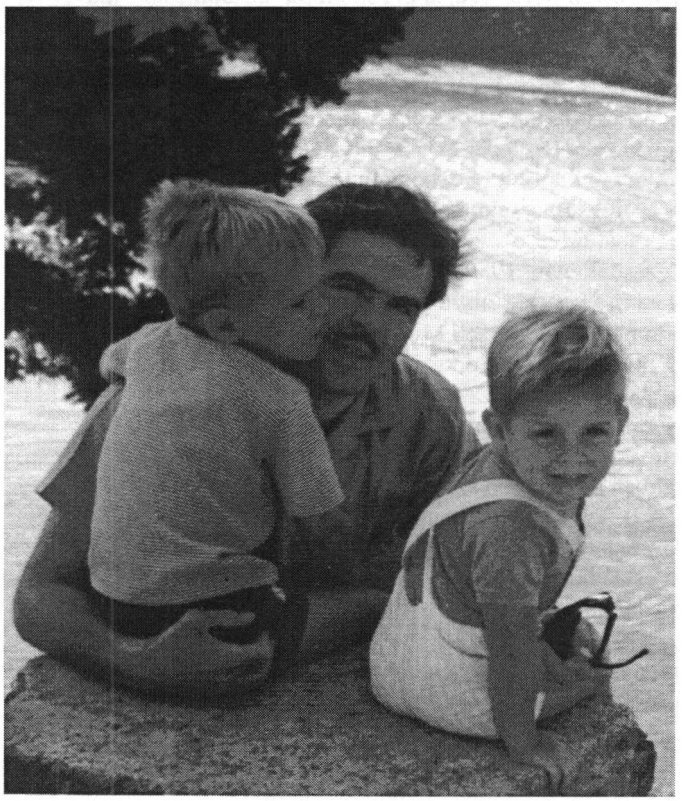

(Kirándulás, Deception Pass, 1970). Régen volt, de szivemben friss az emlék. Ilyen képekből épül a családi mozaik. Ahogy nézem, kigördül a könnyem. Sok különböző érzés, gondolat hozza ki. *(Dibúzné Bruckner Judit)*

Búcsúzunk Bakos Tibor kollégánktól

1935. március 15-én született a Somogy megyei Csökölyben. Itt végezte elemi iskoláit is. A soproni erdészeti szakiskolában érettségizett. 1954-ben nyert felvételt a Soproni Erdészeti Főiskolára. 1957-ben került Kanadába a többi 200 diáktársával Vancouver-be.1956-ban vette feleségül menekült társát, Csiba Magdolnát, akinek már több éve udvarolt. Két gyermekük született: Péter és Adrianna. Két unokának örvendezhettek életük folyamán. 1959-ben szerezte meg erdőmérnöki diplomáját a British Columbia-i Egyetem Sopron Division-ján. Szakmai pályafutását ő is, mint sokan mások, erdőbecslési munkával kezdte, de hamarosan már a BC Forest Products vállalatnak dolgozott mérnökként, ahonnan 33 éves szolgálat után ment nyugdíjba, bár a vállalat neve az évek folyamán Fletcher Challenge-re, majd Timber Westre változott. Szorgalma és szakmai hozzáértése hamar felemelte mérnöki pályáján. 1964-ben már erdőmérnök helyettesként dolgozott a vállalat egyik kitermelő részlegén. Mérnöki pályája folyamán a vállalat hét alkalommal léptette elő, mely előléptetés legtöbbször lakóhely változással is járt. Éltek ők Pitt Lake-en, Haney-ben, Campbell River-ben, majd Duncan-ban telepedtek le véglegesen.
Nyugalomba vonulása előtti poziciójában már 310 ezer hektár erdőterület tartozott felügyelete alá, ahol évi egy millió köbméter rönkfa kitermelésével járó mérnöki munkák, mint költségvetés, egy- és ötéves tervek elkészítése és kivitelezése tartozott feladatkörébe. Körzeti főmérnökként (Regional Chief Engineer) vonult nyugdíjba 1992-ben. Mi sem bizonyítja kiváló szakmai munkáját, mint az a tény, hogy nyugalomba vonulása után a vállalata 5 éven keresztül időnkint visszahívta tanácsadási munkákra. Sok elismerést kapott úgy a vállalat vezetőitől, mint a tartományi erdészeti hivataloktól mérnöki és természetvédelmi munkájáért.
Tibor olyan személyiség volt, akit első beszélgetésre barátjának fogadhatott el bárki. Segítőkészsége nemcsak a legközelebbi barátaira hatott ki, de mindenkire, aki rászorult és kérte azt. Vidámságát csak komoly problémák megoldásakor cserélte fel komolysággal. Döntéseiben és beszédében nem volt arrogáns, vagy megvető érzület, higgadtan, érthetően adta elő meglátásait, jótanácsait.
Tibor család-szerető és magyarságát nem szégyenlő egyéniség volt. Több éven keresztül vezetőségi tagja volt a Nanaimoi Magyar Kulturális Egyesületnek. Magyarországra gyakorta visszajártak feleségével és gyermekeikkel, mert rokonait szerette és megbecsülte. Mindkét gyermekük beszél magyarul. Ugyanakkor nem kerülte el a Soproni Egyetemet sem, ahol jó viszonyban került annak rektorával és más személyiségekkel. Így történt, hogy Sopronban mondta fel szíve a 75 éves szolgálstát 2010. november 16-án. Hamvai szülőfalujában lettek elhelyezve, szülei sírboltjában, amit korábban elkészíttetett.
Isten veled Tibor a Soproni Alumni nevében. *(Pintér László)*

VISSZATEKINTÉSEK

RÉGMÚLT

Báthy István: **Útinapló-Öseink nyomában** (2. rész).

Rokonlátogatási körutunk során, 2009 szeptemberében, Saskatchewan tartományban olyan zengzetes nevű kis települések mellett ve zetett el az utunk, mint például Mozart meg Kandahar. Yorktoban úgy hallottuk, hogy az onnan délre fekvő Stockholm nevű községben egy nagy magyar templom van. Hogy kerültek a magyarok Stockholmba? Hisz a magyar kolónia az onnan 16 km-re keletre fekvő Esterhazyban volt annak idején. Ott van a Kaposvár Törnelmi Hely is ahol a Nagyboldogasszony rk. templom is áll. (Lásd, Kapocs 41:5-6). Szentül meg voltam győződve, hogy az illető összekeverte a két helységet. Ezt ki kellett nyomozni.

Egy verőfényes őszi délután elrobogtunk a 9-es és a 22-es országutak kereszteződésében lévő kábé 300 lélekszámú Stockholmba. Az egymást derékszögben keresztező utcákat szisztematikusan 'fésültük' át kezdve a település keleti oldalán. Már a legnyugatibb utcához értünk s annak a bizonyos templomnak nyoma sem volt. Ezen utcának a nyugati oldalán már csak termőföldek voltak. S akkor észak felé nézve az utca nyugati oldalán, a fák mögött feltűnt egy nagy tégla épület. Az előtte lévő angol nyelvű tábláról megtudtuk, hogy a Magyarországi Szent Erzsébet Rk. templom előtt állunk. A főbejárat felett lévő hatalmas színes üveg ablak is a templom névadó szentjét, Árpádházi Szt. Erzsébetet ábrázolja. Hétköznap, és este lévén, a templom zárva volt. A templom mellett terül el a Magyarországi Szent Erzsébet Rk. temető. A sírok közt járva a sírköveken lévő neveket olvasva (Bozsik, Abday, Szalay, Bodnár, stb.) minden kétséget kizárt, hogy ezen a környéken is sok magyar lehetett.

A kíváncsiság nem hagyott nyugton és végül is 2011-ben, tekervényes úton, sikerült kapcsolatot teremtenem a plébániával. Dióhéjban a plébánia története a következő: A magyar bevándorlók hazánk észak-keleti részéből jöttek Stockholmba és annak környékére 1903-ban, létesítve egy helyi Magyar Kolóniát. 1905-ben 55 magyar katolikus családot tartottak számon. Ekkor épült az első magyar, favázas Szt. Erzsébet templom. A templom és a temető részére egy bizonyos Sivák János 2 hektar földet adományozott birtokának észak-keleti sarkában. A templom első lelkésze Pirot Jules atya volt. Az ugyancsak favázas parókia 1911-ben épült. 1916-ban megalakult a Szt. József Karmelita Zárda és Iskola, Soós István atya segítségével. Soós atya nem csak saját házat, de Magyar Házat is építtetett a községben.

A stockholmi Magyar Kolónia 1928-ban ünnepelte fennállásának 25. évfordulóját. A júliusban tartott ünnepségeken részt vett gróf Mikes János szombathelyi püspök is, aki megáldotta a budapesti Jó Pásztor rend apácái által készített és küldött templomi zászlót. Az évek teltével a plébánia létszáma 120 családra növekedett. A ma is fennálló parókia 1934-ben épült. 1935-ben Sántha Pál atya megkezdte a gyűjtést egy új templom alapjára. A mai templom építése 1950-ben kezdődött és 1952-ben lett befejezve. A Kolónia fennállásának 50. évfordulóját vasárnap, 1953 július 5-én ünnepelték. Az új templom ekkor lett felszentelve M.C.O'Neill érsek által 14 pap és több mint 1000 hívő jelenlétében. Sántha atya 1962-ig volt a templom lelkésze.

A temetővel átellenben, az út keleti oldalán van a köztemető. Itt főleg angol család nevek találhatók a fejfákon. De hát akkor hol nyugszanak a svéd telepesek?

Stockholmtól vagy 10 km-re délre a 9-es országút bal oldalán feltűnt egy magányosan álló templom. Már ránézésre lehetett rajta látni, hogy skandináv stílusban lett építve. A mai is működő New Stockholm Lutheran templom 1889 óta szolgálja a híveket. A mellette lévő sírkertben pedig az ott nyugvó svéd bevándorlók várják a feltámadást. *(Prince George, BC, Feb.2011)*

KÖZELMÚLT

Mihály Márta: **Erdély 1940 és én**

"... Se testünkkel
Se lelkünkkel
Nem kívánunk harcot,
Megbocsátunk mindazoknak
Akik reánk törtek,
Csak mégegyszer add vissza a
Drága Magyar földet. ..."

Bús magyarok imájából, Lövéte Köröpölő, 2010

Szülőhazám, Erdély emlékezetes és reményekkel teli eseményéről szeretnék megemlékezni, amely 71 évvel ezelőtt, 1940-ben történt. A Magyar Hadsereg bevonult Erdélybe. Újra magyarok lettünk és ez az esemény részünkre csodálatos nemzeti ünneppé változott. Megnyította a székely-magyarok örökreményeinek kapuját. Elhitette velünk, hogy Magyarország nem felejtette el a Kárpátok határait híven őrző testvéreit, akik majd ezer évig "gyepűvédő" magyarok voltak és örökké azok is maradnak. Jól ismerjük a Trianoni Szerződés (1920) igazságtalan döntéseit, ahol az idegen politikusok többféle, önkényesen 'firkált' határvonalakat rajzoltak a térképre. Ezzel döntöttek, igen könnyelműen Erdélyben, több, mint 3 millió, főleg magyar, de román és német emberek sorsáról, annélkül, hogy az önkényesen rajzolt határvonal két óldalán élő emberek sorsáról, nemzetiségéről bármit is tudtak volna. Tájékozatlanságuk miatt Hazánk elvesztette területének több, mint kétharmadát. A ránkmaradt, sokszor kétséges, gyakran változó történelmi irodalmak sokasága azt suggalta nekem, hogy Hazánk szerencsétlen földrajzi helyzete mellett a megcsonkítások okozói főleg az erősebb szomszédaink saját politikai érdekeltsége, az akkori magyar politikusaink rövidlátása és gyenge politikai felkészültsége volt. A könnyelmű Trianoni döntés után majd 2 millió magyar testvérünk földönfutó, saját hazájában, Erdélyben, alig megtűrt másodrangú, emberi méltóságában megalázott és nemzeti érzelmeitől megfosztott ember lett. A döntés után több, mint 200 000, főleg fiatal értelmiség vándorolt Magyarországra, azért, hogy magyarságát megőrizze. Micsoda vesztesége volt ez Erdélynek! Otthon sem volt könnyű új életet kezdeni. Sohasem értettem meg, hogyan történhetett ekkora politikai szélhámosság. Ezt a játszmát a székelység nem érthette. Fájó csalódás volt, mert mi mindig hittünk Hazánk erejében, ragaszkodásában, lelkünk mélyén örökké egyűvé tartoztunk, hiszen magyarok voltunk és vagyunk!

A Trianoni Szerződés után a kijátszott erdélyi magyarságra hihetetlenül kemény, igen kegyetlen és bosszúálló románosítási terhek

nehezedtek. Megszűntek a magyar iskolák, hivatalos lett a román nyelv. Keserű és szomorú volt a magyar élet. Ezért szinte csodának és hihetetlennek látszott, hogy a fenti események után és a második világháború közepén, 20 esztendő elteltével, 1940- ben a magyarok bevonultak Erdélybe. Hirtelen, újra Magyarország lettünk. Felejthetetlen nagy ünnep, szinte mesébe illő esemény volt ez!

Az 1940. erdélyi visszacsatolást közvetlenül megelőző eseményeknek igen sok változata van. Röviden, talán így történhetett. Ekkorában Hazánk kormánya óvakodott a nagy hatalmak pártosságától, Teleki Pál miniszterelnök kitűzött célja 1940 tavaszán, a nemzet semlegességének megőrzése volt. Ez igen nehéz és merész terv volt, mert Németország új hadjáratot tervezett. Hitler a román olajmezők esetleges elfoglalására készült. Ez igen csak veszélyeztette Hazánk semlegességi törekvését.Teleki Pál miniszterelnök az angol kormánynál puhatolódzott, hogy Hazánk átengedje-e a német csapatokat Románia felé. Az angolok tartózkodtak a beleavatkozástól. Ez megerősitette Teleki Pál miniszterelnök Magyarország politikai semlegességének fenntartását. Kedvező alkalom mutatkozott arra, hogy Teleki Pál Erdély visszacsatolásának kérdését újra felvethesse, hiszen közben Románia köpenyeget váltott és átállt a németek óldalára. A román kormány gyorsan mozgott, azonnal megszűntette az angol politikai kapcsolatait és természetesen németbarát kormányt nevezett ki. Ekkor a magyar kormány hivatalosan közzé tette, hogy érvényesíti az erdélyi területi követeléseit és erre katonailag is felkészül. Ez megbolygatta Hitler terveit. Azonnal magához hívta Teleki Pál miniszterelnököt tanácskozásra. A találkozás során Hitler megigérte, hogy személyesen elintézi az erdélyi területi követeléseket. Úgy érzem, hogy valóságban Hitlert nem Erdély sorsa foglalkoztatta, hanem Magyarországon szabad útvonalakat, főleg dunai közlekedést, magyar gabonát no és korlátlan román köolajat igyekezett magának biztosítani. Közben Hitler, tervei érdekében sürgette Romániát, hogy kezdjen tárgyalást Magyarországgal, az erdélyi területek átadásáról. E célból hívták össze az augusztus 16,19, és 24-i (Turnu-severini) magyar-román tárgyalást. Ez teljesen eredménytelen volt. A sikertelenség miatt Hazánk kormányát továbbra is az önálló fegyveres fellépés gondolata foglalkoztatta. Románia a döntőbiráskodásra gondolt. Hitler döntött. Augusztus 27-én Bécsbe hivatta a magyar és román kormány képviselőit. Kormányunk képviselete itt ismerkedett meg az új, főleg német gondolatokra alapozott erdélyi határvonal változataival. A magyar kormány, ingadozásokkal, de végül is elfogadta a javasolt határvonalat és a románok is emellett döntöttek.

Augusztus 30-án megszületett a német-olasz 2. bécsi határozat, amely Erdély északi és keleti részét (43,492 km^2) Magyarországhoz csatolta. Ekkor az 1941. népszámlálás szerint 1,344,000 magyar (52.1%), 1,069,000 román (41.5%) és 47,000 német anyanyelvü lakott ezen a területen (Fogaras Zoltán, Magyar Statisztikai Szemle,1944). A visszacsatolt területtől délre, Románia területén kb. 300-400,000 magyar élt ekkor. A román statisztikai adatok, rájuk kedvező átalakitást mutatnak. Szerintük a románok száma 1,171,000 (49.1%), a magyaroké 912,000 (38.2 %) volt (Analele Institutului Statistical Romaniei. Vol.1. Bucuresti 1942). Az új erdélyi határvonalat is ismételten idegenek húzták meg. Kacskaringós lett, néhány, főleg román-lakta vármegye is csatolódott Magyarországhoz. Az új határvonal kettévágta a fontosabb ipari központokat és megbénította Erdély vasuti kapcsolatát

Tekintettel arra, hogy számottevő eltérések mutatkoztak a hivatalos adatok között, el kell mondanom, hogy a székelység sohasem hitte el a románok népszámlálási módszereit és eredményeit. Veszéyes volt, különösen az értelmiségieknek a magyar nemzetiségét emlegetni, okszor a napikenyér, vagy tanulási lehetőségek forogtak kockán. No és lehetséges,hogy többen, mi székelyek meg sem születtünk, vagy románnak jegyeztek be,különösen akkor, ha a statisztikai adatokra kedvezőtlenül hatottunk. Igy történhetett ez velem is, 1933-ban születtem, Lövétén (Udvarhely vm). A falunak,1930-ban 3581 katolikus lakosa volt, a helyi román csendőrök kivételével, tiszta magyar település volt. Apám bejelentette születésemet a helyi magyar katolikus templomban, ahová minden helyi születést, házasságot és halálesetet magyarul jegyeztek be. Ez volt a hivatalos (lövétei anyakönyvi kerület) eljárás a magyar falukban. Úgy értesültem, higy a román kormány 1952-ben átvette ezeket az adatokat és minden bejegyzésnek hivatalos anyakönyvi kivonatot adott. A családom nem kapott semmit. Hogy a tisztviselők kit írtak át és kit nem, vagy, hogy, milyen nemzetiségűnek nyilvánították az átírott személyt azt senki sem tudja. Én és családom magyarok voltunk, igaz a trianoni döntés után román állampolgárok lettünk, de 1940-ben visszakaptuk elrabolt magyar állampolgárságunkat. No de ezaz állapot csak 4 esztendeig tartott. 1944-ben Románia visszakapta Erdélyt, ekkor újra román állampolgárok lettünk. A román állami születési bejegyzések átvétele , előtt 1946-ban mi Magyarországra menekültünk, természetesen a román uralom elől. De hazánkban nem láttak szivesen! Kiderült, hogy a trianoni szeződés 61. cikke szerint már nem voltunk magyarok, elvesztettük (két év alatt) állampolgárságunkat. Az egész családnak hűségesküt kellett tenni, vagyis visszahonosítási fogadalmat a Magyar Népköztársaságra. A törvényben előírt állampolgársági esküt a Belügyminiszteriumban az egész családom személyesen letette (Szám 8959/1949),'1949 február 9.-én. Lehajtott fejjel ott sorakozott a Mihály család, felejthetetlen megalázást éreztünk. No de választásunk nem volt, mert hazánk, mint illegális románokat visszatoloncolással fenyegetett. Igy a hűségeskü letettével elvesztettük az1946-ban 'ránkakasztott' román állampolgárságot és csodálatosan (Apám kommunista párttag lett!) visszahonosultunk, újra magyarok lettünk. Ezektől függetlenül, sohasem kaptam születési anyakönyvet Romániából. Irónikus, de mivel Romániában születtem, dacára az eskümnek, a kanadai népszámálás (passportom) is románnak számlál, mert a nemzetközi szokások (törvények?) szerint a személy nemzetiségét a születési hely jelzi. Ezért a népszámlások nemzetiségi adatai megbízhatatlanok. Különben apámtól és nagyszüleimtől mindig azt hallottam, hogy több mint 3millió magyar ember él Erdélyben, úgy érzem, hogy e szám közel áll a valósághoz.

A 2, bécsi megállapodás után, 1940 szeptember 3.-án hadparancs érkezett a Magyar Hadsereg bevonulására: "A trianoni igazságtalanság egy újabb része jóvátételt nyert. Indulunk, hogy újra birtokba vegyük ezer esztendős jussunk egy részét. Felszabadulást viszünk 22 éve rabbilincsben élő erdélyi magyar testvéreinknek és szeretetet a határainkon belül élő hozzánk hű nemzetiségeknek. Ezt tartsátok szemeitek előtt, amikor elindultok Isten és Haza nevében. Előre a Kárpátok gerincéig. Gödöllő, Horthy s.k." Így 1940 szeptember 5-én a megkezdődött a katonai bevonulás Erdélybe. Minden mozzanatot (a román katonaság és lakosság kivonulását és a magyar katonák és menekülők bevonulását) a 2. bécsi döntés jegyzőkönyve szabályozott. Szeptember 5.-én Máramarosszigetnél, a tiszai hadihídon keresztül vonultak be az első magyar katonák. Az erdélyi történelem emlékezetes, boldog pillanata volt ez. Nagy tömeg várta az érkezőket. A katonai zenekar a Magyar Hiszekegy-t játszotta, "Hiszek Magyarország feltámadásában " szavakkal nyílt meg a bevonulás ünneplése. Az esemény a székelyeknek felejthetetlen emlék maradt! A környező falvak lakossága nagy örömmel, könnyek között, hihetetlen szeretettel fogadta a bevonuló Magyar Katonákat. A bevonulást fegyelmezett, katonai tervezettség jellemezte, majd két hétig tartó örömünnep volt. Szept. 6 Nagyszalonta, 7 Nagybánya, 8 Zilah, 9. Csucsa, 10

Marosvásárhely, 11 Kolozsvár, 12 -13 Sepsiszentgyörgy környékére vonultak be, majd több napon keresztül hivatalos fogadások voltak. A jegzőkönyv szerint a románoknak Erdélyt 'rendes állapotukban' kellett volna elhagyniok, de ez sajnos nem így történt. A bevonulás nagy öröm volt, a magyarság részére, de hatalmas változást és elkeseredést hozott az ott élő román lakosságnak. Bizonytalanság töltötte el a szászfalvak lakóit. is Több esetben felfordúlt a bevonulás előtt együtt élő román-magyar-szász falvak békéje. Néha összeütközésre vetemedtek az emberek. Márton Áron püspök 'Testvéreim' megszólítással fordult az Erdélyben maradt románokhoz, testvéri összetartásra, és ottmaradásra buzdította öket.

Hontalan és hazátlan magyar-csángó-román-szász bolyongókkal volt teli minden járható út. Észak Erdélyből vonultak délre a Romániába menekülő románok (100-150,000), vittek mindent, ami mozdítható volt! Dél Erdélyből menekültek haza az ott élő magyarok (150-200,000) is. Több ezer testvérünk jött vissza Erdélybe, ahogy mondták 'haza' azok, akik 20 évvel azelőtt, a Trianoni Szerződés után menekültek Magyarországra.

Hihetetlen szeretettel és gondoskodással osztotta meg hajlékát és javait az elviselt székelység a menekűlőkkel. Mindenki szeretetet és reményt hordozott! Emlékszem, hogy nagyapám lovasszekérrel vitte nagyanyám frissen sült kenyerét és turóját a menekülteknek, pedig nekünk se volt sok. Ott segítkeztem a szekér körül. Meg kell jegyeznem, hogy ekkor sok ezer székely legény besorozott román közkatona volt, így sógorom Egyed János is. A székely katonáknak nem mondták meg, hogy Erdélyt visszacsatolták Magyarországhoz. Nem akarták elengedi öket. Ő és a többi székely közkatona-legény hazaszökött!

Szülőfalúmba, Lövétére szeptember 12.-én érkeztek meg a Magyar Hadsereg képviselői. Már majd egy hete vártuk őket. A várakozók között voltam én is. Felvonultunk ebben az eldugott, ősi székely falúban, hiszen, ahogy a családom mondotta, most nagy csoda történt, hivatalosan magyarok lettünk. Ezt nemcsak hinni, hallani, de látni is kellett. Napokkal előtte nagyobb csoportok szekerekkel, Székelyudvarhelyre és Csikszeredába mentek, mert látni kellett ezt a hihetetlen csodát. Ott részletesebb és nagyobb volt a magyar katonák, tisztek és felszerelésük képviselete, no és néhány nappal előbb érkeztek oda.

A 22 esztendeje eldugott magyar zászlók lengedeztek a lövétei házakon, virágkoszorúk diszítették a falú diadalkapúját. Nagy kokárdák ékeskedtek a ünnepi ruháinkon. Virágcsokrokkal vártuk a bevonuló katonákat. Legszebb székely népviseletében, vasárnapi ünneplőjében őltözött a falú apraja-nagyja. Erős zugással szólt az öreg templomunk harangja. Ünnepi sorfallal, boldog mosollyal és meleg öleléssel vártuk a magyar katonákat. Igazi öröm és felejthetetlen nagy ünnep volt ekkor, szinte csoda történt. Magyarok lettünk!! Most is látom a várakozók örömmel teli arcát, a sok virágot, hallom a betíltott Magyar Himnusz 'szent' szavait, a harangszóval kevert boldog, színes, hangulatos zűr-zavart. Lelkem mélyén most is ünnepelek. Ott voltam, jól emlékezem. Korán reggel friss, illatos virágszírmokat gyűjtöttem. Ünneplő magyar ruhámba, meghatódva, fűzfa kosárkámból virágszírmokat szórtam a bevonuló magyar kakastollas csendőrök és katonák lábai elé. Igen-igen boldog voltam, hiszen akkor hivatalosan is székely-magyar lettem! Az emlékezés öröme ma is elevenen él bennem és könnyeket csalogat. Ez a legszebb gyermekkori emlékem. Az akkori ünnepi lelkesedésem, Hazám szeretete és székely-magyarságom tudata örökre megmaradt, hűen kísért, több, mint 70 esztendőn keresztül. Sajnos, mint a virágszírmokat akkor, az örökösnek hitt erdélyi-magyar reményeimet gyorsan elfújta a szél és hitemet a Magyar Erdélyben sokszor megtépászta az élet. Ekkor 7 esztendős, igazi, havasi erdészlányka voltam. Hittem az igazságban és Erdély magyar jövőjében. A politika mesterkedései messze voltak tőlem. Sajnos fényképem nincs a részvételemről, de tudom, és emlékezem, hogy ott voltam. Ilyen fényképeket, vagy irott emlékeket nem volt tanácsos megőrízni, mert 1945 után magyarságunk és az emlékezés büntény lett, börtönbűntetéssel járhatott. Pedig a bevonulás eseménye örökké élt az emberek életében. Az idősebb lövéteiek unokaöcsémnek (Mihály Ferenc) emlegették az idén, hogy a bevonulás "igazi népünnepély volt, várva várt örömünnep. A hadsereg és az ágyuk láttán az volt a meggyőződésük, hogy itt olyan erő van, amit már nem győzhet le senki. Hogy, ami történt örök időkre szól". Bár úgy lett volna! Nem rajtuk múlott, hogy nem így történt, de Ők megmaradtak magyarnak.

Büszkén írhatom, hogy dacára a románosítási taktikáknak a lövétei székelyek (valószínüleg más székelyfalvak lakossága is) megmaradtak magyarnak.1992-ben 3850 volt a lakosság száma, ezekből 3845 magyarnak vallotta magát, még a magyarúl beszélő helyi cigányok is. Csak 5 ember tartotta magát románnak, valószínüleg ezek a helyi román állam alkalmazottjai.

Ugyan Erdélyt Magyarországhoz csatolták, de sajnos magyarságunk, illetve a 2. bécsi határvonal rövid életű volt. Elemi iskoláimat magyarul fejeztem be Máréfalván, majd a Magyar Székelyudvarhelyi Katolikus Gimnáziumba folytattam tanulmányaimat. Alig kezdődött el a tanítás, 1944 októberben utól ért a szomorú hír, hogy Erdély elveszett. A politikai eseményekről az iskolában nem beszélhettünk. Román hírekről, vagy egyáltalán bármilyen politikai megmozdulásról nem hallottunk. Azt írja az utókor, hogy 1944 szept.12.-én a szovjetekkel kötött fegyverszüneti egyezmény szerint: "A szövetséges kormányok a bécsi döntésnek Erdélyre vonatkozó határozatát semmisnek tekíntik, s egyetértenek azzal, hogy a békeszerződésben történő jóváhagyástól föltételezetten Erdély vagy annak legnagyobb része adassék vissza Romániának, s a szovjet kormány hozzájárúl, hogy ebből a célból a szovjet csapatok Romániával közös hadműveletekben vegyenek részt Németország és Magyarország ellen" (Erdély rövid története, p.601).

Viszonylag új és Magyarországon igen elismert könyből (Sebő Ödön: A halálra ítélt zászlóalj, Gyímesi-szoros 1944" a szerző személyes részvétele szerint "a szovjetek az átállt román haderő közreműködésével már 1944 szept. 23-án két helyen is átlépték a trianoni magyar határt (Csanádpalota, Battonya). Sajnos a Magyar 2. Hadsereg rövid, elkeseredett csatákban (Arad, Torda) vereséget szenvedett. Ugyanekkor azonban a Csíkí-havasokban, a Gyímesi-szorosban és környékén még tartja magát és védi az ősi határt (2 sógorom részt vett a védelemben) a 32. Hegyi határvadász zászlóaljhoz tartozó harccsoport Sebő Ödön főhadnagy parancsnoksága alatt". Mi, politikai tájékozódás nélkűl is jól tudtuk, hogy 'visszajött Trianon', mert a román csapatok a szovjet hadsereg óldalán bevonultak Székelyudvarhelyre. Mi, ahogy rendelték, iskolai diszfallal vártuk a 'felszabadítóinkat'. Ráadásul kettőt is egyszerre!! Jaj, de szomorú, reménytelen idők voltak ezek. A román hatóságok ezrével tartóztatták le és internálták a menekűlőket és azokat, akiket románellenes szelleműnek tartottak. A magyar állami alkalmazottak, akik legtöbbje 4 évvel előtte jött Erdélybe, elvesztette állását, hacsak nem vallott román eszméket. A székelység legtöbbje nem tudott románul, tehát 'gyanus' volt a hovátartozása. A román bosszúállás annyira elhatalmasodott, hogy a Szövetséges Ellenőrző Bizottság 1944 novemberében eltávolította a román közigazgatást. Egész télen éhes szovjet katonák futkostak és raboltak. Ennivalót és nőket kerestek. Szomorú erkőlcsi bizonyitványa minden államnak, ha katonáiról nem gondoskodik. Én nem láttam, vagy hallottam orosz, vagy román katonai konyháról. Gondozatlan kűlsővel, éhesen, román és orosz katonák kutattak és fegyverrel

jogaikat keresték. Néha hátramaradt, sebesült német katonákra vadásztak. Kiürültek a székely kamarák, elfogyott a kenyér, csóré volt a gazdasági udvar és beállott a roppant szegénység. Mindenki menekült (több, mint 300,000 Magyarországra), ha tudott, vagy sokan a helyiek, különösen hajadonok és asszonyok a havasokban bújkáltunk. Erről keveset írtak, pedig kegyetlen, megbocsájthatatlan nehéz idők voltak, ott voltam. Március (1945) végén újra visszatért a román közigazgatás Petru Groza kormányával, a béke és a nemzetiségi jogok biztosítása jegyében. A székely-magyarság nem hi-hette el ezt a hazugságot és a román kormány igéretét. Visinszkij a Szovjetunió népbiztosa táviratban ‘mélységes hálaját fejezve ki Észak-Erdélynek a román adminisztráció alá helyezéséért’ Sztálinnak, aki laudálta ezeket az eseményeket. Nagy szerencse, hogy ezek csak román hirek voltak, hiszen kevés székely beszélt, vagy olvasott román híradást, így nem tudtunk e gyalázatos hozzászólásról. Ekkor Hazánkkal sem volt volt előnyös ‘társalogni’, letagadtuk rokonainkat. A székelységet kirabolta és elviselte a sok eszetlen politikai játszadozás. Ott voltam, láttam, hallottam és tapasztaltam. Erdély székely-magyarsága igen nagy megpóbáltatásokat szenvedett, soha nem volt ekkora az elkeseredés. Úgy érzem, hogy a székelység egy különös, egyedülálló ős-magyar etnikum. Őrizni és ápolni kellene sajátos magyar nyelvét, zene, kézipari szépségét és védelmezni kellene a hűséges, Kárpátjainkat őrző, megalkuvást nem ismerő, góbé népet, furfangos, eszes emberségüket.
Feltétlenül több elismerést és társadalmi támogatást érdemelne Erdély, mert jelentős szerepe lehetne nemcsak magyar-román, hanem sok más nemzetiségi csoport emberi kapcsolatainak, kúlturájának ápolásában az Egyesült Európa nemzetiségei között. Lehetséges, hogy ez csak az én álmom.
Az utólsó években, ‘megértőbbé’ vált a román kormány a magyarokkal szemben. Ezt Hazánk felügyeletének és segítségének köszönhetjük. Remélem ezt a testvéri gondoskodást továbbra is ápolják. Több szólásszabadságuk van a székelyeknek, mert szemmel tartják Romániát az Európa Közösség nemzetei. A nemzetiségi együttélés komoly feladatokat kiván az együtté-lőktől, de a szabad emberi jogokat és egészséges társadalmi életet az együttélő nemzetiségek minden polgárának, a szabadon választott felelős kormánynak kell bíztosítania.

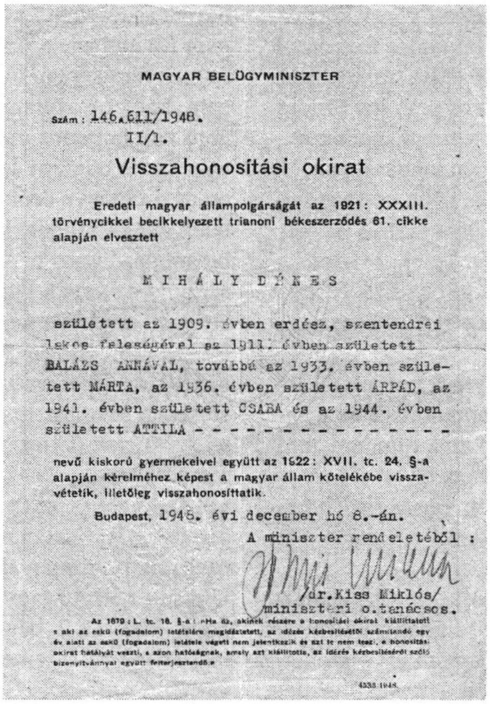
MAGYAR BELÜGYMINISZTER

Szám: 146.611/1948.
II/1.

Visszahonosítási okirat

Eredeti magyar állampolgárságát az 1921: XXXIII. törvénycikkel becikkelyezett trianoni békeszerződés 61. cikke alapján elvesztett

MIHÁLY DÉNES

született az 1909. évben erdész, szentendrei lakos feleségével az 1911. évben született BALÁZS ANNÁVAL, továbbá az 1933. évben született MÁRTA, az 1936. évben született ÁRPÁD, az 1941. évben született CSABA és az 1944. évben született ATTILA - - - - - - - - - - - - - - - -

nevű kiskorú gyermekeivel együtt az 1922: XVII. tc. 24. §-a alapján kérelméhez képest a magyar állam kötelékébe visszavétetik, illetőleg visszahonosíttatik.

Budapest, 1948. évi december hó 8.-án.

A miniszter rendeletéből:

/dr. Kiss Miklós/
miniszteri o. tanácsos.

Az 1879: L. tc. 18. §-a: »Ha az, akinek részere a honosítási okirat kiállíttatott s aki az eskü (fogadalom) letételére megidéztetett, az idézés kézbesitésétől számítandó egy év alatt az eskü (fogadalom) letétele végett nem jelentkezik és azt le nem teszi, a honosítási okirat hatályát veszti, s azon hatóságnak, amely azt kiállította, az idézés kézbesitéséről szóló bizonyítvánnyal együtt felterjesztendő.«

4338 1948.

Visszatértek a Trianoni határvonalak. 1946 tavaszán Apám nem írta alá a román kormány erdészeti papirjait, mert ott románnak tüntették fel, holott előző években a magyar kormány erdész-vadőrje volt a Csikszeredai körzetben. Elbocsájtották. Állás nélkűl volt, 4 gyermekkel. Néhány heti próbálkozás után úgy döntött, hogy Magyarországra szökik, mert Ő sohasem fog románságot vallani. Sikeresen (teljesen kirabolva) Budapestre szökött és megtalálta előző főnökét (Györffy erdőmérnök), aki azonnal állást adott neki. Ez 1946 augusztusában volt, örökké emlékezett erre, mert az első fizetését új Magyar Forintba kapta. Édesanyám és 3 fiútestvérem követtük Apámat és novemberben (1946) Magyarország-ra szöktünk. Roppant szegények vol-tunk, de úgy éreztük, hogy idővel minden jobbra fordul, hiszen otthon vagyunk. No, de ahogy írtam 1947-ben majdnem visszatoloncoltak. Hazátlanok voltunk! Apám gyorsan párttag lett, ezzel ‘hűség-esküt’ tehettünk a Magyar Népköztársaságra, tehát visszahonosúltunk, maradhattunk. Az irónia ebben az, hogy egy szót sem beszéltünk románul. 1947 februárjában a párizsi békeszerződés nemzetközi jogilag is érvénytelenítette a 2. bécsi döntést. Erdély elveszett!

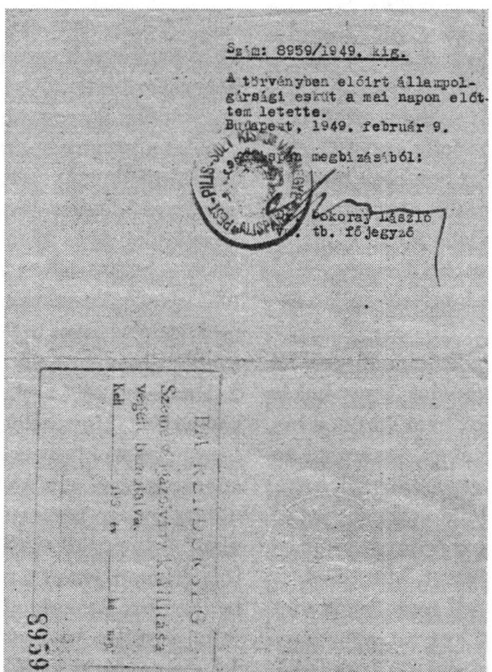
Szám: 8959/1949. kig.

A törvényben előirt állampolgársági esküt a mai napon előttem letette.
Budapest, 1949. február 9.

alispán megbizásából:

Pokoray László
tb. főjegyző

Pontosan 10 évvel később, 1956-ban újra hazát változtattam (majd állampolgárságot is). Sokszor nehéz volt a vándortarisznyám, de 1957-ben Kanada meghívott. Azóta itthon vagyok, mert a Kanadai Kormány békességet, bíztonságot és teljes szabadságot bíztosított nekem.

A Mihály család visszahonosításának és az eskütételének okírata *(illusztrálva)*

Irodalom jegyzék
Sebő Ödön. 1999. A halálra ítélt zászlóalj. Gyimesi-szoros,1944. Budakeszi Kúltura Alapitvány.
Illésfalvi Péter és Szabó Péter 2010. Erdélyi bevonulás, 1940 Tortoma Kiadó, Barót.
Köpeczi Béla 1993. Erdély rövid története. Akadémiai Kiadó, Budapest.
Lázár Anna. 2010. Lövéte köröpölő. Mentor Kiadó, Marosvásárhely.
Lövéte község Honlapja http://www.lovete.ro
Mihály Márta. 2004. Vándorlások. SCADA Publishing, Internet Edition, London Canada.

Szabó Barna: **Sopron, 1956 október**

1956 nyarán a katonai szolgálat után még nem tudtuk, hogy Miskolcon folytatjuk-e tanulmányainkat vagy Sopronban. Ugyanis a Bányamérnöki Kar áttelepítése Sopronból Miskolcra folyamatban volt. A nyár végén, nem sokkal a tanévkezdés előtt, levélben értesített az egyetem, hogy szeptembertől Sopronban fogom folytatni tanulmányaimat.

1956 szeptember elején érkeztem Sopronba. Nem volt sok időm ezzel a rendkívülien szép és érdekes várossal ismerkedni, mert matematikából kellett szigorlatot tennünk szeptember 20 körül. Közben az előadások is elkezdődtek. Az 56-os forradalom előszele érezhetö volt egyik-másik újság egyre bátrabb hangú cikkeiből. Különösen jól emlékszem Háy Gyula híres cikkére az Irodalmi Újságban az írói szabadságáról. Egymás kezébe adogattuk az újságot. Október 21.-én megalakult az egyetemi diáktanács (MEFESZ). Engem a bányamérnöki kar harmadéves évfolyama a tanácsba választott. A tanács első tevékenysége egy közgyűlés összehívása volt, amelyen hasonlóan a többi egyetemhez, megfogalmaztuk követeléseinket majd az egyetem kivonult megkoszorúzni egy Bem emléktáblát. A lengyel példát kívántuk követni. A felvonulás fegyelmezett volt, de a rendtartó külső alatt nagyon éreztük, azt hogy valami fontos, új és izgalmas eseménynek vagyunk szemtanúi s egyben résztvevői is.

Október 23.-án, Gerő Ernő beszéde után, általános felháborodás uralkodott. A diáktanács ülésén megjelent a központi bizottság egyik tagja, aki akkor éppen Sopronban tartózkodott. Nevére már nem emlékezem. A hivatalos vonalat próbálta elfogadtatni, nem sok sikerrel. Ekkor már a Bp.-en folyó utcai harcokról érkeztek hírek, ill. hír-töredékek.

Sokminden történt azokban a felejthetetlen napokban, aminek akkor szemtanúja, résztvevője voltam. Elhatároztuk, például, hogy felvesszük a kapcsolatot a környező gyárak, üzemek munkásaival, ismertetjük velük követeléseinket, elképzeléseinket. Párosával mentünk különböző üzemekbe. Én is elmentem egy üzembe, a nevére már nem emlékszem. A munkavezető összehívott mindenkit, engem egy munkagépre állítottak, onnan ismertettem a diákbizottság álláspontjait. A kép hasonló lehetett azokhoz a szovjet forradalom mozzanatait ábrázoló szocialista-realista festményekre, amelyek Lenint mutatják, munkásokkal körbevéve, akik nagy figyelemmel követik szavait. Alig fejeztem be mondókámat egy nagy zuhanás hallatszott. Akkor verték le a vörös csillagot az üzem homlokzatáról.

Tekintve, hogy a város közigazgatása megszüntette működését, sok gyakorlati kérdésben hozzánk (a diáktanácshoz) fordultak. Pl. Ki kell-e adni a fizetéseket, beengedjenek-e tehervonatokat, stb. A diákbizottság tagjaként küldetésben voltam a sopronkőhidai börtönben, első kézből meggyőződni, arról hogy a politikai foglyokat valóban szabadjára engedték-e. Ugyancsak küldetésben jártam egy győri tanácsházban tartott gyűlésre, s egyszer a veszprémi egyetemre is. Majd november 3.-án este 10 körül a Győr felé vezető országút mentén az előző nap óta állomásozó szovjet tankokhoz is küldetésben jártam, megérdeklődni, hogy pontosan miért vannak ott. A parancsnok, egy fiatal tiszt, nagyon udvarias volt, s azt a felvilágosítást adta, hogy feladata meggyőződni arról, hogy nem szállítanak-e fegyvereket Nyugatról. Ez a válasz akkor érthetőnek és valamelyest megnyugtatónak hangzott.

November 4.-én kora hajnalban azzal a hírrel ébresztettek, hogy szovjet támadás indult a főváros ellen, a diáktanács tagjai menjenek be az egyetemre. A rádió Nagy Imre üzenetét sugározta, többször ismételve. A diáktanács arra az elhatározásra jutott, hogy egy közelben állomásozó tüzérezreddel együtt a Fertő tó és az osztrák határ között egy védelmi övezetet állítunk fel, felhasználva a rendelkezésre álló 122 mm-es lövegeket és tüzérségi alapképzettségünket. A terv nagyon kivitelezhetőnek látszott.

Alig fejeződött be a tanácskozás, megjelent Kéthly Anna egy kéttagú kísérettel, útban Bécs felé. Elmondta, hogy autója a szovjet tankokat kerülgette, amikor elhagyták Budapestet kora reggel. Feladatát abban látta, hogy mint a Nagy Imre kormány minisztere, az ENSZ segítségét kérje. Elmondtuk neki védelmi tervünket. Aggodalmát fejezte ki a fölött, hogy nagy veszteségek lesznek, s a Hűség Városát szétlövik, szétbombázzák. Azt mondta, hogy ha nem sikerülne, és Ausztriába menekülnénk, forduljunk a bécsi szociáldemokrata párthoz, hivatkozzunk rá, ők segíteni fognak. Ezzel búcsúzott. A diáktanács egyik vezető tagja, Bujdosó Alpár, harmadéves erdőmérnök hallgató, csatlakozott hozzá. Ez a gondolat rendkívül távolinak, elképzelhetetlennek látszott akkor, november 4.-én délelőtt 10 óra tájban. Nem tudtam, hogy éjfél előtt már Bécsben leszek.

Közben felvonult az egyetem, és a katonákkal együtt a lövegeket tüzelőállásokba helyezték. Tekintve, hogy lakott területekről volt szó, a belövéseket mellőzték. Én a diáktanács ülésén maradtam. Déltájban érkezett a hír hogy a terv nem sikerült, a lövegeket még valamikor a forradalom első napjaiban harcképtelenítették azzal, hogy az ütőszegeket kivették belőlük. A katonák szerint a politikai tisztek tették ezt. A diáktanács úgy határozott, hogy a Löver szállóba helyezzük át központunkat, az védhetőbb, mint az egyetem. Gyorsan el kellett határoznunk azt, hogy mit tegyünk a fogvatartott gyanús egyénekkel. Ugyanis több személyt, akik az AVH-hoz való tartozással gyanúsítottak, őrizetbe vettük. Ez egyben védőőrizet is volt; nem akartuk, hogy a városban megtorlásokra kerüljön sor. Kb. 30 személyt tartottunk fogva az egyetemen. Egyszer benéztem hozzájuk. Egy tanteremben ültek, kezük az asztalon, a katedrán egy géppisztolyos diák-őr ült velük szemben. Néma csend uralkodott. Rövid vita után a többség úgy döntött, hogy szabadjára kell engednünk őket.

A délutáni órákban, a rádió híreiből nyilvánvaló lett hogy a helyzet reménytelen. A diákok és a tanári kar nagy része, magamat beleértve, úgy döntött, hogy Ausztriába megyünk. Minden döntés egyéni volt. Gyalog tettük meg az utat egy kis közeli faluba az osztrák határon túl. A magyar határőrök mutatták az utat.Velünk jött egy Sopronkőhidáról szabadult politikai fogoly, aki jól tudott németül és már az előző napokban is a diáktanács egyik tolmácsa volt (Tolmácsra azért volt szükségünk, mert egyre-másra érkeztek nyugati segélyszervezetek képviselői, akik különböző segélyakciók irányításához kérték segítségünket. Ugyancsak sok újságíró jött, nagyrészük nem is merészkedett Sopronon túl, csak bennünket faggattak hírekről) A terv az volt hogy felvesszük a kapcsolatot Kéthly Annával Bécsben, hogy a további teendőket megbeszéljük. A diáktanácsból hárman, a tolmáccsal együtt, autóval mentünk Bécsbe. Már nem emlékszem, hogy pontosan ki bocsátotta az autót rendelkezésünkre, de úgy tűnik, hogy az osztrák határőrség vagy rendőrség lehetett. El is jutottunk a szociáldemokrata párt székházába 1956 november 4.-én késő este, de Kéthly Anna, Bujdosó Alpárral együtt, akkor már útban volt New York felé. Mindenki nagyon kedves, megértő és teljesen tehetetlen volt. Néhány napig a szociáldemokraták vendége voltam Bécsben. Közben a soproni egyetemről menekült diákokat és tanárokat a csodálatosan szép osztrák üdülőhelyre St. Wolfgang-ba vitték. Pár nappal később én is csatlakoztam hozzájuk.

Görgényi Béla: **Két hónapig voltam balek Sopronban, 1956-ban**

Arról hogy, hogy kerültem Sopronba, már irtam (Kapocs 51:31). Viszont, nagyon nagy szerencsém volt, hogy édesanyám megőrizte a leveleimet, amiket otthonról való elutazásom után iratam nekik. Ezek, könyv alakban, angol forditásban meg is jelentek, de most újra jegyzetelek belolük visszaemlékezésül.

Sopronba érkezésünk után, reggel az első utunk a rendőrségre vezetett, bejelentkezni, hogy soproni lakosok szeretnénk lenni. Elfogadták minden probléma nélkül. Utána fölsattyogtunk a Dimitrov téri diákszállóba, ahol az étkezésünkről gondoskodtak. Kamarásaimmal eldöntöttük, hogy az ebéd és vacsora ott megfelel, de reggelire inkább magállunk egy kis tejcsarnokban, közel a Templom utcai szállónkhoz egy köcsög kakaóért vagy kávéért. Kenyeret majd 'szerzünk' a vacsoránál a zsebünkbe bujtatva. Különben az ételek elég jók voltak, minden nap volt hús és ha szépen kértük a főnököt, Tamás bácsit, még repetázni is lehetett, különösen levesből meg salátából.

Négyen voltunk kamarások a 38-as számú szobában, Donáth Gyurka, Herczeg Bandi, Hegedüs Anti és jómagam. Mind a négyen az ország más-más sarkából futottunk oda, de hamarosan jó barátok lettünk, jó kamarások. A szobánk nagyon egyszerű volt, két emeletes ágy, egy ruhásszekrény, aminek a felét kineveztük 'spejz'-nak, ahol minden közös volt az otthonról küldött finomakból. Volt még egy asztalunk négy székkel és egy kályha, csövek nélkül. De akkor még meleg volt, nem számitott.

Beiratkozásunk után körbesattyogtuk a belvárost, meglepő volt a sok szép, évszázadokkal azelőtt felhúzott épület és a sok romba dőlt lakóház is, amit még a háború óta nem javitottak fel. Megnéztünk sok templomot is, különösen a mi 'Kecske' templomunk tetszett, amelyik sokkal öregebb volt mint a diákszálló-kolostor amit 1782-ben épitettek fel.

Szeptember ötödikén volt a hivatalos megnyitó, összegyült a diák társaság a nagyteremben meghallgatni a tipikus politikai beszédeket. Utána jött a meglepetés, amikor Roller igazgató úr szólalt meg az új tervekről. Az oktatás hosszát tíz szemeszterre hosszabbitották meg kilenc helyett. A vizsgák befejezése után egy állami vizsga is szükéges lett, ha valaki az erdészetben akart dolgozni. Katonai gyakorlatok nem lesznek minden nyáron, hanem az ötödik év után lesz hat hónapos tábori kiképzés. Mindenki meg volt rökönyödve, mennyi időt kell nekünk vesztegelni míg végre pénzkeresők lehetünk.

A vizsgakönyvünket is alá kellett iratnunk a tanárokkal, jó időbe tellet mire végre az igazgatói hivatalban leadhattuk. 18 forintba került, nagy pénz volt az akkor, de az egész öt évre szólt. A tanári kar is kedves volt hozzánk, amikor bemutatkoztak, mindegyik avval kezdte, hogy az ő tantárgya a legfontosabb az erdészeti szakmunkában. Lassan arról kezdtünk gondolkozni, hogy tudnánk megszökni innen.

Hogy teltek a napjaink? Vasárnap volt az egyedüli szabad map. Reggeli után templomba mentünk, utána fölgyalogoltunk ebédelni. Szombat és vasárnap hideg vacsora volt, amit délben kiosztottak, hazavihettük. Sok pótlásra is szorult. Szeptember 13-án rádión hallgattuk a nagy focimeccset Pestről, amikor a magyar csapat először verte meg az oroszokat. Nagy meglepetés volt. Addig a 'Népi Demokratikus' állmok mindig veszítettek. De ez már a nagy világbajnoksági buli után volt.

Tipikus hétfő? Reggel hét órakor keltünk fel, nyolc órakor volt az első előadás a 'Palánták titkos világáról'. Tiz órakor kémia. Délután hadi kiképzés. Három órakor torna gyakorlatok, négytől hatig matematikai egyenletek megoldása. Jóformán minden nap ehhez hasonló volt a műsor. Egy nap még este is meg kellett jelennünk egy gyűlésen, ahol a diák egyesület megalakitásáról volt szó. Néha csak kilenc óra után értünk haza.

Szabad délutánt csütörtökön és szombaton kaptunk. Ha jó idő volt, akkor mentünk almát meg körtét lopni Ágfalva felé a 'nagymama kertjéből'. Egyszer az egyik csősz elkapott minket is és a védekezésre, hogy "ez a nagymamám gyümölcsöse", jót röhögött. Akkor nem voltak még magán tulajdonok, de ő is tudta a diákok csínjeit és nem kobozta el ami a táskánkban volt.

A firmák is kezdték a neveltetésünket, ha nagyjából titokban is. A régi hagyományok még tiltva voltak, de lassan 'enyhült a helyzet' és megpróbálkoztak a beavatásunkkal. Az első amit tudnunk kellett az a Balek Tizparancsolat volt. Balek? Igen mi balekok voltunk! Nem értettük mit is jelent. Az első három parancsolat (1.) Balek kusch! (2.) Balek kuschsch! (3.) Balek kuschschsch! Ez még a régi német nyelvű szövegből lett átvéve. A másik hét parancsolatot is könnyen lehet megtalálni a Soproni Egyetem web-oldalán. Nekem úgy tűnik, hogy nagyon leegyszerűsitették ezeket azóta. Különösen talán a hetediket, ami a bemutatkozásról szól.

Meglepetés volt, hogy október 13-ára Balek Bál-t kellett megszerveznünk. Kamarásom, Hegedűs Antal is a szervező bizottság tagja lett és rábeszélt, hogy vállaljam el az egyik felügyelői pont vezetését: ajtónálló lettem. A fehér karszalagom a szépen himzett zöld ‚R'betűvel (rendező), még mindig megvan az emléktárgyaim között. A Sotex kultúrházában tartottuk meg a bált, az egyetemi zenekar húzta a nótákat.

Nekünk, ismeretleneknek, nem volt lehetőségünk lányokkal könnyen megismerkedni. Azt mondták, lesznek majd ott sokan, táncolhatunk. Én az utcán láttam egy magas, csinos kislányt, gimnazista lehetett, meg akartam kérni, jöjjön el. De én is ügyetlen és félszeg voltam, ő meg mindig elsietett amikor a közelébe értem. Nagy volt a meglepetésem, amikor az ajtónál ahol a jegyeket kezeltem, ő is megjelent idősebb diákok és talán szülei kiséretében. Amikor megkezdődött a tánc, felkértem, de egy-két forduló után egy firma lekérte és eltűnt vele. Ez többször is megtörtént az est folyamán. Végre úgy döntöttem, hogy fel kell adnom a próbálkozást. Különösen akkor, amikor a firma rámszólt, "Balek, ne felejtsed el az első három parancsolatot!"

A bál után egy jó összejövetel volt, nem éppen szakestély, de sokat énekeltünk, a firmák kezdtek megtanitani minket a selmeci dalok fontossabb nótáira. Hajnalban értünk csak haza, elég bódultan. Nem tudtuk, hogy másnap reggel meglepetés lesz a város ‚átrendezése', amit a firmák végztek el, megforgatva a padokat az utcákon és a téreken, meg átültetve a palántákat és bokrokat itt-ott. Amikor az egyetem felé sattyogtunk, meglepődve láttuk, hogy a hattyú szobor is kitollasodott, évek óta először. Csak egy vödör csiriz meg egy kispárna kellett hozzá. Napokig úgy hagyták a városi atyák, aztán lemosták és a szegény hattyú reszkedhetett a hidegben egész télen át.

Hamarossan komolyabb ügyek is kezdtek előjönni. Először Szegeden, utána Pesten, Pécset és Sopronban is kezdték az ország fiataljai hangoztatni a gondolataikat, különösen az egyetemeken. Október 22-én egy összejövetel volt, a ‚Diák Parlament' megalakitása. A párttitkár is fölszólalt, mindenki mást okozott a problémákért, csak önmagát nem. Eltávozása után a DISZ titkár is orditozott, nem akart elmenni, még azután sem, hogy a diákok elhatározták, hogy különválnak a DISZ-től és megalakitják a MEFESZ-t, mint a többi egyetemen. Megvitattunk egy kikiáltási okiratot is, a ‚Követeléseink'-et, amit másnap lesokszorosítva kézhez kaptunk. Az eredeti példány még mindig megvan nekem a levelek között.

Éjfélkor az örökmécsest gyujtottuk meg, sok év után először, az 1920-1921-es emlékműnél, ami Sopron visszatérését emlékezte meg Magyarországhoz a Trianoni békeszerződés ellenére.

Másnap reggel, október 23-án a tanórák rendesen, nyolc órakor megkezdődtek. Két órakor volt az ebéd és három órakor az egyetem összes diákjai, tanárai és más alkalmazottai, körülbelül 1200-an, elindultunk a botanikus kert elől a belváros felé, megkoszorúzni az emlékművet amit az 1849-ben kivégzett Soproniak tiszteletére állítottak fel. Ez is tiltva volt évekig, de így ha nem is a szokásos napon, október hatodikán, de újra megtörtént. A hosszú menetsor elején egy nagy táblát vittek ‚Együtt a lengyelekkel'.
A város lakossága láthatólag örömmel nézte a menetet, de nem csatlakoztak hozzánk. A rendőrség is jelen volt, de csak megfigyelőkként, ők sem avatkoztak bele a fölvonulásba. Később a pesti rádión megrökönyödve hallgattuk Gerő Ernő beszédét és a szörnyű eseményeket az Rádió épület előtt.
Másnap a hirek még borzasztóbbak voltak, de az elsősegélyi és anyagi segitség, gyógyszerek, ruhák, élelmiszerek, hamarosan kezdtek megjelenni a határnál nyugat felől. Sopronban csend volt, az egyetemen mi arra fordítottuk erőnket, hogy a segitséget mielőbb Pestre közvetithessük.
Azután, szomorúan, mi is elhagytuk hazánkat. Ezekről az eseményekről is irtam már azelőtt a Kapocsban. Jó szerencsét!
(2011 május 16, Vancouver, BC)

MÉG MINDIG SOPRON

Illyés Benjamin: **Steingrube Nakkösség működése az 1950-es évek közepén**.

Az Ifjúsági Kör 1948-s feloszlatása és a selmeci hagyományok ürügyén 1951-ben kizárt 46 hallgató, megfélemlítést szolgáló sorsának ismeretében, sokak szerint a soproni hagyományos diákélet halálos csapást szenvedett. 1953-ban iratkozott évfolyamunk a szemlélet fokozatos megváltozásának volt tanúja és alakítója. Ebben a folyamatban az előttünk két évvel korábban, az erdészek közt az 1955-ben végzett évfolyam tagjai jelentették a legerősebb bázist. Kezdeményezéseikhez sokan csatlakoztunk, távozásukat követően, majd 1956 után évfolyamunk sokat tett diákhagyományaink felújításáért.
Faller Jenő előadásaival már 1954 óta tágította az 'ideológiai' korlátokat. Perlaki Ferenc 1954 végén, a hallgatók számára tartott előadásaival, a Pártbizottság által e témában szervezett december 1-i ankéton elmondott felszólalásával, cikkeivel sokat tett hagyományaink felélesztése érdekében. A Kari Tanácsülések jegyzőkönyveiben nyomon követhető tanáraink, főleg egykori selmeci professzoraink kiállása a selmeci hagyományok mellett. A teljesség igénye nélkül Stasney Albert, Sébor János, Nemky Ernő, Kiss Ignác, Lámfalussy Sándor, később Róth Gyula, Igmándy Zoltán álltak ki nyilvánosan is a hagyományok felújítása mellett.
1912-ben Selmecen végzett édesapám, budapesti kollégáira hivatkozva bátorított a diákszokások felújítására. Magammal vihettem Sopronba a selmeci és a soproni 'Mi nótáink'-at, az e témában kiadott könyveket, melyeknek nagy keletjük volt diáktársaim körében. Ajánlotta, hogy keressem fel évfolyamtársát és barátját Lámfalussy Sándort. Az ő bölcs tanácsai nemcsak ebben a témában, hanem 1956-58 között és valétaelnökségem idején, számos fontos, évfolyamunkat is érintő probléma kezelésében, biztos eligazodást jelentettek számomra. Újságunk, a Soproni Egyetem, a közös diákélet emlékeinek felidézésével, az erdészek, bányászok és földmérők szellemi közösségének megteremtéséve, történelmi szerepet játszott. Selmeci örökségünk szerves részét jelentik ezek az évek, melyek jelentőségét nehéz lenne túlbecsülni. Felidézésüket megkönnyítik a különféle évfolyamok történetéről megjelent könyvek, az Erdészettörténeti Közleményekben megjelent cikkek. Remélem, a rendelkezésre álló forrásanyag feldolgozásával, utódaink méltóképen örökítik meg, e küzdelmes, de számunkra gyönyörű időszak történetét és értékelését. A következőkben, társaim, Grátzer Miklós, Jandó Tibor és Zádor Oszkár segítségével, ehhez szeretnék hozzájárulni, beszámolva egy kevéssé ismert kezdeményezésünkről.
1953-ban szinte a teljes évfolyamunk a Dimitrov- téri (ma Szt. Imre- tér) Diákszálló lakója volt. Az évek során mind többen, főleg a Löverek hétvégi házaiba költöztünk ki albérletbe. 1955 januárjában, az egyre gyarapodó albérletesek részéről felmerült – Selmecről származó elnevezés szerint írva - a Steingrube Nakkösség (Hegyközség) hagyományai és szervezete felélesztésének a gondolata. Megvalósításában Grátzer Miklósnak és kint lakó évfolyamtársainknak döntő szerepe volt. Miklós selmeci hagyományok iránti elkötelezettsége megerősödött 1956 augusztusában, a mai Szlovákia területén, Kósa Zoltánnal tett kerékpár túrán. Selmeci látogatásuk, a város hangulata és barátságos lakóival együtt töltött napok, sörözések, életre szóló élményt jelentettek számukra.
1956. november 4-e után évfolyamunk eltávozott része a selmeci hagyományok felújításának élharcosa volt. Megalakították az Ifjúsági Kört és Grátzer Miklóst 1956 és 59 között kétszer is megválasztották a Kör elnökének, az utolsó évben emellett kinti évfolyamunk valétaelnöke is volt. Adamovich László és Sziklai Oszkár így ír ennek jelentőségéről: „Az Ifjúsági Kör elnökének első dolga volt, hogy felélessze a régi hagyományokat. Azok a hallgatók, akiknek nem adatott meg, hogy gyakorolják az ilyen jellegű tevékenységet, a különféle ceremóniákat itt tanulták meg. Az idősebb generáció és az oktatók számára mindez azt jelentette, hogy a soproni szellem át fog menteni minket valamennyi nehézségen."
Roller Kálmán könyvében, a Vancouveri Soproni Divízió megteremtésében és a selmeci örökség felújításában évfolyamunk kinti részének döntő szerepét hangsúlyozta.
Az itthon maradt diákok tanáraikkal, becsületes társaikkal és számos jó szándékú emberrel összefogva kemény küzdelmet folytattak azért, hogy az erdőmérnöki oktatás Sopronban maradhasson, valamennyien elvégezhessék tanulmányaikat. Számos területen folyt a küzdelem, melynek a selmeci hagyományokhoz és a korábbi kizárásokhoz kapcsolódó egyik jellemző esetét az 1957. június 26-i Tanácsülés mellékelt jegyzőkönyv részlete tanúsítja: Egy 1951-ben kizárt hallgató társunk visszavétele tárgyalása során

Kovács János: mit hoz fel kórvényében kizárása okául?

Kiss Ignác: A selmeci hagyományok ápolása volt az ok.

Sébor János: Egyike volt a legjobb hallgatóinknak. Semmi demokráciaellenes cselekménnyel nem vádolják, egyetlen indok a selmeci szellem feltámasztása. Ezt nem látom bünnek, mert mi valamennyien selmeci szellemben neveltünk, mi bajtársiasságra, az erdő szeretetére és egymás támogatására nevelt bennünket. A selmeci hagyományokat és szellemet Szlovákiában teljes egészében átvették, sőt tudomásom van róla, hogy ide is irtak ebben a kérdésben, hogy minél teljesebbé tehessék azokat. Úgy tudom, hogy a népi demokrácia egyik alapvető tétele, hogy a haladó hagyományokat tiszteletben kell tartani és ápolni. Helyes, ha a selmeci hagyományok szellemében a hallgatókat bajtársiasságra, egymásnak való segitségnyujtásra és szakszeretetre neveljük. Azt, hogy valakit ezért a Főiskoláról eltávolitottak, kizáró oknak nem fogadhatom el. Igen értékes és tehetséges ember. Más lenne, ha vétett volna a népi demokrácia ellen, de erről sem a szakszervezet elnöke, sem a munkaügyi előadó nem tesz említést.

Kiss Ignác: Mellékelve van a Főiskola KISz szervezetének véleménye, de majdnem szóról - szóra megegyezik a kizáró határozattal.

Róth Gyula: Ismételten kifejtettem azt a véleményemet és nagyobb nyilvánosság előtt is elmondtam, hogy a selmeci hagyományok nemcsak, hogy összeegyeztethetők a népi demokráciával, hanem azonos szellemet képviselnek. Több, mint 60 évvel ezelőtt, amikor még mint fiatalembert felvettek a selmeci akadémiára, az volt az első, hogy értésemre adták, hogy minden akadémiai polgár, tekintet nélkül arra, hogy ki volt az apja, nekem testvérem. Ez volt a szelmeci szokások alapja. Ha emiatt valakit kizárták, úgy az tévedés. Ez a tradició a mai idők szellemével összeegyeztethető.

neves tanáraink kiálltak a selmeci hagyományok mellett. Figyelmet érdemel, hogy a májusban alakult KISZ szervezet állásfoglalásában megismételte a korábbi, kizáró határozatot. Ennek ellenére úgy döntött Tanács, hogy kizárt diáktársunk ősszel folytathatta tanulmányait. Évfolyamtörténetünk írása közben sok hasonló dokumentumot találtam, melyek igazolják tanáraink és a Főiskola vezetésének bátor kiállását kényes ügyekben.
Zádor Oszkárral közösen, tanáraink és évfolyamtársaink többségének támogatásával, itthon vittük tovább a selmeci diákszokások felújításának folyamatát. A hagyományok melletti kiállás nem volt kockázatmentes. Végzésünkkor, az új ifjúsági szervezet káderbizottsági tagjai írásbeli véleményükben, a hagyományok felújításáért Zádor Oszival együtt folytatott tevékenységünket elítélték. Nem véletlen, hogy 1958 évi távozásunk után hosszú ideig a selmeci hagyományok háttérbe szorultak.
Steingrube Hegyközségünk működésének jellegzetességei.
Alapelv: Az albérletben élők laza érdekszövetségének megteremtése, életfeltételeik javítása szolgálatában. Ez magában foglalta a következőket: megfelelőbb albérlet keresése, olcsóbb tüzelő, élelmiszer beszerzése, alkalmi munkák lehetőségeinek feltárása és megszervezése. Ezt fogta össze a selmeci hagyományok egymást segítő szelleme és az együtt szórakozás számtalan élménye.
Alapítók/törzstagok: Grátzer Mikós, Jandó Tibor, Takács József, Zádor Oszkár, Tarnócai Károly, Baraksó János. Rövidesen csatlakoztak: Kósa Zoltán, Oroszlán József, Horváth Ottó, Maczka (Monostori) János, Lődör (Kozma) Ferenc, Boros Gyula, Nagy József. György Kálmán, és egy 1951-ben kizárt hallgató társunk, Csizmadia Ferenc. Szenior 'tanácsadó' firmáink voltak: Dobribán Géza (kiváló atléta), Vancsura Rudolf (Növénytani Tanszék ifjú tanársegédje) és Konrád (háborús évfolyamok idősebb képviselője, volt katonatiszt, tenisz és síugró bajnok). 1956 szeptemberében csatlakozott a társasághoz Bölecz Béla, Horváth István, Horváth Sándor és Illyés Benjamin. Természetesen a felsoroltakon kívül más évfolyamokról még sokan, firmák és balekok is csatlakoztak a Nakközséghez.
Rendezvényeink helyszíne az első időszakban a Fenyőgyöngy (Turistaház, Hatvani-ház), később az Alm (Alpesi) vendéglő volt.
Fontosabb eredményeink: Albérletkeresés: A tagok ismerték a felszabaduló kamarákat és így megkönnyítették az új tagok betelepülését. A házigazdák és a diákok közti jó viszony ápolásának egyik bázisa volt ez az összefogás. 1956 őszén Bölecz Bélával, Horváth Istvánnal és Horváth Sándorral mi is a kint lakó barátaink közvetítésével jutottunk egy, emlékeink szerint csodálatos albérlethez.
Olcsóbb tüzelő beszerzése. A pénztelen diákok számára egyik fő feladat volt ennek megoldása. Egyik kulcsszereplője volt ennek a Fáber réten lakó Mihályka erdész. Egyik sorstársunk egyszer pont az ő, Deák-kúti kőbányánál tárolt illetményfája megdézsmálásával akarta a kemény hideget elviselhetőbbé tenni. A hiányt közös erővel pótoltuk. Ez után már vele egyeztettük, hogy mely erdőrészletekben termelhető ki száraz faanyag. Ezzel legális keretek közé lehetett terelni a tüzelőellátásunk egy részét. Szén beszerzéseknél pedig egymást segítve gondoskodtunk kézikocsi beszerzéséről és legtöbbször csak néhány mázsa szén házhoz szállításáról.
Élelmiszer beszerzés: Elsősorban a vendéglátó egységekkel kiépített kapcsolatok eredményeként lehetett csökkenteni kiadásainkat.
Alkalmi munkalehetőségek feltárása. Összefogásunk révén a téglagyárban, vasúti rakodásban, szüretelésben és a szőlő feldolgozásban tudtunk szervezettebben és kedvezőbb feltételekkel munkához, keresethez jutni. Különösen ezen a területen szoros együttműködés volt kollégiumi társainkkal és más évfolyamok hallgatóival. Balek és valétabálok szervezése: Ingyen, lelkesedésből, diáktársainkkal együtt, aktívan részt vettünk diákbálok szervezésében. Legnevezetesebb ilyen esemény volt az 1955-ben végzett, hozzánk igen közel álló firmáink valétabálja. A Liszt Ferenc Kultúrház bejárati csarnoka és lépcsőfeljárója erdőként fogadta a vendégeket. A zöldellő fák közt a vadászati gyűjteményből kapott kitömött állatok bújtak meg. A diákéletet felidéző karikatúrák, plakátok és virágok, zöld gallyak díszítették a termeket. Ebben is részt vettek kollégiumi társaink is. Megszereztük az italmérés lehetőségét és elláttuk ezt a szolgáltatást. Ezekből nem sok pénzbevétel lett, viszont a megmaradt italokból, széles körben meghívottakkal együtt nagy nótás, tréfálkozó baráti összejöveteleket tartottunk. Ennek színhelye legtöbbször Zádorék kamarája volt. Tágas kertjükben, nagy asztal mellett felejthetetlen vidám órákat töltöttünk együtt.
Később a szaktanszékek révén igényesebb szakmai munkához is jutottunk. Egyik ilyen nevezetes feladat volt a Károlymagaslat alatti vörösfenyves felmérése és adatainak kiértékelése.
Fontosabb események/(Fenyőgyöngy): Idézet Grátzer Miklóstól: „Mi kint lakók gyakran jöttünk össze a Fenyőgyöngyben. Egy este selmeci nótákat énekeltünk és a nosztalgia, a tehetetlenség, a tenni akarás és a tiltakozás vágya kitört belőlünk. Olyan 'muszáj Herkules' módra felvágtuk a karunk és vérrel felírtuk a falra: 'Selmec'. Világos, okkersárga fal volt, a színkontraszt elég mutatós lett. Mivel a vérzés lassan állt meg, maradt még egy kis keretre való is. Ez az értelmetlennek látszó diákcsíny nekünk hitvallás volt, az, hogy Selmec mindig élni fog bennünk." Összejöveteleinken általában a Székely himnuszt is elénekeltük. Egy alkalommal Dobribán Géza felkérte az étterem többi vendégét is, hogy álljanak fel, amíg elhangzik a himnusz. Egy vendég kivételével ez meg is történt. Gézát alig lehetett visszatartani a tettlegességtől. Elfogadtuk a pincér ajánlatát és a rendezvényünk végén, szűkebb körben emlékeztünk meg a nehéz sorsú véreinkről. (Alpesi Vendéglő): A kezelő megemlítette, hogy egy, valószínűleg illegálisan elejtett őzet kapott ajándékba egy határőrtől, amit felajánlott számunkra egy vacsora céljára. Körünkben számos hozzáértő akadt, akik szakszerűen elkészítették az őz pörköltet és egy kiváló vacsorával gazdagították emlékeinket. Zádor O. arra emlékezik vissza, hogy kamarájukban egy alkalommal 'ismeretlen' eredetű két nyulat találtak. Ezeket felakasztották a leghidegebb helyiségben, és akinek szüksége volt egy kis húsra, az levághatott belőle. 1956. október 6-i vezetőségválasztás igen jó hangulatban zajlott le, melynek eredményeként Grátzer M. lett a főpennavezető és Jandó T. a bíró.
Grátzer M. nyomán diákéletünkről, társainkkal való kapcsolatunkról, két jellemző epizódot idézek fel: A kollégium vezetése nem jó szemmel nézte a kinti albérletesek és a kollégium lakói közti, egymást segítő kapcsolatokat. A retrográd szemlélet hívei is még aktívak voltak. Egy alkalommal a Diákszállóban lévő menzán megjelent a párttitkár és a kollégium igazgatója. Arról beszéltek, hogy a selmeci hagyományok egy dekadens szellemű irányzat, jobb lenne, ha az albérlők nem fertőznék jelenlétükkel a kollégium lakóit, ha nem is étkeznének a menzán. Arról is szó volt, hogy a kollégium lakói szobájukban nem fogadhatják kinti társaikat. Varga Pál évfolyamtársunk erre határozottan, nyilvánosan állt ki amellett, hogy nem tilthatják meg neki, hogy a szobájában kiket fogad be vendégként. Hasonló élményem volt nekem is 1957. november 7-én. Kollégiumvezetőnk felelősségre vont, hogy mit keresek én Nagy Laci és Hegyi Bandi szobájában? Két évfolyamtársam kiállt mellettem és a menzai ebédszünetben továbbra is menedéket nyújtottak számomra.

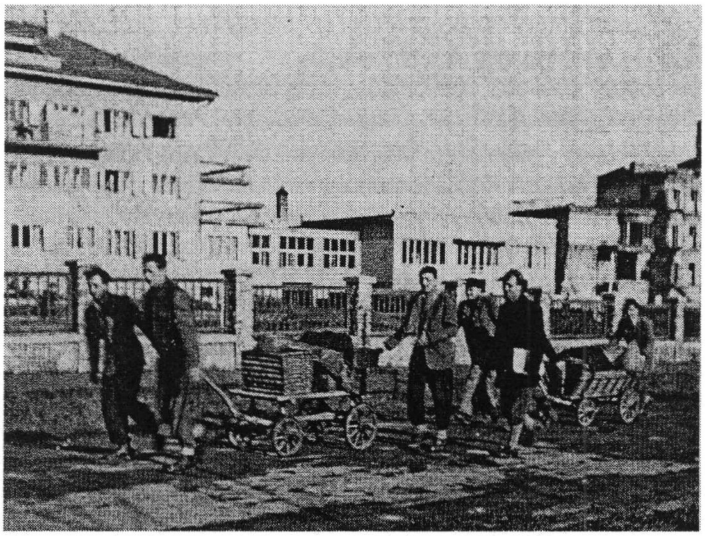

Pirkhoffer J., Zádor O., Baraksó J., Jandó T., Horváth I., Takács J. Lőverekbe történő kiköltözését örökíti meg Tarnócai K. felvétele. A háttérben látható a félig romos, egykori Lővér–szálló. Érdemes 'tanulmányozni' a Lőver–körút akkori állapotát. A korabeli gépkocsi forgalmat nem nagyon zavarta a diák holmikat szállító 'konvoj'

Zádor O. által őrzött fénykép kamarájukat örökíti meg, ahol Baraksó J, Takács J. és Tarnócai K kamarásaival. ebben a környezetben élték együtt diákéveik, talán legszebb napjait.

Gyászlobogóval búcsúztattuk harmadéves társunkat, Jancsit a diákélettől, aki nősülése miatti kiköltöztetésekor bottal a kezében, kellő komolysággal ballag a menetben. A háttérben, a mindennapi életünkben szerepet játszó kéziszekeret húzzák társaink.

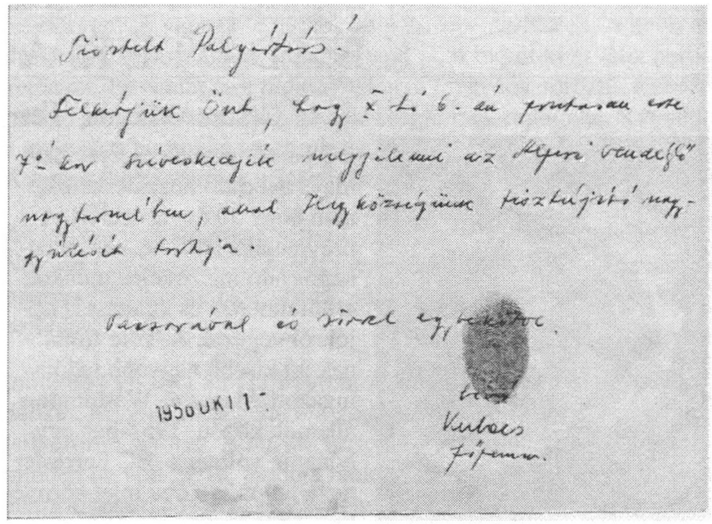

1956 október elején tartott tisztújító nagygyülésére Jandó T. bíró által újlenyomattal hitelesített, Grátzer M. főpennavezető által számomra küldött meghívó mása:

1956. november 4-e után szomorú feladatunk volt eltávozott évfolyamtársaink 'hagyatékának' hazaszállítása. Zádor O. kamarása, Tarnócai K. édesanyjának és nővérének kis kézikocsival segít a holmik állomásra szállításában és feladásában

Évfolyamunk a Steingrube Nakösség megalakításával kezdeményezte egy szép selmeci hagyomány felélesztését. Ezzel színesebbé, tartalmasabbá vált diákéletünk és egyúttal erősödött összefogásunk kollégista barátainkkal is.

Grátzer Miklós: **Tengerre magyar erdész**

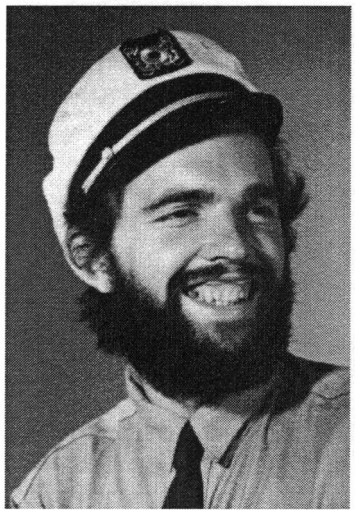

BC partvidékének erdejei még ma is nehezen hozzáférhetők, nem hogy 50 évvel ezelőtt. A provinciális erdészet a minden—napos adminisztrációs munkát, erdőfelmérést és kutatást is hajókról végezte. A 'zöld flottá'-nak 30 kisebb nagyobb hajója ingázott Alaska és Washington államok között. 1958-ban egy hónapig voltam a 'BC Forrester' nevű hajón, a Toba Inlet környékén. Erdőbecslési munkát végeztünk, pontosabban erdősaccolásnak nevezném a mindennnapi csúszást-mászást a vizes, meredek hegyoldalakon és az állandó hajókázást a sok fjord és sziget között.

1959-ben ismét ezen a hajón voltam, hosszú 5 hónapot, szintén erdőbecslési munkán. Támaszponti kikötőnk Campbell River, Kelsey Bay és Minstrel Island votak, és északra egész Seymour Inletig dolgoztunk. Három kétszemélyes csapat a hajót támaszpontnak használta és kis csónakkal több napra is szérszóródtunk mintaterületeket felvenni. A hajó biztonságot adott, de sok támaszt nem. Átépítés után kissé megtoldták a hosszát, így túl keskeny lett, és már kis 2 méteres hullámok esetén is úgy dűlöngött mint egy részeg balek a Perkovátz tanszékről jövet. Mint 'senior cruiser'-nek járt egy kis kabin, és így nem kellett 3 szintes, zsufolt polcokon aludni. 180X130 cm inkább szekrény volt, igen furcsa ággyal. Az alsó harmadán egy 15 cm átmérőjű cső ment át az ágyon, és hanyat fekve csak Y alakban lehetett aludni. Ilyen takaró meg nem létezik. Ha fal felé feküdtem, ott egy olajozott drótkötél futott, ami a kormány lapátot mozgatta. De az 5 hónap gyorsan és változatosan ment.

Nagyon megszerettem a hajós életet. Nagyapám a DGT-Duna-Tengerhajózási-Társulatnál hajózott egész életében, öccse Grátzer Miklós Sr. a monarchia tengerész tisztje volt. Otthon éreztem magam, és hálás voltam, hogy így fordult a sorsom, bár a munka és általában az életmód elég keményen igénybe vett mindenkit.

Télen Victoriában belevetettem magam a tanulásba. A tengerészeti vizsga anyaghoz szinte egy új nyelvet kellett megtanulni, de a könnyű irodai munka és az unalmas fővárosi élet mellett ez szórakoztató passzió volt. 1960 tavaszán nagy meglepetésemre megkaptam egyik legnagyobb hajónkat, a már nyílt tengerre is alkalmas 'BC Surveyor' névű új lakásomat. Mielőtt a dicsőség fejembe szállt volna, 'leesett a tantusz' A sziget 'kinti' oldalára kimenni 7 hónapra inkább büntetés az elzártságot, nehéz viszonyokat és felelősséget tekintve, és nálam okosabb, tapasztaltabb és idősebb személy utat nyitott egy magyar jövevénynek. A hajó kitűnő alkotás volt és ne felejtsük hozzátenni a nevéhez 'HMS–Her Majesty's Ship'- vagyis a királynő ladikja. 1938-ban, Glasgowban épült. A Vivian hajómotor cég egy új motor tipusának készitette, és bizonyítás képpen egy világkötüli útra indult a jó hatásfokú, alacsony foyasztású motorral és 6 tagú személyzetével. Az Atlanti Óceán és Panama Csatorna után pont Vancouverben volt mikor kitört a háború. Besorozták és Prince Rupert kikötőjének aknazárát 'védte', és utánna az erdészet örökölte. Persze átalakítás után már 12 embert lehetett belezsúfolni. Érthetően kissé féltem technikai készültségem és gyakorlatom hiánya miatt, de igazából az igazi probláma a klasztrofóbiás feszültség volt, amire már előre felkészítettek. Három hónap után a szakácsot és kormányost le kellett cserélni. 8 erdész és technikus, gépész, kormányos, szakács és jómagam voltunk a személyzet. Munkánk főleg kutatás volt. Favágó telepeken felmértünk lábon álló minta területeket és döntés után követtünk minden rönk sorsát a sós vízig. Kihozatali százalék, döntés, szállítási veszteség, stb. kiszámítása segitett termelési tervek készítésében. Néha 2 vagy 4 személy erdőbecslési munkát végzett, és én csináltam a számítást, jelentés írást és sokszor a szokásos állami inspekciós munkát. Kéthetente repülővek küldtem Victóriába az adatokat. Az öreg királyi tenderészeti térképek is pontatlanok voltak és azok korrekciója is kötelességem volt. Főleg a mélység adatok voltak megbizhatatlanok és ahányszor ment a hajó sekélyebb vizeken a mélységmérő rövidhullám műszer mindig dolgozott. Sohase volt egy szabad pillanat. Élelem, üzemanyag beszerzés, pairmunka, a hajó napló, mindez szűk helyen, legtöbbször mostoha időben, sokszor felkevert gyomorral, de futott az idő. A világ folyásáról nem tudtam semmit, csak amit a hajó rádió hivatalos hullámhosszán hallottam. A rádió éjjel is ment. Az ágyam fölé volt beépítve egyik fele, a másik a hídon. Akármilyen mélyen aludtam, ha a hívószámom bemondták egyből fennt voltam. Még most 50 év után is ha suttogják, hogy XMJ78 egyből reagálok. Egész idő alatt egy sopronival futottam össze. Egy sérült favágót emeltünk be egy kis repülőbe, és a szemem összetalálkozott egyik segitséggel, Ravai Jancsival. Milyen szép koromfekete haja volt akkor még ott Fair Harbourban.

Érdekes, eseménydús volt ez az idő. Sokat tanultam erdészetből is, hajózásból is de legtöbbet emberekből. Nem adnám ezt a hét hónapot semmiért. A továbbiakban egy-két anekdótával szeretném illusztrálni életünket.

□

Tahsisban egy kis indián halászhajó kötött ki mellénk. Kora reggel elment és vele együtt mind a hat ütközőnek használt autógumink. Nehezen pótolhatók mert autó nincs ezen a környéken. Bosszantott, ahogy néztem a korlátról lógó kötél csonkokat, de ez az élet. Az indiánok 1:0 ra verték az erdészeket. Másnap Zeballosban kötöttünk ki éjszakára. Tele volt a kikötő, de a 'királynő legényei' (RCMP) mellett volt egy hely. Meghívtam őket vacsorára, és éjfélig elbeszélgettünk. Reggek 4-kor még sötétben indultunk, de mire kiértünk a nyílt tengerre világos lett. A hídról néztem le ahogy megelevenedett az üres fedélzet. A kormányos és gépész másztak elő festékes kannákkal és autogumikat kezdtek átfesteni a mi hajónk szinére. Bosszantott, de ez esetben az erdészek verték meg a csendőröket 1:0-ra.

□

Sok favágó telep alkohol mentes, vagyis 'száraz'. Persze amikor a teherhajó élelmet és anyagot hoz, akkor az élelmes legénység drága pénzért italt csempész be. Egy szesztestvér elfogyasztván a pálinkát még mindig ivott volna. Este bement az irodába, és rendelni akart még a telep rádión – persze be se tudta kapcsolni és mérgében szét verte. Lebotorkált a sötét mólón, ahol a kis vontató hajójuk volt kikötve. Pisztollyal felkeltette az alvó kormányostés egy vancouveri útra parancsolta. Persze ez 3 napi út lett volna és a kis vontató azonnal elsüllyedt volna a nyílt vizen.A kormányos csak körözött a vaksötétben, addig amíg a részeg kezdett elbóbiskolni. Megfelelő pillanatban fejbe vágta egy ólomcsővel és indult vissza. Felkeltett, hogy hívjam a csendőröket a rádiómon. Utánna lemen-

tem megnézni a hajórablót, de azonnal visszamentem és hívtam egy mentő helikoptert. Az ólomcső az nem egy precízen kalibrált műszer és súlyos következményei lehetnek. Többször láttam, amikor a szakácsunk ólomcsövet használt. Volt rákcsapdánk a hajón. Kilyukasztott szardiniás dobozokat, és csaléteknek használta, ahogy abból szivárgott az olaj. Mikor felhúzta a csapdát a 'king crab' nagy szorítással ragaszkodott a dobozhoz. Még most is fülemben van az a reccsenő hang, amikor az ólomcső lesúlytott és a rák gyökeresen megváltoztatta életmódját.

□

Bob a térképasztalon fekszik, fejénél a kormányos, lábánál a gépész. Én egy lapos fogóval (amit alkoholban sterilizáltam) huzogatom ki a kapcsokat. Akkor még csak fém kapcsok voltak, bár hajszál vékonyak és 10-12 nap után kellett kihúzni a bevarrt sebből. Könnyen jöttek, de a gyomrom háborgott a megbizatástól, ugyanúgy mint gyakran a korházban, amikor a tanfolyamot végeztem. Bob nagyon tűrte az egészet. 19 éves volt, csendes természetű, sose káromkodott és most is csak pár szerb szót ismételt, amit nagyapja használt, ha rávsert a hüvelykújjára. A fejszevágást két hete kapta. A kis hidroplán leszállt a hajó mellé és elindultunk a legközelebbi mezei kórháznak csúfolt hely felé. Harmincs évvel ezelőtt egy orvos és őpolónő feljött Albertiből, hogy megtérítse a helybeli inciánokat 'Jehova tanui'-nak és orvosolja őket. Leszálltunk az elhanyagolt ház elé, a korhadó móló deszkákon és a gazzal felvert udvaron átmenve (illetve Bob egy lábon ugrálva) bementünk a legnagyobb szobába, ami valamikor ebédlő lehetett. Az első benyomás se volt biztató: egy papír plakát a falon „Nincs értelme meggyógyítani a testedet, ha nem tudjuk megmenteni a lelkedet". Megtisztította a sebet, bevarrta és én meg megírtam egy állami cédulát, hogy 12 napi 'kórházi ellátást' kap. Csak egy másik beteg volt. Ráesett a lábára egy benzines hordó és rámént fél lábfeje meg mind az öt újja. Szegény Bob úgy nézett rám amikor elmentem, mintha eladtam volna. Keserves volt neki a 12 nap, és őszintén örült amikor érte mentem. Az asszony ételét mosléknak nevezte, nem lett belőle Jehova tanúja, és szobatársa sokat jajgatott. Közbe egy indián asszony is bejött gyereket szülni, és másik hármat is behozott és így a 'kórház' túzsúfolt lett, nem ideális helyzet lábadozni.

□

Ivó és mosdóvíz nagyon szűkösen van. Hetente egyszer lehet zuhanyozni. A zuhany autómata: 30 másodperc hideg víz, egy perc szünet, aztán ismét 30 másodperc hideg víz. Egy édesvíz tartály van, naponta kell mérni és beírni a naplóba a 'vízállást'. Ruhát, hálózsák bélést csak sósvízben lehet mosni, vagy esővizet kell fogni vödörben. Éppen ezért ünnep amikor megállunk a meleg forrásoknál Tofinóba menet. Az öbol védett, egyetlen hely elmenekülni az Estevan Point környéki viharoktól, amit hajótemetőnek becéznek. A tengerről látni a hegyoldalon a gőzfelhőt és az öbölből 2 km-es ösvény megy fel, ahol a forró víz kitölti a sziklák közti mélyedéseket. Féltucat halászhajó az öbölben, fele japán. Leengedjük a mentőcsónakot, megyünk fürdeni és a szakácsra hagyjuk a hajót. Nem szeret mosakodni és ez a másik gyengéje félbolond természete mellett. A fürdés kis dolog, de de hihetetlenül sokat jelent mint jól eső élmény. Jó hangulatban és sima tengeren érünk Tofinóba, ami akkor elzárt, pici kis település volt. A hotel már látszik, amikor megszólal a trombita. A parti kis házban lakik egy 'félnótás' volt katonai trombitás és ha látja egy hajón a kék 'union jack' zászlót, mindig üdvözli. És abban a pillanatban robbanásszerű zaj a motorházból – nincs megállás, viszi a hajót a lendület. Fék nincs, kikötés előtt ellenkező irányba tesszük a hajócsavart és az lassítja le 5-600 méter után a hajót. Kormányozni se lehet a motor nélkül. Vagy a mólót, vagy egy tucat halászhajót rombolunk szét. Trombita szóra, mert ez a hüly csak fújja. Szerencsére keresztörvények vannak, a nyitott öböl közepére visznek. A helyi erdészhajó 'Yellow Cedar' jön segíteni, pont indult ki és látta helyzetünket. Bevontat és a rádióhívás után megyünk sörözni. Két szerelő és pótalkatrészek még az este megjönnek repülővel. Két napig a gyönyörű homokos tengerpartot, a civilizációt és a sört élvezzük. A motor jobb lett mint valaha, első komoly javítás nyolc év után.

□

Az idő nagyon viharosra fordult. Egy helyi halászhajó elsüllyedt. Négyen meghaltak. Két hullát megtaláltak. A kereső hidroplán pontoonjain hozták őket vissza, eléggé lehangolt lett mindenki a hajónkon.

□

Indultunk vissza Fair Harbourba. A tenger alaposan tépázott bennünket. Minden recsegett-ropogott, csúszkált, mozgott ami nem volt erősen lekötve. A sósvíz verte fenn az ablakot a hidon is, minden be volt zárva, pedig a meleg jött fel a gépházból. Az ablaktörlő ment, de sokat úgy se lehetett látni, csak időnként az eget, aztán a hullámvölgyet. Felhívtam a kanadai időjárás hajót, kint volt vagy 300 km-re, és még rosszabb időt jelzett. Egy védettebb öböl biztonságát kerestük fel késő délután. Nagyon hosszú horgonyláncunk volt: 80 fathom, vagyis majdnem 150 méter, szinte bárhol le tudtunk horgonyozni. A kemény idő után hihetetlen csend és nyugalom volt az öbölben. Néztem a hídról, ahogy a lánc ment le a víze. A csörlő csiga lassan fordult. A lánc utolsó szemét, ami a csörlőhöz erősíti, azt szívnek hívják. Lapos alakú, egy csörlő melletti szekercével el lehet vágni, ha veszély esetén a hajó el akar menekülni a horgonyról. És akkor valami mintha elemi erővel szíven vágott volna, és mintha hirtelen beledöbbentem volna, hogy mi minden történt velem az utóbbi években. Hajómon angol zászló, idegen nyelven írom a hajó naplót, a zord, meredek hegyoldalakon végtelen erdők, még a saját érzéseim is idegenek számomra. Mi köze ennek a szakállas tengerésznek ahhoz az egyénhez, aki nem régen Sopronban diák volt? Átváltozom én is mint az erdők és életformák? Mi marad a régiből, és mire emlékszik majd az új, ha egyáltalán fog?

Az este írtam ezt a verset:

'Feledés
Az ízeket már alig érzem
A tegnap-előttök fáradt ködbe zuhantak
Kúszó pára szállt hajdani éles vonalakra
Összenosva neveket szinnel, izeket tájjal
És a puha köd alatt alszik a régi
Legömbölyödött élei nem vágnak az emlékezés szálaiba
A változás lopva jött mint az évszakok
És ráült az érzések szelepeire.
A felhunyorgó ellenállás ereje nem hajtott malmot

És fuvalom lett a sóhajok sora,
Elenyészve az erősebb helyi szélben
Fut le a lánc a tengerfenékre, a nagy temetőbe
A szemek elmosódnak és alaktalanul futnak a mélybe
És a tenger végtelen, s az érzések már sose jönnek vissza
Ha a lánc végével kiszakad a szív is.

Később sokat gondolkodtam ezeken a sorokon, Úgy érzem, hogy a láncszemek életem elfutó évei, a hajó a magyar föld és kultura, Sopron, a szakma, minden ami szellemi örökségem és amig a sziv megvan, addig a harmónia is.

□

Ősszel, amikor a nagy viharok kezdődtek a legénységet elvitte egy repülőgép Vancouverbe. Mi hárman elindultunk a hajóval. Második nap egy alapos vihar kapott el bennünket, de közel már a Juan de Fuca szoros bejáratához. Utasításom az volt, hogy csaknem üres tartályokkal jöjjek haza, és emiatt nagyon magasan úsztunk a vízen (arra csak később jöttek rá, hogy előző télen bennt egy szerelő 1200 font ólom ellensúlyt is kilopotta hajóból). Az USA-ben lévő Neah Bay-ben kerestünk menedéket. Tettem be 1200 gallon vizet, és vettem kb. ugyanennyi dieselt is. Dudáltunk a köd dudával amikor elmentünk Victoria alatt. Örömmel néztük a Mt. Bakert, és diadalmas érzéssel jöttünk el UBC alatt a téli kikötőbe. Bennt Victoriában a gazdasági hivatal leszedte rólam a keresztvizet. Két napba került elintézni a papírmunkát, amit külföldi diesel bevásárlás jelentett. Szemembe vágták, hogy ha elsüllyedtünk volna azt egy nap alatt el tudták volna intézni papíron, főleg azért mert egyikünknek se volt családja. A nagyfőnöknél már sokkal jobban mentek a dolgok. Komoly fizetés emelést kaptam és igéretet, hogy az első magasabb beosztás az enyém. Utánna még vissza mentem a Survey Divisióhoz, de aztán tényleg betartották az igéretet és átkerültem egy év mulva a Parlament épületébe. Távozásom után Juhász Gyuszi lett ott az utódom.
Nem tudom Széchenyi vagy Kossuth hogy tűrte a hajós életet, mert mindkettő volt hajón, és Kossuth ráadásul az Atlanti Óceánon, oda-vissza. Nekem érdekes volt, sokszor szidtam is a körülményeket, de sokat tanultam, főleg felelősséget, meg volt alkalmam magamat is jobban megismerni.
(Bellingham, WA, május 2011)

'A MŰSZAKIAK'

Nándor Németh: **Remembering 50 years** (Part 2

Arrival in Halifax We arrived in Halifax very early in the day. It was, or rather appeared to me, extremely cold and snowy. I've never experienced such cold, or have seen so much snow in my entire life. Of course, our clothes were also not up to the rigours of Canadian winters. We did not have proper footwear or warm coats. Anyway, the January sight of Halifax and the impression made on us is hard to describe. Natives of Halifax told me later that it is not really a snowy city. However, for us that early morning in January 1957, it sure was.
Debarking from the boat and transferring to a train took some time. There were the usual immigration paperwork, repeated head counts, explanations, instructions and five dollars for good luck, I suppose. Until that moment I had not seen Canadian money. To be quite sincere, we did not know much about Canada. A grandfather of mine lived in the States twice and an uncle who knew Americans from personal experience did not make the States very attractive to me. Canada had the general reputation of a peaceful country of enormous dimensions, small population, without social and political upheavals and compulsory military service. Professionally, from mining engineering studies we were more familiar with the vast and diverse resources of Canada.
It, of course, stands to reason that a large group of students and professors, having completed mining, mineral, metallurgical or geological studies, wholly or partially, appeared attractive to Canadian immigration. A fact that was later repeatedly stated at several gatherings with Mr. Pickersgill reminiscing upon his efforts to get the political green light for our mass immigration and generous support to integrate us into Canadian society.
It snowed heavily in the afternoon when our train pulled out of Halifax. We knew our destination as Montreal, but the fact turned out to be a place near Montreal that many Canadians remembered as the former military base at Saint-Paul- l'Hermit in Quebec.
Starting with the overnight train ride, we came under an avalanche of newer and newer impressions and observations. In Saint-Paul l'Hermit we tasted Canadian food, met Canadian visitors and Hungarian-Canadians assisting the authorities with interpretation and translation. Books and newspapers appeared, information sessions were held and religious representatives came to help and engage in discussions with us.
Two mechanical engineering students from McGill University visited us and took Franci K. and I to Montreal to have supper in a Hungarian restaurant with the strange name of Pam Pam. They also took us to see a movie, the High Society, our very first American colour movie in Canada. I have seen this movie many times in later years and gradually recognized the actors, Grace Kelly, Bing Crosby and Frank Sinatra. The process of cultural and social assimilation, however imperceptibly, began with that movie.
While we were in Saint- Paul-l'Hermit, the machinery of organization to take us to our final destination, Toronto, worked relentlessly ironing out kinks and smoothing out anticipated hurdles in logistics. In retrospect, I realise what a Herculean challenge it must have been for the university administration and the relevant departmental and governmental organizations to procure funds for our sustenance, supplies and residence. It took many years to fully recognise the magnitude of efforts required on the part of individuals and institutions to set us on the path to acquire the necessary basis for us to make a decent life as privileged and responsible Canadians.
Chorley Park-Learning English. Toronto was the first 'quasi permanent' temporary place for us. The first residence was an older mansion on Jarvis Street, but it soon proved inadequate and wasn't suitable to accommodate families and set up language classes. The ultimate residence designated for us was Chorley Park, an earlier but now disused residence of Ontario's Lieutenant Governor. During WWII the Canadian Army used it as some sort of headquarters. It needed major repairs to make it habitable again. After all the upgrading, it became a very agreeable place in a beautiful setting, especially after our unsettling travels since leaving Sopron.
Chorley Park was located in Rosedale, the most affluent area of Toronto. Rosedale is still affluent, but Chorley Park was demolished some time after our departure. In later years when my business brought me in contact with a resident of Rosedale, I couldn't resist the temptation to interject, that at one time, albeit only briefly, I was also a resident of Rosedale. This always visibly impressed them, until I provided details of the 'when', 'how' and

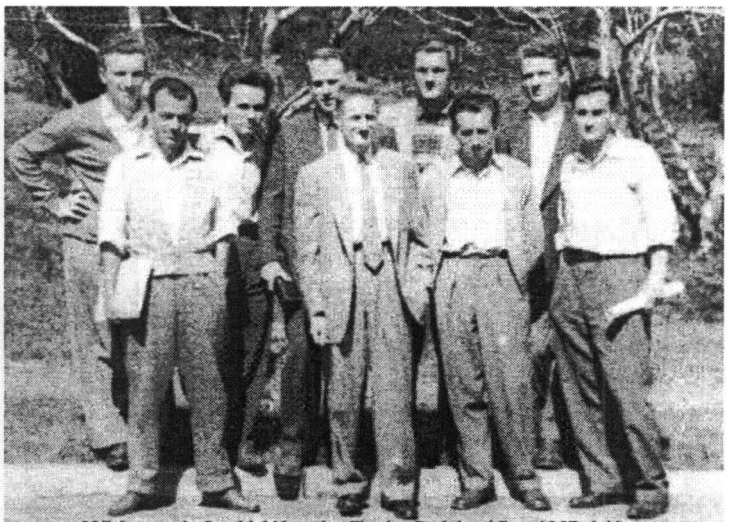

Néhányan a 'műszakiak' közül a Chorley Park kertjében 1957 elején
Balpataky László, Böhm Károly, Kovács Ferenc, Papp András, (kanadai tanársegéd),
Hilkene Lóránt, Gyüre Sándor, Fronhman András, Németh Nándor

'why' of my residence there.
The ultimate purpose there was to undergo intensive language training. To this end, courses were organized and staffed by retired Canadian teachers, Miss Kerr from England and supervised by an American professor from the University of Toronto. His American wife was also a teacher. The noticeable feature of this professor was that he had missing front teeth and always smoked a pipe or just chewed on it. English, as it eventually became evident to us, is a non-phonetically written language and, to boot, it appears to have an endless list of dialects and accents. There are many combinations of letters that all represent the same sound. It is well known according to George Bernard Shaw that in English 'fish' could also be spelled as 'ghoti'. The Americans attempted to simplify the written language, but only with partial success.
It flows from the above that the first phase of our language study was spent on the frustrating practice of spelling and pronunciation. Countless humorous situations derived form our efforts, but I must say our teachers displayed endless patience and gradually we started to enjoy the whole thing. Many years later, having acquired a reasonable knowledge and facility of use of English I coined what amounts to the ultimate defence for immigrants making efforts to communicate in English, namely: "It must be considered the inalienable right of immigrants to misunderstand and mispronounce anything they damn well please"! When I learned to say this with only the slightest of accents, it usually amused Canadians, or Americans, as the case may be.
All in all, our linguistic progress was deemed acceptable or satisfactory and we were subjected to an examination by the supervising professor with the smoking or not smoking pipe hanging out of his mouth. However, this was only part of the problem as I realised that communicating with him was rather fruitless, because he had a strong accent from around New York, and so did his good wife. So those of us who were linguistically tutored by his wife had fewer problems with understanding him than others did.
Even others who had Canadian teachers were better off. But some of us poor slobs had Miss Kerr from England and linguistically her accent was farther from that used in the Bronx, than Britain is from Manhattan. My case was still more difficult because apparently I happened to have a very high aptitude for phonetic mimicking. I could imitate rather impressively her British accent, but failed miserably at comprehending his. Good naturedly he realised this and let me pass. The British Prime Minister, Mr. Churchill's remarks that "the Brits and the Americans are the only two people separated by a common language", was eminently proven.
At the very beginning of our language training, I developed a severe toothache. The people administering our program made arrangements for medical and other emergencies for us. Thus, I was sent to see a dentist, who, as it turned out, was of German origin. He took X-ray pictures of the infected wisdom tooth and vigorously shook his head forecasting some serious dental procedure. In essence, the root already reached the jawbone and started to grow backwards, in the shape of a hook. It appeared to be a serious and painful operation. The good doctor administered the freezing injection with little reduction of the pain. Therefore, he repeated it several more times. Nevertheless, the actual extraction was still painful and surgically messy. At the same time, perhaps to detract my attention from the pain, he subjected me to the dubious dental practice, which could be called chatting up the patient, the hapless subject of his professional torture. His first question was about where I came from. With almost superhuman effort and probably with several attempts, finally I mumbled the world: Hungary! This caused a most unexpected reaction from him. He started clapping his hands and not in the purest Hungarian diction announced: "Pipilni, fürdeni és lefeküdni!". It would be impossible to imagine a dumber look on my face when I heard these few Hungarian words. After the surgery, he explained the story behind his unexpected Hungarian announcement. Apparently, he and his family emigrated from Germany to a South-American country after the war. Their neighbours were Hungarians with an active, all-purpose grandmother and a few small children. After supper, the dentist and his wife used to sit on their back porch, likely engaged in pleasant digestion, perhaps even aided by a 'digestive'. Meanwhile, the neighbour's children did what kids usually do, that is played in their garden. Regularly, at a certain time, the grandmother appeared and with non-negotiable authority pronounced those words which stuck with my dentist who spontaneously, and with noticeable pride, repeated them to me during dental surgery! He then asked me to explain their meaning. While I did it with pain, he may have been amused by my explanation.
In addition to the intensive language training, we also had regular visits from the corresponding technical departments of the University. This started a regrouping of mining engineers, geologists, oil engineers, geophysicists and others. Occasionally, the professors heading departments also made presentations with more or less success of comprehension. The real valuable visits were by teaching staff, or teaching assistants. They had more time to engage us directly in technical dialogue and more patience to repeat things where we showed signs of weakness in comprehension in our newly acquired-language. These were also the people who became our instructors after having returned to university as regular students.
Spring in Toronto and at Chorley Park was quite pleasant. We established a daily routine and during the weekends, we ventured from Rosedale to downtown Toronto. Our life acquired a noticeable equilibrium whereby uncertainty was gradually replaced by growing confidence. We could understand more and more of our surroundings and communicate better and better, although still with quit a bit of hesitation in English. One unforgettable venue was the cinema. Somewhere, in the lower part of Yonge Street we found a movie theatre, the Rialto, a real dump, but we could see three feature films for the grand sum of 35 cents, a real steal for us. Please note that a bus, streetcar and subway token with transfers was ten cents and a domestic postage stamp cost five cents, hardly comparable with current prices even with inflation adjustment.
Gradually I began to enjoy my newly acquired language. I even

enjoyed the initially incomprehensible turn of phrases one hears in westerns, horror movies, or old British films. The phrase: 'shoot me some skin Jackson' puzzled me for a long time. Others like "those dam' injuns", or 'catch'em soldjer coats' took some time to comprehend. Other memorable cinematic delights of learning English at Chorley Park were the Oklahoma, the Twelve Angry Men and The Ten Commandments. Admittedly, the movies helped greatly to develop a sense and power of English, at the same time showing the magnitude of challenges still awaiting us.
With time mercilessly marching on, the end of our stay at Chorley Park was approaching rather rapidly. The university, as much as it was possible, assisted us with finding summer employment. One of the prerequisites of graduating with a Canadian engineering degree was that students had to endure a minimum of six months in industry, usually at the lower end of manual labour. That is how five of us ended up in Virginiatown, between Kirkland Lake and Noranda, as summer employees of Kerr-Addison Gold Mines Limited. Three of the five were fourth-year students in Sopron and two from fifth year. Our pay that summer was rather low, $1,35 for the exhausting work underground. Others, more or less followed the same pattern. Those who did not want, or did not need to continue studies arranged for employment. The oil engineers and geophysics students moved to Alberta and Saskatchewan and became westerners.
Later, the closing of the Kerr Addison Goldmine inevitably resulted in Virginiatown becoming a ghost town. Many years later my technician and I visited some mines in that area and dropped in to see the boarded up houses and I reminisced.
The summer of 1957 In May, five of us, all mining engineering students, became miners at the Kerr-Addison gold mine. For historical correctness, at the end of the summer, one of us left for the States and became American, never to be heard of again. My very close friend Franci K. died years later, but still prematurely, having worked in different parts of Canada and the U.S. Another returned to Toronto and to everybody's surprise became a successful businessman outside of the mining industry. He also died prematurely. Of the two of us remaining, Andrew Frohmann stayed with mining engineering training for his entire career and with one company in Northern Ontario. As for myself, I worked in Northern Labrador mainly in mineral processing technology research followed by additional studies and degrees and a career that officially and, only officially, ended in 1995.
The company was a mirror image of Canada as a society based on ethnic blending. My work team had two Germans, one Pole, one White Russian and two of us, Hungarians. Nearby we had a Welshman who was a floating helper and later two young Finns joined us, doing odd jobs as required. They were remarkable, because they did not understand a single word of English and relied on an old Estonian, working nearby, for communication. In this mélange, the two of us Hungarians almost felt linguistically superior, having had three months of professional language training.
The work was hard and the pay was low, because gold was fixed at $35 US an ounce and gold mines were subsidised. The two Germans were competent and experienced miners, the others were less than enthusiastic followers. Initially, our accommodations were, indeed, primitive. We were housed in tarpaper shacks, with taps above a sheet metal trough for washing and shaving. Shower facilities were at the mine site and after each shift we took a shower. Food was provided in a company cafeteria and while abundant, its quality did not leave any lasting impressions on me.
Virginiatown was purely a company town. It had a cinema, a coffee shop, a combined clothing and shoe store and a small supermarket. Recreation was not a problem because having spent eight hours, four thousand feet underground, did not leave much energy for strenuous recreation. There were lakes around, rather cold yet occasionally, we could risk a short dip in them. Sunshine and fresh air was plentiful. Occasionally, we visited Noranda and Kirkland Lake, which, because not having transportation of our own, depended on the goodwill of others.
Eventually, we got to know some recently graduated engineers starting their career at Kerr Addison. They offered help and invited us for chats to their staff house, primarily to help us with practice of the English language. We discussed politics, university life and customs and the inevitable challenge of becoming self-sufficient individuals.
This was also "glory time" for the Soviet Union because of sending successfully the first unmanned spacecraft Sputnik into orbit and then following it with the first manned space travel by Colonel Gagarin. These young Canadian professionals like many intellectuals in the West were overly impressed. They were projecting a Soviet technical superiority, the West's inability to keep in step with it, and possibly being left behind. They, certainly, didn't see the whole picture. The stage setting dazzled them. I tried to enlighten them with the reality that existed behind the scenes, but with little success. I told them bluntly that the viability of the Soviet Union as a superpower is a myth and despite their incredulity, suggested that it cannot survive in the long term. They questioned the reason for my opinion to which I replied that the Soviet political dogma, morality and economics were but a propaganda show and as such were inevitably doomed to fail. They shook their heads in disbelief and benignly thought I was off my rocker. I wonder if they remembered my prognosis around 1990?
Back to the University In August, having committed ourselves to the compulsory summer survey camp, before returning to university, we pulled up stakes in Virginiatown, arranged for transportation and reported at the university camp near Minden, Ontario. This was almost like a summer vacation at a cottage. For the first time we met our future classmates. Some of them having heard of the events in Hungary the previous year treated us sympathetically but as linguistically handicapped curiosities. They were, above all else, a friendly, helpful and boisterous bunch. The location was beautiful, the lake and the weather warm, the food was barely functional.
After so many years I cannot accurately recall whether the survey camp was two or three weeks, but at the end I had an offer, from one of the boys, to rent a room at his mother's boarding house. It was a real godsend. I paid five dollars a week and supplied my own food. The landlady was a real angel, who having experienced many hardships of her own, became much like a surrogate mother than a landlady. Originally, she was a Ukrainian schoolteacher, living in that part of Poland, which before the First World War was part of Austria-Hungary. Her husband, an earlier immigrant to Canada, was also of Ukrainian origin and they met during his visits to Poland, where they married and came back together to Canada.
Her son, in geological engineering, was in the same year with me and we had shared quite a few courses. Living and studying in an English-speaking environment helped enormously to improve my English. Gradually, our contact with fellow Canadian students broadened and we eased ourselves into the university atmosphere. While reading was easier, writing, because of the complicated spelling, was progressing rather slowly. There was a lot to learn and adjust to, both socially and culturally.
At the beginning, Hungarian churches played a significant role in making us understand what we had to overcome, provided comfort at difficult times and a cohesive force that helped us not to fall

through the cracks, oscillating between our own identity and attempting to pick up Canadian traits and habits. Despite our meagre financial resources, it was an exciting and challenging time. We went to some Hungarian social events and also went to University-organized functions. The one I remember was the FROS, Friendly Relations with Oversee Students. They held dances where foreign students could meet and establish friendships with Canadian students. Sometimes these activities were also distractions that may have hindered our studies. On such an occasion I met a student from the faculty of pharmacy and gradually we became good friends.

Since, she was originally from Poland, she invited me once to a Polish National Day celebration, which was addressed by no less a luminary than the mayor of Toronto. I felt duly impressed, and with extreme concentration tried to make out highlights of his speech. Everybody was in a celebratory mood, enthusiastic, noisy and there were many self-congratulatory speakers. Some of the key elements of the mayor's speech I retained. It essentially stated what heroic role the Polish immigrants played in the life of Canada, culturally, economically and perhaps even politically. Essentially, where would Canada be without the Poles? Needless to say, I was duly impressed, until on another occasion the good mayor of Toronto addressed a Hungarian gathering where he used the very same verbiage replacing anything that referred to Polish contributions with heroic Hungarian efforts.

This confused me somewhat, because in our previous political life all we were allowed to do was to sing the boundless praises of the Soviet Union and its pseudo-achievements. Here, in the mayor's discourse everybody was just heroic and fantastic. I am convinced he repeated the same exercise with all other ethnic groups with the same gusto and with apparently equal political conviction.

The fall came, and our first anniversary of the revolution brought back sadness with the memories. We could correspond by mail, but it was evident that our letters were censored by the inordinate delay in receiving them. This of course also meant that the news coming from home had to be edited with care and little reliable information could be included in our personal correspondence. Admittedly, as our assimilation progressed, we still carried consciously or unconsciously a heavy, invisible psychological burden. For a while we followed the political theatrics at the UN, attempting to convert the world's most spontaneous anti-soviet and anti-oppression revolutionary movement, the Hungarian Revolution, to shady manipulation by fascists, imperialists and anti-socialists. Despite such grandiose attempts at deception, for the first time and undeniably, the Soviet system couldn't hide its true nature. Their great wall began to show cracks. Paradoxically, the terror that followed just made the cracks gradually wider and deeper. We, and the likes of us, became labelled as criminal "counter-revolutionaries".

U of Toronto, Dept. of Mining Engineering The academic year 1957-58 had started with considerable premonition. Firstly, it was an entirely new mining technology, teaching and laboratory practice system. In Hungary, we were training almost exclusively for coal mining. In Toronto, the focus was entirely on hard rock, metal mining. We did, among other things what appeared ancient technology like panning for gold, the purifying of gold by Fire Assaying to determine the gold content of different ores. Secondly, despite our self-boosting, we felt very inferior to our Canadian classmates, because of our comparatively poor comprehension, oral and written communication. This, despite our effort, was a powerful obstacle. Thirdly, there were some innocent distractions of socialising off campus and doing things, more recreational than academic. However, looking back it was OK, but at the end of this first year our results did not reach the level of passing to the final year. Sadly, most of us had to repeat the third year.

During the school year, the wife of the head of the Mining Engineering Department invited the third-year students to their home for a social evening of chatting and sampling some foods. The main course was a meat dish, with something around it, desserts and assorted fruits. As our linguistic capabilities allowed, we made special efforts not to appear too clumsy in the discussions. As the evening drew to a close and we were preparing to say good bye, the hostess, a truly charming lady, stood at the entrance announcing how delightful it was to have us as their guests and such like. Suddenly, one of the Hungarians at the front sent an urgent message in Hungarian to us, farther back in the line, to thank the hostess profusely for the special effort she made to please us, by cooking us the internationally popular Hungarian goulash. We, of course, did this without recognising her dish and from our long-standing culinary experience. It turned out that our charming hostess had asked somebody to translate the recipe for Hungarian goulash from a German cookbook into English and she proceeded with the best of intentions and efforts to please us. The saying that something always gets lost in translation had a classical demonstration of its truth.

In the summer of 1958 I had a better job and earning capacity. With a stroke of luck, I went to work for Ontario Hydro on a tunnelling project for a hydroelectric power station at Silver Falls, north of Lake Superior. My Sopron mates went to different places and for the first time there was no group support, which was much better for my English practice. Words and expressions started to make sense, comprehension and oral communication improved gradually, yet there were frequent blanks and requests for repeated explanations. “Can you repeat that please”? and “Is this what you mean”? were often used expressions.

The second restart Returning to the university in the fall is 1958 was less intimidating. Our studying skills and fitting into the Canadian university life improved greatly. Equally, we acquired a greater freedom of action and association. In the spring of 1959 my girlfriend from the faculty of Pharmacy and I got married. Honeymoon had to be postponed because I had an offer from The Iron Ore Company of Canada to work at their Wabush Lake property in Northern Labrador, on a new iron ore concentration project. Meeting a wider range of Canadians and other immigrants further broadened my horizon professionally. The project was to be a major industrial development and Joey Smallwood, the reigning premier of Newfoundland was to pay us a personal visit.

We worked on process technology development research in a large continuous pilot plant that was built upon frozen ground. The objective was to demonstrate the economical upgrading of low-grade iron ores. The assumption was that the cold war would last forever and the demand for iron ore and steel would, if not increase, at least remain constant.

In Northern Labrador, the winters are long and vicious, the summers short and not too warm to say the least. However, it was perhaps a warmer summer that year which combined with the heat from the machinery inside the plant was enough to thaw the ground under the heavy equipment mounted on wooden frames began to sink into the mud. Pipes connecting various equipment on different levels of the plant snapped, and the pilot plant operation ceased to function. Simultaneously, the Premier's visit was announced. Murphy's Law came into full-scale operation and we had a major PR headache. Finally, we found a primitive, but workable solution. It consisted of keeping the Premier from entering the plant and offering him an opportunity to participate in delivering iron ore concentrate from the plant. We created a stock-

pile of iron ore concentrate inside the plant and hooked up a portable conveyor belt to discharge the concentrate from inside onto an outside pile. To this effect the electricians had to hook up a switchboard outside the pilot plant on an elevated platform in view of the outside end of the conveyor belt. The switchboard had push buttons marked "START" and another "STOP", not to confuse the politicians too much. God bless those strong lads from Newfoundland who spared no effort setting up this technodeception and worked like artists with their shovels inside the pilot plant.

Everything was strategically located, so photographs could be taken. The heart of the operation was a team of strong lads, who, hidden inside the pilot plant, would keep shovelling the concentrate on the moving belt, to the great delight of the premier and the press which could not only rave, but show progress visually, for the glory and foresight of the Premier, marshalling great industrial development for his province. Well, it worked admirably!

After the summer spent in the Labrador bush, I returned to Toronto and organized a short honeymoon at the Bracebridge area of the Muskokas, at a resort owned by a renowned and by this time retired Hungarian chef. Time started to move incredibly fast. The final year and graduation, then the search for permanent employment, did not allow the luxury of daydreaming. To make things more stressful, in December we learned that we were going to have a baby in August of 1960.

The final year also required the preparation of a relatively simple dissertation on some technical subject of our choosing. I was a bit lucky, because one of our demonstrators was from the Royal School of Mines in London and he was quite familiar with the metamorphosed, low-grade iron ores of Labrador. He suggested a reasonable research topic. It suited me fine, because having spent a summer on similar ores I found the challenge stimulating. The academic year of 1959-60 was a rather big challenge. However, like in many other situations before, eventually things got done and finally, in the spring of 1960 we graduated. Having secured employment, we said goodbye to all Sopron expatriates and began another phase of our life in Canada. *(May 2010,Ottawa, ON)*

Szabó Barna: **Önéletrajz**

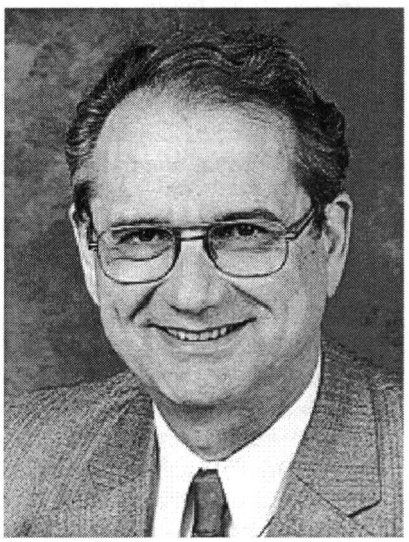

1935 szeptember 21.-én születtem, Martonvásáron, ahol életem első tíz évét töltöttem. Apám a Dréher uradalom számtartója volt és irodája a Brunszvik kastély földszintjén volt. Gyakran tettem látogatást nála. Néhányszor magával vitt, amikor a majorságokat kellett látogatnia. Ilyenkor hintóval (télen szánon) mentünk, fenn ülhettem a bakon, s néha még a gyeplőt is kezembe foghattam. Orvos szomszédunkkal nagyon jóban voltam. Neki autója volt és sokszor magával vitt, amikor betegeket ment látogatni. A falun belül gyalog jártunk, olyankor én vihettem az orvosi táskát. Emlékszem az óvodára, az iskolára, a templomra, ahol ministráltam, az első biciklimre.

Nyaranta Gyomára mentünk, nagyszüleimhez. Szintén gyerekkori emlékeim között vannak az egyre gyakrabban előforduló légiriadók, nappal és éjjel, a fényszórók, Sztálin-gyer-tyák, az erősödő forgalom a balatoni műúton, amely nem több mint 150 méternyire ment el lakásunktól. Sokszor katonákat, németeket vagy magyarokat, szállásoltak hozzánk. Félve attól, hogyha az emeletes házat bombatalálat éri, akkor a romok betemetnek bennünket a pincébe, apám a kertben egy óvóhelyet ásatott. 1944 tavaszán onnan figyelhettük meg a Bp. felé repülő kötelékeket, a légelhárító lövedékek robbanásaiból eredő füstgomolyokat. Néha egy-egy gép kivált a kötelékből, fekete füstsávot vonszolva maga után. Volt amikor ejtőernyők nyíltak, volt amikor nem, majd a sebesült gépek eltűntek a láthatáron. Az oroszok bejövetelét a tordasi kastély pincéjében éltük át. Élesen emlékszem néhány nappal az oroszok bejövetele után gyalog mentünk Tordasról Martonvásárra, ahol a lakást teljesen kifosztva találtuk. A pincében húzódtunk meg még három és fél hónapra. A hosszú pinceéletre azért volt szükség, mert a házat katonai kórházzá alakították át az oroszok. Ekkor Bp. még német kézen volt. Sok sebesült került a rögtönzött kórházba. A mosókonyhát használták halottas kamrának

1945-ben Gyomára költöztünk Nagyanyámhoz. Ott folytattam az elemi iskolát, majd 1946-ban Debrecenbe, a Piarista gimnáziumba kerültem. Nagynénéménél laktam, a Péterfia utcán. Nehéz idők voltak, nincs sok jó emlékem erről az időszakról. 1948-ban az egyházi iskolákat államosították, ezért Gyomán folytattam és fejeztem be az általános iskola hetedik és nyolcadik osztályát.

A háború előtt nagyszüleim jómódúak voltak. Nagyanyám erősakaratú, vallásgyakorló asszony volt. Rendszeresen jártunk templomba. Az általános iskola után hiába adtunk be továbbtanulásra felvételi kérelmeket. Azokat egytől egyig elutasították. A család 'osztályidegennek' volt minősítve. Egyik nap barátommal, beidéztek a rendőrségre is. Ott hosszan kellett várakozni. Külön-külön hallgattak ki. A kihallgató rendőrtiszt, akinek nevére már emlékszem, azt kérdezte, hogy kiket ismerek, kikkel tartok kapcsolatot stb. Azt hiszem, hogy a cél megfélemlítés volt, amit sikerült is elérnie. Több alkalommal házkutatást tartottak nálunk, minden esetben késő este vagy éjjel. A 8. -ik általános után segémunkásként dolgoztam a gyomai vasúti hídon de a kihallgatás után, indokolás nélkül elbocsátottak. Teljesen reménytelennek lát-szott 1950 nyarán hogy továbbtanulhatok. Ekkor azonban egy számomra sorsdöntő fordulat történt: az állam és az egyház között megállapodás történt, aminek következtében néhány gimnáziumot visszaadnak a katolikus egyháznak, közöttük az esztergomi Ferences Gimnáziumot is aminek 1950-54-ig bennlakó növendéke lehettem. Az akkori nehéz időkben szüleimnek emberfeletti erőfeszítés volt a tandíjhoz szükséges pénzt előteremteni. Tudtam, hogy az ilyen áldozatok árán megteremtett lehetőségeket maximálisan kell kihasználnom. Így lett az, hogy 1954-ben kitüntetéssel érettségiztem. Kitűnő tanáraim voltak, akikre mindig tisztelettel és szeretettel fogok emlékezni. Az intézetben szigorú fegyelem uralkodott, amit akkor nyűgösnek és szükségtelennek éreztünk, de visszatekintve jó és hasznos volt. Most már nem divatos az a típusú fegyelem, Amerikában különösen nem.

A sikeres érettségi után újabb gondok voltak a továbbtanulással. Tudomásom szerint, abból az iskolából addig senkit sem vettek fel egyetemre. Azonban megint nagy szerencsém volt. Nagy Imre első miniszterelnöksége alatt változtattak a felvételi követelményeken, s az új követelmények szerint a tanulmányi eredményekre nagyobb súlyt kellett helyezni, a származásra kisebbet. Így 1954 nyarán felvételi vizsgát tehettem a Budapesti Műszaki Egyetemen, de helyszűke miatt a miskolci Nehézipari Műszaki Egyetem bánnyamérnöki karára tanácsoltak. Nagy örömmel jelentkeztem oda, bár alig volt fogalmam arról, hogy mit is csinál egy bányamérnök. A Révai Lexikonban, a címszó alatt ezt találtam: "Kilencedik fizetési foko-

zatba tartozó, okl. mérnök, aki a bányák üregeinek felmérésével szak- és hivatásszerűen foglalkozik.
1954 szeptember elején volt az évnyitó. Az egyetemi élet főként kemény munkából állt. Reggeltől estig tartó tantermi és tanköri foglalkozás után, házi feladatokat, rajzokat kellett készítenünk. Szombatonként délig voltak órák, a délutánok vagy szabadok voltak, vagy társadalmi munkában illett résztvenni. Az egyetemnek volt egy vitorlázó klubja s mivel mindig érdekelt a repülés oda jelentkeztem és egy sportorvosi vizsga letétele után fel is vettek. 1955 és 1956 nyarán egy-egy hónapra katonai szolgálatot kellett teljesítenünk. Tüzérségi kiképzést kaptunk. Nem voltak könnyű hónapok. Két hónap nem volt elegendö arra hogy megtanuljam, hogyan lehet kapcát úgy lábra tekerni, hogy az ne hólyagosodjon ki párórás menetelés után.
A miskolci egyetemen kitűnő tanáraim voltak: Sályi István tanította a mechanikát, Petrich Géza az ábrázoló geometriát, Raisz Iván a matematikát. Kiemelkedő szaktudásuk mellett a tárgy szeretetét, a tudomány tiszteletét és megbecsülését tolmácsolták felénk. Az általuk bevezetett munkafegyelem és megkívánt színvonal példás volt. Azóta sok külföldi egyetemen megfordultam, de ahhoz fogható szellemiséggel nem találkoztam.
(Az 1956-os soproni hóhapok és a Kanadában töltött évek 1956-68 között külön írásban már megjelentek a Kapocsban. A Szerk.)
1968 augusztusában költöztünk St. Louisba. Szeptemberben elfoglaltam tanársegédi állásomat. Szilárdságtant és szerkezeti mechanikát tanítottam. A tanítás mellett kutatómunkára bőven jutott idő. Hogy mi volt kutatómunkám célja és iránya azt röviden a háttér megvilágításával szeretném érthetővé tenni.
A szilárd testek mechanikája a legrégibb műszaki tudományág. Az első kérdéseket Galileo Galilei vetette fel 1638-ban megjelent könyvében, majd a A 18. és 19. -ik század legkitűnőbb tudósai, mint pl. Bernoulli, Euler, Leibniz foglalkoztak különböző mechanikai problémákkal és helyezték szilárd elméleti alapokra a szilárd testek mechanikáját. 1820 és 1960 között jóformán minden klasszikus módszerrel kezelhető problémára találtak már megoldást, s a megoldások nagy részét mérnöki kézikönyvekben publikálták. 1960 után már nagyon nehéz lett volna új, klasszikus módszerekkel kezelhető, fontos feladatot találni.
Egy sor kérdést tett fel, aztán egyre mélyebbre fordult beszélgetésünk. Eljött az ebédidő, majd eltelt a délután is, látszott hogy nagyon érdekelték azok az eredmények, amelyekről beszámoltam. Azzal búcsúztunk vacsora után, hogy majd folytatjuk. Úgy is lett, mert az őszi szemeszterben meghívott, hogy tartsak a marylandi egyetemen egy szemináriumi előadást. A szeminárium után azt mondta, hogy az eredmények nagyon érdekesek, de tekintve, hogy az elméleti konvergencia-sebességnél gyorsabbat figyeltem meg, az nem lehet aszimptotikus viselkedés. Ez azt jelenti, hogy ha a pontosságot bizonyos határon túl növeljük, akkor a konvergencia sebessége az elméletire csökken. Ez gyakorlati szempontból csak akkor fontos, ha az a határ kb. egy százalék fölött van. Elméletileg nem bizonyítható, hogy hol van a kritikus hibahatár. Eredményeink azt mutatták, hogy jóval az egy százalék alatt kell lennie. Arra kértem, hogy ezt a megfigyelését publikálja.
A következő év (1979) nyarán váratlanul telefonhívást kaptam tőle Németországból, ahol akkor vendég-professzorként tartózkodott. Azt mondta, hogy jó híre van számomra, mert rájött, hogy eredményeim mégis aszimptotikusak, az elméleti eredmény interpretációjában volt a hiba. (Ez okozott nekem sok gondot). Megkérdezte, hogy hajlandó lennék-e arra, hogy közösen publikáljuk az eredményeket s azok matematikai analízisét. Így kezdődött együttműködésünk, ami azóta is folyamatosan tart. 1982-ben egy félévet a marylandi egyetem matematika tanszékén töltöttem vendégprofesszorként. Közösen írott egyetemi tankönyvünkön akkor kezdtünk dolgozni. Sok fontos eredmény született ebből az együttműködésből, aminek lényegét az alábbi ábrán szeretném bemutatni.

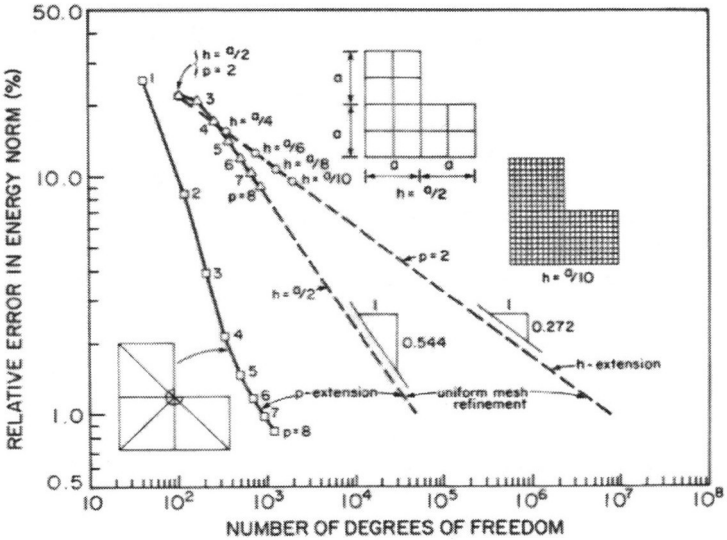

Az ábrán látható 3 görbe a közelítés relatív hibáját ábrázolja a szabadsági fokok számának, vagyis a számítógépen megoldandó egyenletek számának függvényében. A szabadsági fokok számát három különböző módon növeljük, mindegyik módnak egy-egy görbe felel meg. A felső görbe a hagyományos rácsfinomítást jellemzi, vagyis a szabadsági fokokat az elemek számával növeljük. Ez a végeselem-módszer un. h-verziója. A középső görbe az általam 1968-ban elkezdett kutatás eredményeit jellemzi. Itt a rács rögzített, az elemek polinom-fokszámát növeljük. Ez a végeselem-módszer un. p-verziója. Az alsó görbe Ivo Babuskával közösen kidolgozott módszert, a végeselem-módszer un. hp-verzóját, jellemzi.
Tegyük fel, hogy a közelítés hibáját 1%-ra kívánjuk csökkenteni. A h-verzióval ez megfelel kb. 10 millió szabadsági foknak. A hp-verzióval viszont csak kb. 1000 szabadsági fokra van szükségünk. A szabadsági fokok aránya tehát tízezer. A számítógép által végzendő munka durván arányos a szabadsági fokok számának négyzetével. Tehát a munkavégzés aránya durván 100 millió. Tegyük fel, hogy egy számítógép 15 másodperc alatt old meg egy 1000 egyenletből álló rendszert. Akkor ennek a számítógépnek több mint 45 évet kellene dolgoznia azon, hogy a közelítés hibáját 1%-ra csökkentse. Ebből látható, hogy a közelítési hiba gyakorlatilag nem kezelhető a végeselem-módszer (konvencionális) h-verziójával.
Az új módszer első gyakorlati kivitelezésére érdekes módon Olaszországban került sor. Az egyik nálam doktorált mérnök, Dr. Alberto Peano, az Istituto Sperimentale Modelli e Stutture (ISMES) -nél kapott állást Bergamoban. ISMES egy nagy, világszerte ismert kultúrmérnöki vállalat. Nagy vízierőműveket, fontos építményeket, atomerőműveket terveznek. 1978 körül megbízást kaptak az olasz elektromos művektől (ENEL), hogy az olaszországi gátak szerkezeti állapotának meghatározására egy analitikus módszerekkel és mérőműszerekkel ellenőrzött rendszert állítsanak fel. A szerkezeti számítások elvégzésére egy p-verzióra alapozott végeselemes programot írtak, amely még most is működik.
1983-ben felhívtam a dékánom figyelmét arra, hogy az új kutatási eredmények arra mutatnak, hogy a módszer gyakorlatilag alkalmazható, s komoly ipari jelentősége van, de a szükséges fejlesztés elvégzésére hivatásos programozók kellenek, az pedig befektetést igényel. Kaptam keretet arra, hogy két programozót egy évre felvegyek azzal a céllal, hogy a fejlesztést eljuttathassuk egy olyan szintre, hogy a program ipari méretű problémák megoldására al-

kalmas és bemutatható legyen és a hasz-nálói környezet is megfeleljen az ipari követelményeknek. Így is történt, s 1984-ben eljutottunk, sőt túlhaladtunk az elői-rányzott célokon. A programot a nagy saintlouisi repülőgép és űrhajóépítő gyár, a McDonnell Douglas cég mérnökei érté-kelték ki először műszaki szempontból, pozitív eredménnyel. Ezután hivatásos befektetők értékelték ki üzleti szempontokból. Az is jó eredménnyel végződött, s annak következményeként a befektetők, az egyetemmel közösen, egy vállalatot alapítottak Noetic Technologies Corporation néven, amely hivatott volt az ipari fejlesztést továbbvinni és a piaci értékesítést kivitelezni. Az első ipari stílusú programcsomag PROBE néven került alkalmazásra 1985 júniusában. Én tanácsadóként vettem részt a fejlesztés mun-kájában.

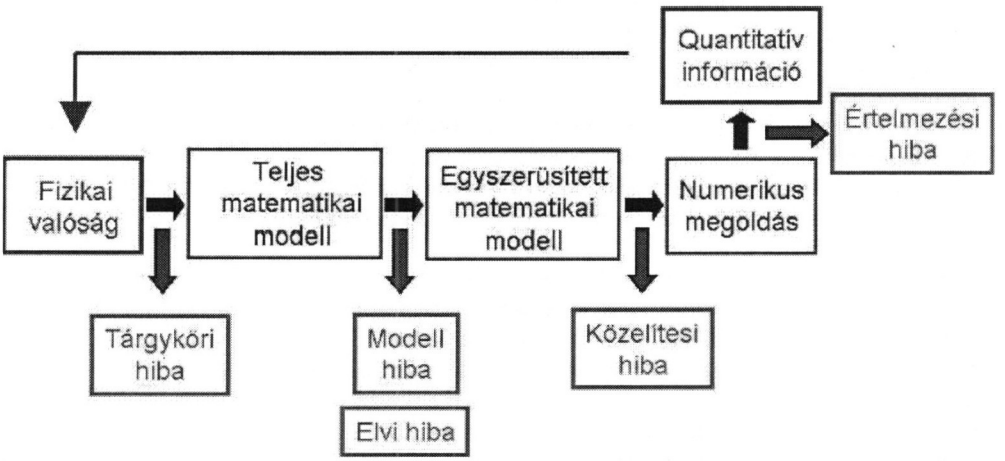

Általában hosszú évek telnek el mielőtt egy akadémiai kutatás eredményei alkalmazásra kerülnek a mérnöki gyakorlatban, ha egyáltalán alkalmazásra kerülnek. Több oka van ennek, s ezek között talán legfontosabb az, hogy a szükséges mechanizmus gyakran hiányzik. Noetic Technologies létrejöttével, az átvitel feltételei megszülettek s 1985-ben mérnöki alkalmazásra került három fontos eredmény, amely 1984-ben született: (1) a végeselem-módszer hp-verziója; (2) a p-verzióra alapozott hibabecslés, és (3) a törésmehanikai együtthatók szuperkonvergens módszerrel való meghatározása. Akkor ezek teljesen új fogalmak voltak, amelyek ismertetésére több szemináriumi előadást tartottam az Egyesült Államokban és Európában. Ehhez meg kellett magyaráznom, hogy néhány ipari gyakorlatban divatos eljárás elméletileg hely–telen, amit a hibabecslés valóban ki is mutat. Egy ilyen szeminárium után az egyik német gyár főmérnöke félrehívott s azt mondta, hogy nagy zavarban van, mert a szemináriumon említett divatos eljárást ő hagyta jóvá, s most beosztott mérnökei megtudták, hogy elvi kérdésben súlyos hibát követett el.

A módszer szépen terjedni kezdett elsősorban a repülőgépgyártás és az űrhajózás területén, később az autóiparban is. Az egyik legfejlettebb alkalmazási területe jelenleg Svédországban van, ahol Dr. Börje Andersson vezetésével független programfejlesztés indult meg a 80-as évek közepén és ezt a módszert használják a svéd Gripen vadászgép tervezésében, szerkezeti ellenőrzésében. Magyar vonatkozás az, hogy Magyarország Gripen vadászgépeket szándékozik vásárolni vagy bérelni, hogy a NATO tagsággal járó kötelezettségeinek részben eleget tegyen.

1989-ben a legnagyobb végeselemes szoftver ház, a MacNeal-Schwendler Corporation megvásárolta Noetic Technologies-t, s ezzel a módszer legitimitását a legnagyobb piaci versenytárs is elismerte. Érdekes az, hogy a vezérigazgatót, Dr. MacNealt, nem egészen két évvel azelőtt, nyilvánosság előtt megkérdezte egyik volt diákom, hogy mikor szándékozik az új módszert bevezetni. A válasz az volt, hogy "csak holttestemen keresztül". Mutatis mutandis.

Így az 1980-as évek vége óta az a kérdéscsoport, hogy hogyan kell egy adott matematikai modell megoldását ellenőrizni, s annak minőséget garantálni, megoldottnak tekinteni. Ez a korántsem jelenti azt, hogy a gyakorlatban mindenki él ezzel a lehetőséggel. Nagyon sok számítást végeznek, amelynek hibáit nem ellenőrzik, hanem megnyugszanak abban, hogy az eredmények hihetőek. Ez a fajta gondolkozásmód vezetett a 'Sleipner A' olajfúró platform süllyedéséhez és sok más súlyos, de dokumentálatlan hibához. Ez a kérdéscsoport viszont nem számol azzal, hogy maga a matematikai modell megfelelő pontossággal írja-e le azt a fizikai valóságot, amelyre konkréten szükség van. Ez egy nehezebb kérdés, amelynek megoldásával jelenlegi kutatómunkám foglalkozik. Ennek céljait a következő ábra segítségével próbálom megmagyarázni. 1991-ben 700 millió dollárra becsült kár keletkezett, amit a norvég királyi vizsgálóbizottság a végeselem-számításba csúszott hibának tulajdonított.A fizikai valóság matematikai leírása 3 részre osztható: Az első, az ismert fizikai törvények helyes alkalmazását tételezi fel. Ez a teljes matematikai modell. Sok esetben nem ismerjük a fizikai törvényeket pontosan, néha még megközelítően is alig. Általában gondok vannak az anyag tulajdonságainak pontos ismeretével, különösen, ha az anyag újszerű, vagy több alapanyagból összetett. Így mindjárt az indulásnál számolnunk kell a fizikai valóság matematikai megfogalmazásának korlátaival. Ez az ismeretköri hiba (state of the art error) amely csökkenthető megfelelő fizikai kísérletek elvégzésével és azok korrekt interpretációjával. A lényeg az, hogy alternatív hipotézisek közül ki kell tudnunk választani azt, amelyik legpontosabban írja le a megfigyeléseket. Ahogyan a megfigyelésekre használt műszerek finomulnak, úgy az anyagtörvények finomítására is lehetőség nyílik. Érdekes lehetőségek nyíltak a biológia, pontosabban biomechanika területén. Pl. a szívizom (myocardium) működését mágneses rezonanciára alapult megfigyelésekkel6 le tudjuk írni s a vérnyomás ismeretében az alakaltozásból következtetni tudunk annak anyagtulajdonságaira.

A második fajta hiba a teljes matematikai modell egyszerűsítéséből adódik. Erre azért van szükség, mert általában a teljes matematikai modell nagyon komplikált lenne, s a priori feltételezhető, hogy bizonyos tényezők elhanyagolása nem befolyásolja a kívánt eredményt túlságosan. Itt nagyon fontos a modellt megfogalmazó mérnök tapasztalatokra alapozott ítélete. Úgy is lehet mondani, hogy ez a matematikai modellezés művészi oldala. Tekintve, hogy az egyszerűsített modell nem írja le teljes fizikai ismereteinket, a modellezés hibáival kell számolnunk. Fontos kérdés, hogy leszünk-e képesek a művészetből tudományt csinálni. Ez a kérdés az, ami jelenleg foglalkoztat. A téma érdekes és izgalmas, és már vannak fontos eredményeink, amelyek az egyszerűsített modellek hierarchikus rendszerére alapozottak. Minden egyszerűsített modell voltaképpen egy kevésbé egyszerűsített modell speciális esete. Hogyan lehet az algoritmust úgy megfogalmazni, hogy azt számítógépekre átvihető legyen, azokon jó hatásfokkal működjön, s az olyan használók számára, akik a nem járatosak a végeselem-módszer elméletében is elérhető legyen, hogy ők is megbízható eredményeket produkáljanak.

A harmadik típusú hiba az, amiről voltaképpen előbb már szó volt. Ez a megközelítés hibája. Ennek a hibának a kezelése az 1980-as évek végére már ismert volt s most már gyakorlatban is használa-

tos, de még nem olyan széles körben, mint kellene. Ez azért van, mert sok jól bevezetett végeselemes programcsomag sokkal korábbi eredetű, mint az idevonatkozó eredmények, s bár jelenlegi ismereteinkhez viszonyulva ezek most már kőkorszakbelinek tekinthetők, a régi módszerekhez sokan ragaszkodnak. Öreg kutyákat nem könnyű új trükkökre megtanítani.

Ha már hibáról beszélünk, még meg kell említenem az elvi hiba és az eredmények értelmezésével kapcsolatos hibákat is. Ezek sajnos gyakoriak és abból erednek, hogy a használók összetévesztik a numerikus közelítést s annak eredményeit a fizikai valósággal. Nem veszik figyelembe azt, hogy minden matematikai modellnek korlátai vannak. A korábbi mérnök generációk, amelynek én is tagja vagyok, még logarlécen tanult számítani, s teljes mértékben tisztában volt azzal, hogy a használatos képletek milyen feltevéseken alapulnak. Ma egy végeselemes programcsomag többmillió programsorból áll, a dokumentációs anyag több vastag kötetből (ennek ellenére mégis eléggé hiányos). Ezért áttekinthetetlen az a műveletsor amely a betáplált adatokat a kívánt adatokra transzformálja. Nem csoda, hogy sokszor merülnek fel elvi és értelmezési hibák.

Ahhoz, hogy a felsorolt ötféle hibával bánni tudjunk, s a végeselem-módszer által adott lehetőségeket kihasználjuk, egy egészen új módon kell a proram szer-kesztéshez nyúlni. Ennek a kérdésnek vizsgálata hosszadalmas lenne, ezért csak egy lehetőséget említek. A klasszikus mérnöki kézikönyvek ritka és értékes tudással rendelkező szakemberek által kidolgozott eredményeket a gyakorló mérnökök számára elérhetővé tették. Amikor ezeket a kézikönyveket készítették, akkor a klasszikus módszerek korlátai miatt csak nagyon leegyszerűsített feladatok megoldását lehetett kidolgozni. Ha viszont felhasználjuk a computer lehetőségeit, akkor ezek a korlátok megszűnnek és új lehetőségeket használhatunk ki arra, hogy eljuttassuk a szakemberek tudását a tervezőkhöz. Erre készítettünk egy prototípust, amelynek ipari változata Stress-Check néven került forgalomba.

Zárószavak. A fenti sorok leírása számadásra késztetett. Keresgélve szüleim okmányai között, megtaláltam sok háború előtt, alatt és után kelt okmányt, melyek hivatalos bejegyzések formájában számot adnak életük mérföldköveiről. Az okmányok dátumai tanúskodnak amellett, hogy nagyon nehéz történelmi időkben kellett életüket leélniük. Apám már az első világháborúban részt vett, azután nehéz gazdasági körülmények között exisztenciát teremtett, majd csaknem mindent elveszített a második világháború befejeztével. Szüleim életét a lehetőségek szűkülése, életnívójuk csökkenése, biztonságérzetük sokszor kétseégbeejtő hiánya jellemezte. A nehézségek ellenére mindent megtettek hogy gyermekeik továbbtanulhassanak, jobb életet teremthessenek maguknak. Nagyon szerencsés vagyok abban, hogy sokkal kedvezőbb körülmények között élhettem, mint ők. Szerencsés vagyok, mert nagyon jó indítást kaptam otthon, az esztergomi gimnáziumban, majd a miskolci egyetemen. Szerencsés vagyok abban, hogy 21 évesen az 1956-os események szemtanúja, résztvevője lehettem. Szerencsés vagyok, hogy azután félelem nélkül élhettem, dolgozhattam saját boldogulásom érdekében. Szerencsés vagyok házasságomban. Szerencsés vagyok abban, hogy mérnöki majd kutatói pályafutásom egy újkor hajnalán kezdődött, az elektronikus számítógépek új lehetőségeket teremtettek, s azokat volt módomban kihasználni.

Nagyon megtisztelve érzem magam, hogy a Magyar Tudományos Akadémia külső tagjának választott 1995-ben, majd a Miskolci Egyetem 1998-ban díszdoktori oklevéllel tüntetett ki. Ugyancsak nagyon megtisztelve érzem magam, hogy kollegáim s volt diákj aim egy nemzetközi konferenciával emlékeztek meg 65. születésnapomról majd a Miskolci Akademiai Bizottság a 70.-ikről.

ANEKDÓTÁINK

Cserjési Antal kémiát adott le nekünk, akkor még nagyszámú balekoknak,az első évben. Be voltunk préselődve a kis előadó szobába, mert teremnek még véletlenül sem lehetett volna nevezni a helységet. Csodálkozva figyeltük ahogy Tóni bátyánk háttal a táblának állva, oda sem nézve, firkálta a táblára egymásután a hosszabbnál hosszabb, a nyavalya-sem-tudja-milyen vegyi képleteket. Elbűvölő volt. Akkor a Division még 'éjjeli műszakoni'működött és a diákok kezdtek elszállingózni az éjben. Bizony nem volt könnyű a UBC-ről autó-stopot kapni éjnek idején. Egy darabig figyeltem a szállingózást, majd halkan dúdolni kezdtem a jól ismert gyermekdalt - kissé megváltoztatott szöveggel: "léc, léc, eszterléc, mindenki lelécel". Apt Kamillból még napok múlva is kitört a röhögés, ha rám nézett. *(I. Báthy, Class of '61)*

□

Az 1959es iskola év végén kamarásommal, Farkas Pistával együtt nyári munka után néztünk. Egyik nap reggel Pista meló keresés közben betévedt a Forrestal International (teljes nevére már nem emlékszem) erdészeti irodájába. Eredménytelenül végzett. Én a délután folyamán tévedtem be oda. A legnagyobb meglepetésemre azt mondták, hogy pakoljam a cuccom amilyen gyorsan csak lehet és hajózzak át Nanaimoba az esti komppal.Pista azt hitte, hogy lógatom. De nem így volt. Az est már a CPR egyik Princess kompján talált.A vállaltnak Nanaimoban a Kennedy utcában volt egy háza, ahol a magunk fajta diákok gyülekeztünk és laktunk amikor a városban voltunk. Persze több divisioni tag is volt a társaságban. A főnököm egy Earl Hinley nevű kanadai erdész srác volt. Csendes, segítőkész gyerek volt. Szerettem vele dolgozni. A nyári munkámat itt nem írom le, de egy esetet megemlítek. Egy alkalommal az erdőbecslést párhuzamos, 1 mérföld hosszú sávokban végeztük. Egy számozott cöveknél kezdtük és az 1 mérfölddel távolabbra lévő ugyanolyan jelzésű cövekhez illet volna bekötnünk. Persze ez papíron egyszerűbben hangzott, mint a vadon bozótján, dimbes-dombos talaján átvergődve kivitelezni. Mivel én voltam a compassman (tájoló?) betájoltam magam, meg-

ragadtam a mérőszalagot és nekivágtam a 'bush'-nak. Jó szokásom volt, hogy a kitűzött irányban kiszemeltem egy fát oly messzire, amilyen messzire csak lehetett. Mikor a sáv másik végére értem tök jó cöveknél kötöttem ki. Nekem az iránytű használatával sosem volt problémám. Earl hitetlenkedve bámulta a cöveket - meg engem. Hiszen 1 mérföld hosszú távon, a tereptől és a növényzettől függően, a jobbra vagy balra való kilengés egyáltalán nem ment ritkaság számba. Earl azt hitte, hogy a jobbra vagy a balra lévő cöveknél kötöttem ki. Csak csóválta a fejét. Másnap este Apt Kamill odajött hozzám s megjegyezte, hogy azt a hírt suttogják, hogy a Báthyt az Isten is compassman-nek teremtette. Hát nem egészen így lett, mert néhány év múlva már nekem voltak compassmen-jeim. Az egyik egy Dave Parker nevű erdész diák volt, aki később BC erdészeti miniszter lett a Socred kormányban. Persze másokkal is összehozott a sors akik magasabbra kerültek a politikai pódiumon. Egyszer, az '56-os forradalomról társalogva fuvaroztam Ms.Kim Campbell-t egy műemlék védő értekezletre a vállalat terepjáróján. (Hey, nothing but the best!) Mit nem ad Isten. Ö lett Kanada első miniszterelnök asszonya - igaz,hogy csak nagyon rövid ideig. De hát erről én nem tehetek.

Illyés Benjamin: **Történetek, anekdoták, 1953-58 (59)**

betű
és

Adamovich László és Perlaki Ferenc egykori tanáraink 90. születésnapjára rendezett ünnepségek kapcsán felmerült az a gondolat, hogy diákéletünkhöz kapcsolódó, számunkra kedves történetek méltók lehetnek a megörökítésre. Reméljük a múltat néha megszépítő emlékeink a kor szellemét, tanáraink és diáktársaink találékonyságát, jellemét egyaránt visszatükrözik.

1953-ban kezdtük tanulmányainkat a soproni Erdőmérnöki Főiskolán. Nagy létszámú évfolyamunk negyedéves korunkban, 1956-ban megfeleződött: egyik részünk Sopronban 1958-ban fejezte be tanulmányait, társaságunk másik felének túlnyomó része, elfogadva Kanada kedvező ajánlatát, a vancouveri Egyetem (UBC) Soproni Erdészeti Fakultása keretén belül szerezhetett diplomát, 1959-ben.

Az időszakot jellemzi a Főépületről, valamikor a 40-s évek végén, az 50-s évek elején készített fotó (Zádor O. gyűjteménye). Önmagában is érdekes a felvétel, de a digitális technika segítségével (Hargitai G.) elolvashatók lettek a bejárat feletti felírások: „JÓZSEF NÁDOR MŰSZAKI ÉS GAZDASÁGTUDOMÁNYI EGYETEM BÁNYA-, KOHÓ-, ÉS ERDŐMÉRNÖKI KARA - ÉLJEN SZTÁLIN A MAGYAR NÉP NAGY BARÁTJA!"

Még nem volt elég erő a régi felirat eltörlésére, de már volt annyi, hogy 'nagy barátunkat' éltessék. Egykori kedves tanáraink számára a két külön-böző világot jellemző fotó, sok emléket segíthet felidézni. Mire mi beiratkoztunk 1953-ban, már az „Erdőmérnöki Főiskola" felirat volt a főbejárat felett.

□

Adamovich László (alias Cinke) második tanévünkben, 1954/55-ben a mechanikát oktatta számunkra. Tanuló éveink egyik legjobb előadójaként él emlékezetemben. Húzogatós táblára írta a levezetéseket. Ma is előttem van az a jelenet, ahogy egyik, valamennyi táblát betöltő levezetése végén összefoglalta előadását és a hosszú számhalmaz magasabb táblán lévő kulcspontjaira, kréta darabok pontos és utánozhatatlanul elegáns feldobásával mutatott rá.Bár szűkebb szakterületem távol állt a mechanikától, de most is emlékszem a súrlódási kúp szemléltetésére. Példaként Romeót állította elénk, aki Júliával való nevezetes randevújánál biztosan ismerte, hogy az adott viszonyok közt milyen szögben támaszthatja létráját az erkélyhez.

Fiatalemberként a civil életben igen közvetlen volt. Gyakran találkozhattunk és beszélgethettünk vele kedvenc vendéglátóhelyeinken. Az együtt töltött kellemes estékre gondolva kamarásom, Bibic felkészülten, de talán túl magabiztosan ment hozzá vizsgázni. Lehet, hogy ezt az öntudatot érzékelte Cinke, mert igen megnyaggatta a vizsgán, csak harmadszorra engedte át, ami gyakorlatilag az évismétlés veszélyét jelentette az akkori időkben. Évfolyamtársunknak szurkolva sokunkban megerősödött az a tudat, hogy kellő szerénységgel és még nagyobb teljesítménnyel kell 'meghálálnunk' az irántunk megnyilvánuló bizalmat.

Jandó Tibor visszaemlékezése a vizsgáztatót és a vizsgázót is jól jellemzi: „Az 1954-55 tanév második félév vizsgáinak menetrendje úgy alakult, hogy az utolsó vizsgám az Adamovich Tanszéken volt mechanikából. Az ezt megelőző vizsgák és gyakorlatok mindegyikén 'jó' (4-es) jegyet kaptam. Mechanikából viszont 'jelesre' (5-ös) vizsgáztam. Összeszedtem összes létező bátorságomat és ahogy Adamovich professzor úr, tollal a kezében kész volt a jelest beírni leckekönyvembe, én megszólaltam: 'Professzor Úr! Ne tessék jelessel elrontani ennek a félévnek tanulmányi átlagát. Ez az utolsó vizsgám és eddig mindegyikből jót kaptam'. Adamovich professzor úr először a jelenlevő és hitetlenül fejüket csóváló tanársegédekre nézett, majd ezekkel a szavakkal 'hát ezen ne múljon a boldogságod' beírta a jó (4) jegyet".

1953-56 között emlékezetem szerint két Adamovich gyerek születésének szurkolhattunk. Tudtunk lányairól és mi is nagyon vártuk fiának megszületését. Gyerekeivel kapcsolatban három anekdota is felidéződött. Lehet, hogy egyik évfolyamtársunk története mondáink közé tartozik: „Amikor végre Cinkééknél megszületett az első fiú gyerek, nagy volt az öröm. Nemcsak a szűkebb családban, hanem a hallgatók közt is. Pista társunk azokban a napokban éppen utóvizsgára készült mechanikából. A praktikusan gondolkodó barátok biztatták: 'Most menj vizsgázni Pista, mert Cinkének fia született'. Rábeszélésükre neki is bátorodott a vizsgának. A vizsga végén viszont Cinke a következőket mondta: 'Egy fiúgyerek is olyan, mint egy lánygyerek, jöjjön vissza még egyszer'.
Csikos-Vargha Hecinek is van egy személyes emléke Adamovich vizsgáztatásáról és fiúgyermekének születéséről. Mint írja: „Mechanika utóvizsgáim igen emlékezetesek számomra. Többszöri próbálkozás után az előzetesen bejelentett vizsganap előtti napon, négy lánya után fia született. Ezt úgy megünnepelte, hogy még 'másnap' is, láthatóan 'eufórikus' állapotban jött be vizsgáztatni. Megnézte bizonyítványomat, s látta, hogy az egyik asszisztensnél már háromszor próbálkoztam sikertelenül. Válaszút elé állított: Szeretném-e, hogy jobb jegyért levizsgáztasson, vagy elfogadom az elégségest. Úgy vélte, hogy aki háromszor nekiveselkedett a vizsgának, az tud annyit, hogy megérdemelje az elégségest. Gondolhatjátok, hogy mennyire örültem kérdésének és azonnal elfogadtam a felajánlott jegyet".
Dobozi Tamás elevenítette fel a következő kedves történetet. Egyszer két, Sopron girbe-görbe utcáin ballagó hallgató találkozott kislányaival sétálgató tanárukkal. Elhaladva mellettük az egyik hallgató megjegyezte:"nézd, ott mennek a kis cinkék". Cinke meghallotta ezt, hátrafordult és azt mondta: „igen, picinkék".
Magasi Laci is felidézett egy emlékezetes találkozást Adamovich Lászlóval: „Végzés után én messzire kerültem Vancouvertól és sok éven keresztül nagyon kevés sopronival találkoztam. Egyszer aztán sikerült részt vennem egy Magyar Házban tartott előadáson, ahol találkoztam Cinkével is. Vonzó egyéniségének megfelelően a terem közepén állt, teljesen körülvették volt diákjai. Annyi év után természetesen elsőre nem ismert meg, be kellett mutatkoznom. Cinke rám nézett, majd felnézett a plafonra. Szinte láttam, ahogy Cinke eseményekben gazdag memóriájában keresi, majd onnan előhívja a velem kapcsolatos információt. Pár másodperc után elmosolyodott és egy "Áh, Magasi... Keletre ment gombásnak" megjegyzéssel a kezét nyújtotta felém. Azonosításomban segítségére lehetett, hogy diák korában tanítványa volt nagybátyámnak a bencés gimnáziumban".

□

Perlaki Ferenccel is 1954-ben találkozhattunk. Az 1951-s nagy kizárások után három évvel, selmeci tanáraink támogatásával megkezdődött diákhagyományaink felélesztése. A nem kockázatmentes folyamat egyik kulcsszereplője volt 'Firinc' bátyánk. Egyetemi újságunkban, a nívós 'Soproni Egyetem'-ben, számos cikket írt ebben a témában. A lap karikatúráit a zseniális Tar László készítette, akit jó barátság fűzött a Perlaki családhoz Rá is emlékezve idézzük meg Firinc bátyánkról készített, találó rajzát.

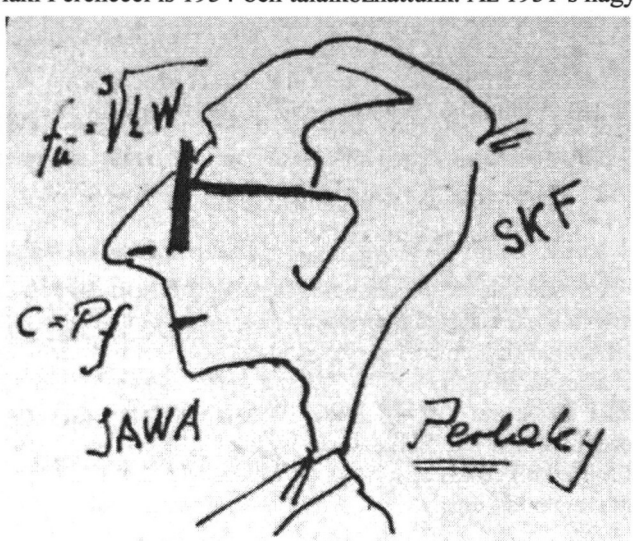

Igen emlékezetesek voltak számomra, az 1954-ben negyedéves, selmeci örökségért sokat vállaló erdőmérnök hallgatók felkérésére, az év végén tartott előadásai. Bányászok, erdészek és földmérők megtöltötték az előadó termet. Még a megismételt, második előadásán sem fértünk be valamennyien a zsúfolásig megtelt előadó terembe. Én is, sok társammal együtt a nyitott ajtón keresztül, a folyóson hallgattam végig, ragyogóan összeállított áttekintését a selmeci diákszokásokról. Az 1955-ben végzett évfolyam e szokásaink szerint fejezte be diákéveit!
Az 1955/56-s tanévben, utolsó tanítványaiként hallgathattuk gépesítés előadásait és vizsgázhattunk nála. Bár 1952-ben kezdett el oktatni, az akkor újszerű ismeretanyagból már jegyzettel segítette tanulásunkat. Kiváló, fegyelmezett előadásai és érdekes gyakorlati órái élnek emlékezetemben. Tanárként a hallgatókkal segítőkész, közvetlen volt. A vizsgákon magas követelményeket támasztott. Bevezette a 'technikai minimumot', aki ezt jelesre tudta az kapott közepest. Tárgya keretén belül már akkor lehetőségünk volt jogosítvány megszerzésére. Így, a gyakorlatba kikerülve 'pöfögő', 125 cm^3-es Csepel motorkerékpárral végezhettem munkámat a gyönyö-rű zselici erdőkben.
Magasi Laci is szigorú vizsgáztató tanárként emlékezik vissza rá: „Főiskolás éveim alatt talán soha nem készültem olyan komolyan egy vizsgára, mint harmadéven géptanból. Igen ám, de ott volt a Perlaki szabály, hogy ha a hallgató mindent tud, akkor kap egy közepest, a jelesért külön kell megküzdeni. A tárgy érdekelt, ráadásul jó tételeket is húztam, így a vizsgán mindent tudtam. Kérdésére, hogy megyek-e a jelesért, gyáván megfutamodtam, nem mertem megkockáztatni a már elért eredményt. Perlaki az előzetes szabályt érvényesítette és megkaptam a közepest. Firinc bátyánk azzal a megjegyzéssel írta be indexembe az érdemjegyet, hogy ez egy igazi, megérdemelt közepes. Erre a közepesre mindig büszke voltam, a vizsgára annyi évtized után is kellemes érzésekkel gondolok vissza."
Jandó Tibor is különleges vizsgaként emlékezik vissza a géptanra: „Az 1955-56 tanév első félév végén úgy alakult vizsgáim menetrendje, hogy erdészeti géptanból, az előterminus keretén belül, utolsó vizsgám Perlaki Ferenc adjunktusnál volt. A karácsonyi szünet előtt már fogytán volt az időm és energiám is a szükséges felkészülésre, de ennek ellenére úgy döntöttem bemegyek vizsgára erdészeti géptanból, azzal a reménnyel, ha szerencsém lesz, és jó tételeket húzok, esetleg átmegyek. Sajnos nem volt szerencsém és kétségbeesett nyögésemnek, próbálkozásomnak Perlaki Tanár Úr ezekkel a szavakkal vetett véget: 'Ez neked nem megy, ne kínozzuk egymást tovább, jön a karácsonyi szünet, menj haza és majd a szünet után újra megpróbáljuk'. Nem azért emlékszem erre, mert 53 – 56 között, hat félév alatt ez volt az egyetlen sikertelen vizsgám, hanem azért mert Perlaki tanár úr kissé humoros, diák lelkületet megértő, de magas vizsgakövetelményét megtartó módon adta tudomásomra, hogy mit vár el tőlünk."
Bátorné Révész Márti és Nagy Laci egybehangzóan elevenítik fel a géptan vizsga egy jelenetét: Emlékeik szerint a négyütemű motorok meghajtó tengelyeiről szólt Perlaki tanár úr kérdése, a helyes válasz azonban egyik évfolyamtársunknak nem ugrott be elsőre. A felkészülők egyike segítőkészen megsimogatta a könyökét, majd elkezdte lábfejét mozgatni. Ez elég volt a vizsgadrukk miatti rö-

vidzárlat feloldására és a vizsgázó rávágta a helyes feleletet: „Könyökös és bütykös tengelyek".
1956-ban, a Katonai Bizottság tagjaként egy konkrét döntési helyzetben kiállt az őrizetben lévő személyeknek a jogrend szerinti felelősségre vonása mellett és így személy szerint is hozzájárult ahhoz, hogy nem szennyeződtek be a soproni vértelen forradalom napjai.
Évfolyamtörténetünk írásakor kialakult személyes kapcsolatunk alapján tudtam meg, hogy a selmeci hagyományok megújításának folyamatát megkönnyítő, ma is birtokomban lévő kéziratot Perlaki Ferenc állította össze.

IROGATÁSOK

MAGUNKRÓL

Szabó György. **Küzdelmes idők**

Brit-Columbia észak-nyugati irányban közel 1000 km-en elnyúló partvidéke olyan képet nyújt, mint egy rossz, kimustrált keresztvágó fűrész: száz és száz tengeröböl szabdalja szét, melyek közül soktucatnyi van, amelyik 60-80, de még 100 km-re is benyúlik a kontinens testébe. A partvidéket szinte leírhatatlan gyönyörű őserdő fedi, ami annak idején, repülőből nézve, szinte megszakítatlan, csodálatos zöld egység volt. (Ma már egészen más kép tárul a szemlélő elé.) A Csendes-óceán felől beáramló felhőtömegekből lezúduló csapadék táplálja évszázadok, évezredek óta ezt a smaragdzöld gyönyörűséget, Kanada egyik felbecsülhetetlen értékű, természeti kincsét, amely csak egy a sok közül.
Ez a terület valamikor a kanadai úttörő pilóták ('bush-pilots') íratlan törvények szerinti birodalma volt. Ezek a pilóták szinte félelmet nem ismerve járták ezt a vidéket, bányakincsek után kutató embereket és ellátásukat szállítva olyan eldugott helyekre, amik szinte rémülettel fagyasztanák meg az átlagember szívét. És jártak távoli bányákhoz, fakitermelő telepekhez, kis, eldugott helyen lévő településekhez, amelyek lakosai vagy elhúzódni kívántak a zajos világtól, vagy a megélhetés megteremtése kényszerítette rá őket a szinte remeteséggel határos egzisztenciára. Ezeknek az embereknek kizárólag a 'bush-pilot' és repülője jelentette a külvilággal való kapcsolatot és persze, nagyon sok esetben az életben maradást is, többé-kevésbé, ugyanis tőlük függött az élelemmel, szerszámmal stb. való ellátásuk. És a 'bush-pilot'-ek nagyon ritka esetben okoztak csalódást azoknak, akiknek az életben maradása tőlük függött.
A 'bush' pilóták bátorsága, leleményessége szinte legendás hírű a kanadai repülés történelmében. Nemcsak pilóták voltak, hanem hírvivők, a hegyi emberek védőangyalai is, akiknek élelemmel, postával, gyógyszerrel való ellátása függött tőlük, és igen gyakran szolgáltak vigasztalással, bátorítással is, a végső kétségbeesés pillanataiban. Félelem nélkül járták a rémítő hegycsúcsok végeláthatatlan óceánját, amit szinte úgy ismertek–látásból!–mint mi ismerjük a saját utcánkat, szomszédságunkat. Gyakran, mikor a köd és alacsonyra ereszkedő felhők eltakarták a völgyeket, tavakat, folyókat, csak a felhők fölött kibukkanó hegycsúcsok jelentették számukra a tájékozódás lehetőségét. És megtalálták a céljukat minden alkalommal.
A hegyes vidék fölött gyakran jelenlévő, lefelé zúduló légtömeg hirtelen megjelenése sokat vitt a korai sírba. Egyesek azonban rettegés nélkül birkóztak meg ezekkel is, annak ellenére, hogy a belekerülő repülő több száz métert is zuhanhatott egy perc alatt, és úgy kellett kezelni, mint egy vadul táncoló csikót, ami mágikus ügyességet és bivalyerőt követelt. De a botkormány erős, biztos kezekben volt.
Gyakran szálltak le befagyott tavakra, és a levegőből kellett eldönteniük, hogy vajon elég vastag-e a jég ahhoz, hogy elbírja a repülő és szállítmánya súlyát. ez néha olyan bizonytalan volt, mint az időjárás megjósolása és bizony nem egyszer szakadt be alattuk a tó jege. De határtalan leleményességüknek köszönhetően mindig kihúzták magukat a csávából.
Néhányan, a bátrak között a legbátrabbak, később saját légitársaságot alapítottak, és három ezek közül hatalmassá fejlődött.
Russ Baker volt az egyik, akinek bátorsága szinte meseszerű volt. Félelmet nem ismerve repült a hegyóriások rengetegében, 'Fox Moth'-al és régi kimustrált 'Junker'-ekkel, és ügyességével, bátorságával egyre fejlesztette, növelte, építette vállalatát, ami idővel Pacific Western Airlines néven Kanada harmadik legnagyobb, és Észak-Amerika egyik legsikeresebb légitársasága lett.
Grant McConochie volt a másik, akinek a vállalata CPAir néven Kanada második legnagyobb légitársaságává fejlődött. Az 1980-as évek vége felé azonban komoly pénzügyi problémákkal kellett szembenéznie és 1988-ban Pacific Western Airlines megvette a tőle négyszer nagyobb CPAir-t. Ez is jó példa Russ Baker vállalatának sikerességére, amit az egész észak-amerikai légiközlekedés világa megcsodált. A két vállalat egybeolvadása után Canadian Airlines néven működött tovább 1991-ig.
A harmadik sikeres 'bush-pilot' Max Ward volt, akinek a vállalata társas repülési járatokkal fejlődött Kanada negyedik legnagyobb légitársaságává, és azzal vált híressé, vonzóvá, naggyá, hogy ingyen ezt-azt ajánlott az utasoknak, amit azonban az utazási ár csak részben fedezett, így az évek során hatalmas mennyiségű adósságot halmozott fel. Végül is be kellett adnia a derekát és a Canadian Airlines megvásárolta, adósságával együtt. És a légitársaságnak ebbe tört bele a bicskája. Nem bírta a versenyt a kanadai óriással, Air Canadával, amelyik aztán felvásárolta a Russ Baker által elkezdett és óriássá növekedett vállalatot, Canadian Airlinest. (Jól szemlélhető itt a kapitalista rendszer alapelve: a kis halat bekebelezi egy nagyobb hal, azt pedig felfalja egy még nagyobb. Ez esetben ugyan nem nagyságról, hanem 'sikeresebbségről' beszélhetünk.)
A két, ördögtől sem félő pilóta sikereinek elismeréséül Richmond város, Vancouver egyik külvárosa, ahol a nemzetközi repülőtér van, az északi terminushoz vezető utat 'Grant McConachie Way'-nek, a déli terminushoz vezetőt pedig 'Russ Baker Way'-nek nevezte el.

□

„Mert bajok vettek engemet körül,
És e bajoknak sere-száma sincsen."
Reményik Sándor:

A 'Bizonytalanság' c. cikkemben (Kapocs 52:17-20) említett csigával való összetűzésem igen komoly figyelmeztetéssel szolgált: sokkal-sokkal figyelmesebbnek, körültekintőbbnek kell lennem, ha azt akarom, hogy az erdő ne követelje testi épségemet, esetleg életemet. És ez már a második intés volt. (Mint korábban írtam 'Az első nyár-1957' c. cikkemben (Kapocs 46:11-3), egy lefelé gördülő rönktől csakis egy ösztönös, kétségbeesés által diktált mozdulat mentett meg.)

Telepünk–Rainbow Creek–oly eldugott helyen volt, hogy csak némi engedményekkel lehetett ott tartani az embereket. Az egyike ezeknek az engedményeknek az volt, hogy szombatonként dolgoztunk, másfélszeres órabérért, ami igencsak helyénvaló volt, ugyanis itt mást nem nagyon lehetett csinálni: vagy dolgozni, vagy a 'bunkhouse'-ban tartózkodni (ez az épület neve, ahol a szállásunk volt) az állandó zuhogó eső és a telep eldugott volta miatt. A másik engedmény az volt, hogy a konyha és ebédlő épülete nyitva volt este 10 óráig. Addig bárki bármikor bemehetett és a kirakott ételekből, süteményekből fogyaszthatott étvágya és szíve kívánsága szerint. Természetesen volt ital is, korlátlan mennyiségben, a kávétól kezdve mindenféle gyümölcsléig. Ha elegünk volt a 'bunkhouse' elmét tompító egyhangúságából, ide ültünk be egy kávé és sütemények mellett diskurálni.

A felületes ember azt gondolná, hogy az erdőben csak tanulatlan, faragatlan, durva emberekkel találkozik (természetesen volt az ilyen fajtából bőven). De volt egészen más forma is. Például itt a gépkezelő, egy Ken McIntosh nevű, talán negyvenes éveiben járó ember, kizárólag klasszikus műveket olvasott. Neki ugyan nem kellett a sok vadnyugati ponyva, amelyekben a legügyesebb, leggyorsabban mozduló 'outlaw' csípőből tüzelve végzett ellenfeleivel. Szerinte ezek csak azoknak valók voltak, akik hagyták eltompulni az agyukat. Akkor éppen Tolsztoj 'Háború és béke' c. művét olvasta, másodjára, mondván, hogy azt érdemes elolvasni még háromszor is, és az csakis értelmes emberek számára jelent szórakoztató élményt. Barátságos, higgadt ember volt, egy szívet melegítő mosollyal. Eltöprengtem, hogy egy ilyen értelmes ember hogyan ragadt meg ebben a foglalkozásban, járva Brit-Columbia istenháta mögött elrejtett fakitermelő telepeit. Sokszor eldiskuráltam vele, de soha nem volt bátorságom ezt megkérdezni tőle.

Egy másik embert, aki meglepetéssel szolgált számomra, a 'chaser' Randy Thompson volt aki Saskatchewan tartományból jött a partvidékre, hogy az álmát megvalósíthassa. Huszonnyolc éves volt, és már jó néhány éve dolgozott az erdőben, gyűjtve a pénzét, hogy a szeretett szülőföldjére visszatérve vehessen magának egy darab földet, mert szerinte annak művelése az igazi élethivatás. Szinte álmodozva beszélt a préri végeláthatatlan búzatábláiról, a leírhatatlan szépségű naplementékről, és még a csikorgó, mínusz 40 fokos télről is. Mélységesen gyűlölte a partvidék nyirkos éghajlatát, a véget nem érő zuhogó esőt, a hegyeket, amik megakadályozták abban, hogy messze lásson. Azt mondta: már csaknem összegyűjtött annyi pénzt, hogy vehessen magának egy tekintélyes nagyságú földet és akkor keres magának egy élettársat, akiben ugyanolyan mély a termőföld szeretete, mint jómagában. Neki ugyan nem kellett a városi lány, a maga csalafintaságával, ingatagságával, hűtlenségével–jelentette ki határozottan több alkalommal. Sokszor elbeszélgettem vele egy kávé mellett az ebédlőben. Gyakran megittunk két-három csészével, vasárnaponként többet is. A 'rock and roll'-t, ami a fiatalok között szinte a népszerűség csúcspontján volt azokban az években, nem kedvelte, de sokkal inkább a klasszikus zenét. Szerinte az táplálta igazán az ember lelkét, az volt az éltető ereje az érzelmeknek. Randy magas, szikár, csontos ember volt, vékony karjai hatalmas kezekben végződtek. A vézna karokban azonban meglepő, boszorkányos erő rejlett. Szinte könnyedén kezelte a 40 kg-os acélcsigát, amit én meglehetősen nagy erőlködés árán tudtam csak a vállamra helyezni, hogy felcipeljem a hegyoldalra. Minden, ami nehéz volt–és az erdőben csaknem minden nehéz–az ő kezében szinte gyerekjátéknak tűnt. De lelkivilága volt az, ami a legmélyebb benyomást keltette bennem. Szelíd, megfontolt, szinte harag nélküli ember volt, de a csendes beszédmodorából is meg lehetett érezni jelleme szilárdságát.

Monoton egyhangúsággal teltek a napok. Munka, táplálkozás, pihenés, egy kis esti beszélgetés az ebédlőben, egy-két órányi olvasás az ágyon fekve, néha az ebédlőben, és alvás követte egymást, szinte unalmas rendben. Történt egy nap, hogy egy kis pattanás jelent meg a jobb combomon. Nem volt ebben semmi meglepő, először szinte figyelmen kívül hagytam. Majd elmúlik, gondoltam. Azonban ez a pattanás hamarosan rendkívülinek bizonyult. Nem múlt el, mint egy átlagos, tisztességes pattanásnak kellett volna, hanem egyre nagyobb és nagyobb lett. És kezdett fájni. A bőr körülötte egyre haragosabb pirossá vált, fénylett, ahogy egyre feszesebb lett, a sárga közepe pedig egyre vészjóslóbban növekedett. A nyirokcsomó a combom tövében is kezdett fájni, miközben az is egyre növekedett. Először nem tudtam mire vélni a dolgot, de mikor oda fejlődött a helyzet, hogy még a lépés is nehezemre esett, felgyúlt egy figyelmeztető piros lámpa az agyamban: régen, mikor a muszka bitangok elözönlötték hazánkat, hatéves koromban volt már nekem egy ehhez hasonló, aminek a másfél-két centiméter átmérőjű forradása csak 4-5 cm-re van a mostanitól. Ez bizony nem egyszerű pattanás, hanem egy kelés, mégpedig a javából. Talán az ötödik-hatodik nap vége felé lehetett, amikor már szinte alig tudtam járni, úgy határoztam, hogy megmutatom az elsősegélynyújtónak. Az fejét csóválva nézegette, és megegyezett velem, hogy ez egy ronda furunkulus, amire jó lesz vigyázni, mert veszélyes lehet. Ez persze nem nyugtatott meg egyáltalán, figyelembe véve, hogy ott orvosi segítségre nem lehet számítani. Az éjszaka szinte egyáltalán nem aludtam, és holt fáradtan mentem dolgozni. Úgy tűnt, hogy soha nem lesz vége a napnak, minden lépés kínszenvedés volt, a munka befejeztére már alig tudtam lépni. Hazaérve azonnal mentem az elsősegélynyújtóhoz, aki elképedve vizsgálta meg a lábam. A nyirokmirigy a combom tövében már galambtojás nagyságúvá nőtt, és a furunkulus közepe talán másfél cm átmérőjű lehetett. És fenyegetően sárgállott. Éjszaka ismét alig aludtam és minden erőmre szükség volt, hogy ne nyöszörögjek, ébren tartva a többieket. Reggel nem mentem dolgozni. Alig tudtam magam átvonszolni az elsősegélynyújtó szobájába, aki mikor meglátta ezt a szörnyűséget a combomon, csaknem hanyatt vágódott. A combom a normálisnak szinte kétszeresére dagadt, a nyirokmirigy csaknem tyúktojás nagyságúvá duzzadt és a szörnyeteg sárga közepe több mint két cm átmérőjű lett. A bőr körülötte fenyegetően piroslott és pattanásig feszült.

Rádiótelefonon felhívta a kórházat Port Hardy-ban, (ez volt a legközelebbi város kórházzal és orvossal) és kérte, hogy küldjenek egy repülőt értem másnap reggel, ha addig nem javul a helyzetem. Azt hiszem vérmérgezéstől tartott. A fájdalom egyre intenzívebb lett és úgy éreztem, hogy a lüktetés elviselhetetlenné vált. Az elsősegélynyújtó azt mondta, maradjak ott a szobában, mert állandóan szemmel akar tartani. Valami okból kifolyólag nem adott semmiféle fájdalomcsillapítót én meg vergődésemben elfelejtettem kérni. Minden perc egy örökkévalóságnak tűnt, szinte megszűnt a világ körülöttem, csak a fájdalom létezett.

Közben az elsősegélynyújtó behívta a telep tulajdonosát, Oscar Johnson-t, hogy nézze meg, miért nem mentem dolgozni, aki megdöbbent rémülettel nézte a lábam. Valami olyasmit hebegett hitetlenkedve, hogy ilyet nem látott egész életében. Az elsősegélynyújtó megnyugtatta, hogy ő sem.

Időközben hazajöttek munkatársaim az erdőből és mindenki megvacsorázott. Én az evésre még gondolni sem tudtam, de el sem tudtam volna menni az ebédlőig. Azért az elsősegélynyújtó hozott valami ételt és belém diktálta. Azt mondta nagy szüksége van rá a szervezetemnek. Két-három társam is átjött megnézni hogy vagyok, de én csak nyögni tudtam már, úgy éreztem, hamarosan szétpattan a fejem. Talán este 8 óra felé járhatott az idő, mikor gondviselőm mellém ült egy székre és hosszan szemlélte a kínzómat. Enyhén végigtapintotta a lábam térdtől a combtőig, azt

mondta szinte kőkemény az összegyülemlett gennytől. (Azt nem vettem észre, hogy egy halom vattát és gézt tett a lábam mellé). Ahogy enyhén tapintgatta, egyszer csak megnyomta két oldalról. Azt hittem, a villám ütött belém, és menten szétrobban a fejem. Egy óriásit ordítottam, amit nemcsak a munkatársaim hallottak, de a tulajdonos is, pedig ő egy külön épületben lakott a feleségével. Azt a néhány másodpercnyi fájdalmat, amit éreztem, képtelen vagyok szavakkal kifejezni, azt hittem megőrülök. Az elsősegélynyújtó (érdekes, az ő nevére nem emlékszem), pedig marokszámra nyomta a vattát a lábamra, felitatva a váladékot. És ahogy elhagyta szervezetemet ez a szörnyűség, úgy csillapodott a fájdalmam. Az a pokolból való 5-10 másodperc mintha felemésztette volna minden energiámat, fáradtan, pihegve, mozdulatlanul feküdtem amíg a felcser invitált, hogy nézzem meg a sebet. Elszörnyedve láttam, egy 3 cm átmérőjű, 1 cm mélységű krátert. A fájdalom pedig egyre csillapodott, amiért végtelenül hálás voltam. Felcserem fertőtlenítette, majd bekötözte a sebet, és szinte hihetetlennek találtam, de este 9 óra körül lábra álltam, és átbicegtem kvártélyunkra, lefeküdtem a saját ágyamra és hamarosan mély álomba merültem.

Másnap reggel úgy éreztem, mintha semmi bajom nem lett volna, a lábam csaknem normálisra lohadt és a tyúktojás a combom tövében akkora sem volt, mint néhány nappal azelőtt. Mintha egy lidércnyomásos álom lett volna az egész. Megreggeliztem és elmentem munkatársaimmal dolgozni.

A nyugalmam azonban nem tartott sokáig. Talán egy hét telhetett el, és egy másik szörnyűség jelent meg a térdem alatt. Bár ez nem bizonyult olyan ijesztőnek, mint az első, attól függetlenül szintén fájdalmas volt. Ez még el sem múlt, jött a harmadik, ugyancsak a jobb lábamon. Aztán a negyedik. El sem tudtam képzelni, mi történik velem. Az elsősegélynyújtó nem tudott semmit sem ajánlani. Mikor december közepe felé visszamentem Vancouverbe, elmentem egy orvoshoz, aki azt mondta, hogy fürödnöm kellene gyakrabban. Mikor mondtam neki, hogy naponta zuhanyozok, nem tudott semmit sem ajánlani. Így ment ez még egy évig, és már azt hittem, megbolondulok. Akkor beszéltem valakivel, aki azt mondta, hogy az egyik ismerősének is volt ilyen problémája és megállapították, hogy a mértéktelen kávéfogyasztás okozta. A kávé! Hisz én minden nap 6-8 bögrével fogyasztottam! Azonnal abbahagytam a szertelen kávézást és szinte alig hittem el, de ezzel megszakadt ennek a kellemetlenségnek a sorozata, és azóta sem tért vissza. Talán 3 hónapba került, míg az első támadás helye begyógyult.

December első hete végén leesett az első hó, s bár még dolgoztunk egy hetet, nagy nehézségek árán, de túl veszélyessé vált a helyzet és a hónap közepén lezárták a telepet és mindannyian visszamentünk Vancouverbe. Randy Tompson elkérte a címemet és 3 nap múlva megjelent egy 56-os Chevrolet-val. Annak idején szinte minden fiatal álma ez az autó volt. Hívott, hogy menjünk el egy-két pohár sörre a West Hotelba. A West Hotel a Hastings Street-en volt, a város legnemkívánatosabb negyede szélén, a kikötőhöz közel. Ez a városrész még ma is ugyanolyan 'hírnévvel' bír: a társadalom legalsó rétegének, drogosok, drogárusok, alkoholisták és prostituáltak paradicsoma. Egyébként a hotel törzsvendégeinek többségét az erdőben dolgozó emberek ('loggers') alkották. Itt mindenki legalább 'cheaser' volt, de többnyire 'riggingslinger', 'head loader' (fő rönkszállító autó-rakodó) 'hooker' (az egész csoport vezetője), 'rigger' (többnyire árbocfa-szerelő), 'donkey pancher' (gépkezelő) és hasonló fontos ember volt, különösen két-három pohár sör után. Azt követően pedig minden pohárral növekedett a beosztás fontossága. Még véletlenül se volt senki egyszerű 'chokerman', mint jómagam, és isten ments, hogy valaki 'whistle punk' (azaz jelzőember) legyen! Az kész megaláztatás lett volna. Hát ide vitt engem Randy egy-két pohár sörre.

A kikötő közelében parkolta le az autóját, mondván, hogy ott biztonságosabb helyen van. Szép autó volt, érdemes volt félteni.

A West Hotel dugig volt a Vancouverbe szabadult fontos beosztású 'logger'-ekkel, de Randy meglátott egy valódi 'hooker' ismerősét, aki azonnal az asztalához invitált bennünket. Ő és Randy röviden megtárgyalták a közelmúlt eseményeit, utána a 'valódi hooker' érdeklődött, hogy én milyen fontos pozíciót töltök be az erdőben. Mikor mondtam, hogy én 'chokerman' vagyok, csaknem leesett a székről meglepetésében. Azt mondta, hogy már sok éve jár ide, de még 'chokerman'-nel nem találkozott. Ennek fejében, mondta, ő fizeti az összes sört, amit rendelek. Ezen kitüntetés meglehetősen felderített, és azonnal rendeltem két pohárral. Az igazi 'hooker' pedig helyeslőleg bólintott. Kezdtem sajnálni, hogy nem voltam nagy sörivó, hogy jól kihasználjam a szerencsémet. Itt aztán a sör mellett, igen tanulságos történeteket lehetett hallani a fakitermeléssel kapcsolatban. Ezek közül csak egy maradt meg az emlékezetemben, amit az igazi hooker mondott el, de az még ma is borzadással tölt el. Az egyik közelükben lévő telepen a 'rigger'a hegyoldalon egy hátsó árbocfának szánt fa tetejét vágta le, de valami szörnyen rosszul sikerült, és a fa teteje nem letört, hanem ahogy lebukott, kettéhasította a törzset és a 'rigger'-t a biztonsági öve (acéldrót a közepe, hogy fejszével véletlenül ne lehessen elvágni) szinte derékban vágta ketté. Hogyan hozták le, fogalmam sincs, még arra sem emlékszem, hogy a hooker elmondta-e, de még ma is iszonyattal tölt el, ha rágondolok. Újabb figyelmeztetés volt a számomra, hogy az erdőben az embernek fia megmérettetik és akit óvatlannak, figyelmetlennek talál az erdő, kegyetlenül megbünteti.

Sajnos összesen csak négy pohár sörrel tudtam megbirkózni, jómagam és az igazi hooker sajnálatára, mikor Randy jelezte, hogy indulunk hazafelé. Az igazi hooker erős kézfogással búcsúzott tőlem, örömét fejezve ki, hogy végre egy valódi chokerman-nel is találkozott itt a West Hotelben.

Elég késő estébe hajlott már az idő, mikor elindultunk Randy autójához. December közepe lévén sötét volt kint, könnyű eső szitált és a tengeröböl közelsége miatt nyirkos hideg áramlott a víz felől, mint egy mesebeli óriás poshadt halszagú lehelete. Fázósan húztam össze magam, és éreztem, hogy a sör gőze elhagyja a fejemet. Randy is hasonlóképp érezhetett, mert azt ajánlotta, hogy rövidebb úton, egy sikátoron keresztül menjünk, így hamarabb az autóhoz érünk. Talán félúton lehettünk, mikor a fal egy sötét bemélyedéséből két árny ugrott elénk, s mielőtt magamhoz térhettem volna a meglepetéstől, egy lórúgásszerű ütés érte az államat. Az alsó fogsoromból egy fog kiáll a sorból és a hegyes sarok mutat kifelé. Itt ért az ütés, aminek az erejétől megszédülve hátratántorodtam. A kiálló fogam átszakította az ajkamat és éreztem, hogy a meleg vér végigcsordul az államon. Égető-sajgó fájdalom töltötte meg az egész fejem és a lábam szinte gumivá vált alattam. Támolyogva tettem néhány lépést hátra, de mire felfoghattam volna, mi történik, egy pöröly sújtásához hasonló csapást kaptam alulról az államra. Meglódult az agyam, az ég minden csillaga vadul táncolt a szemem előtt, és az energiám minden szikrájára szükségem volt, hogy ne essek össze. Zúgott a fejem, mintha száz tücsök muzsikált volna benne. Az államon pedig alul is felszakadt a bőr és éreztem, hogy a nyakamon végigcsordul a vér. Tántorogva hátráltam és a szemembe tóduló könny fátyolán keresztül láttam, hogy támadóm közeledik felém. Tudtam, hogyha még egy ütés ér, végem van. Mit akarnak ezek? Bármit is, nem hagyhatom, hogy félholtra verjenek, kifosszanak–villant át az agyamon, és mikor támadóm magabiztosan a közelembe lépett, minden erőmet összeszedve a lába közé rúgtam. Óriási szerencsém volt! Épp a családi ékszereket találtam el! Támadóm egy rémeset sikoltott és két tenyerét az ágyé-

kára tapasztva a falnak tántorodott és szánalmasan nyöszörgött, mint egy kisgyerek, majd nyöszörgése a torka mélyéről feltörő hörgésre változott. Bódultan az államhoz nyúltam és éreztem a vért a kezemen. Fejemet rázva próbáltam széttépni az agyamra telepedő pókháló szálait és felmérni gyorsan, hogy mi is történt. Néhány másodpercig álltam remegő térddel, próbáltam összeszedni magam, majd támadómra néztem, szörnyű érzés lehetett az a rúgás az anatómiájának legkényesebb részén, mert hörgés közben éppen hányni kezdett. Szédelegve néztem néhány másodpercig, miközben felforrt bennem a vér, és végtelen düh öntötte el az agyamat. Mellé léptem és teljes erővel a veséjére vágtam. Egy mély hördülés tört fel a torkából, lerogyott és végigterült a fal mellett, mint egy lisztes zsák. Gyűlölettel néztem vonagló alakját és szerettem volna az arcába ordítani: „Te átkozott gyalázatos szemét disznó! Mit ártottam én neked?!"

Most Randyre terelődött a figyelmem. Ők kissé távolabb szabályos közelharcot vívtak. Adtak egyet–kaptak egyet. Mindketten tudhatták, hogy emberükre találtak, mert egyik sem tántorgott, egyik sem tágított. Kitöröltem a szememből a könnyet és Randy támadója mögé kerülve hátulról vesén vágtam. A váratlan ütéstől pillanatnyilag megtorpant és Randy a kicsike szünetet kihasználva az arcába csapott, amitől az kissé megingott, vesztére, mert Randy újabb ütése zúdult az arcába, amitől a fal felé tántorodott. Egy vérszegény próbálkozással még újra támadni akart, de a Randy vézna karja végén lévő hatalmas ököl, harmadszor is, könyörtelenül lecsapott, oly erővel, hogy támadója a fejjel a falnak esett, és a dupla áldás következményeként félájultan omlott a fal tövébe. Randy lihegve bámult rá egy-két pillanatig, majd hozzám fordulva kurtán, rekedt hangon, szinte parancsolóan csak annyit mondott: Menjünk!

Az autóhoz érve gyorsan beültünk, Randy a kormányt markolva meredt maga elé egy fél percig, majd megszólalt: „Jó kis torzsalkodás volt." Aztán újra maga elé meredt. Egy kevés elmélkedés után megszólalt ismét: „Csaknem csúffá tettek bennünket!"– mondta. Halkan beszélt, szinte suttogva, mint egy gyónó lány első vétkezése után. Aztán beindította a motort és elindultunk hazafelé. Keveset beszéltünk, mindketten el voltunk foglalva a saját gondolatainkkal. Néhányszor a számon volt, de nem mertem kimondani: „Kellett nekünk a rövidebb utat választani!" Hazaérve Randy röviden elbúcsúzott és elhajtott. Én bementem, levetettem az ingem, megmosakodtam óvatosan, majd hideg vízben beáztattam a véres inget és lefeküdtem. Iszonyatosan sajgott az állam, és sokáig nem tudtam elaludni, csak forgolódtam. De végül is a kimerültség erőt vett rajtam és mély álomba merültem.

Másnap reggel lüktető fejjel keltem ki az ágyból. Az állam még jobban fájt, mint mikor lefeküdtem és keserves kínt okozott a mozgatása. A tükörbe nézve láttam, hogy ajkam rondán meg van dagadva és mindenféle kékes-lilás-zöldes színek kezdenek megjelenni a két seb környékén. Reggelizésről szó sem lehetett, helyette hideg vizes törölközővel borogattam az állam, egy adott valameles enyhülést. Délutánra azonban már annyira javult, hogy magamba tudtam diktálni egy kis ennivalót, mert már szinte szédelegtem az éhségtől. A szivárványszínek viszont jóval élénkebbek lettek, már szinte gyönyörködni is lehetett bennük.

A harmadik nap már egész jól éreztem magam, amikor déltájt megjelent Randy. No, ő se úgy nézett ki mintha esküvőre készülne, néhány helyen ugyanis csúnyán lement a politúr a képéről. De a hangulata egész vidám volt, és ebédre invitált. Itt aztán kiderült, hogy minek tudható volt derültsége. Közölte velem, hogy elege van az erdőből, az esőből, a legyek és szúnyogok életet keserítő hadából és visszamegy Saskatchewan-ba, szülőföldjére, amiről oly sokszor beszélt álmodozva. Így hát búcsúzni jött, mert a karácsonyt már a családja körében szándékozott tölteni. A három nap előtti heccről egyáltalán nem beszéltünk, azt hiszem mindkettőnknek elég volt átélni egyszer.Ebéd után kezet fogva elbúcsúztunk és ez volt az utolsó alkalom, hogy láttam. Azóta számtalanszor gondoltam rá, reggelenként, mikor borotválkozás közben látom a tükörben az ajkamon lévő forradást. Vajon sikerült vennie egy darab Saskatchewan-földet? Megvalósult-e az álma, talált-e magának egy prériért rajongó, hűséges, szerető élettársat? Remélem!

VÉLEMÉNYEK

Ifj. Jablánczy Sándor: **Ekszi kekszi kala.**

Móra Ferenc egyik könyvében azt írta hogy szerinte nemcsak az úgynevezett árpádkori népek, tehát az avarok és előbb a hunok, rokonaink, hanem soha nem volt itt másféle ősnép csak a magyar, tehát a magyarok a Kárpátmedence őslakossága. A honfoglalás egy olyan kitalált mese mint a rómaiak trójai származása. Móra Ferenc régész volt és Szeged környékén végzett ásatásokat, ahol bizony soha semmikor nem élt semmi féle népség csak magyar. Nincs szláv, frank (egy ideig a frank birodalom Magyarország nyugati felét is magába foglalta), sem római vagy oláh, sem germán (vagyis valamilyen vizigót vagy osztrogót), sőt kelta temető sem. Magyarországon kizárólag hun, avar és magyar (ami egyet jelent) temető van. És ezek mind 'brachicephalikusak' egy sem 'dolikocephalikos', tehát turáni szittya, nem indoeurópai.

Erről juteszembe, hogy abba kéne már hagyni azt a bornirt marhaságot hogy a magyar számára képtelen hangösszetételű 'szkita' szavat használjuk a helyes magyar szó és hang kifejezés, a 'szittya' helyett. Amiatt teszik ezt a nem valami jó 'magyarkák' mert a korcs szó szerintük elegánsabb és tudományosabb mint a jó magyar szittya, aminek volna valamilyen politikai vagy romantikus, tehát szégyelni való mellékzöngéje szerintük. Nincs! Az egyetlen helyes magyar szó a magyar nyelvhasználatban a szittya. Aki a másikat használja műveletlenségéről ad 'indogermán bizonyítékot'.Magyarul azt mondjuk hogy iskola, nem 'szkola', oláh, nem 'vlah', sikoly, nem 'scream', hó, nem 'snee' vagy 'snow'. Nem tűrjük a szó eleji mássalhangzó tolulásokat. Már aki magyar. Nem tűrhető az idóta, primitív és buta 'szkita'. Csakis a 'szittya' a helyes.

Arany János is gúnyolta a magyartalan, behódolt, nemzetétől elfajult, népétől eltájolódott nyelvészeket, akik majdnem minden magyar szóra szláv vagy germán eredetet hamisítottak, bebizonyítandó, hogy a vallás, kultúra, mezőgazdaság szakszavai mind szlávok, germánok és ritkábban latinok. Ahelyett, azt tételezhették volna fel hogy ezek a népek vettek át egy kárpátmedencei 'hun-avar-magyar' ősnéptől szavaikat. Tehát a magyar nyelv, a magyar faj magyarországi ősnyelv és ősfaj, amit időnként másnak neveztek saját maguk vagy a bevándorlók. A honfoglalás egy kis néptöredék kártékony, hamis és buta meséje, kitalált legendája, amihez a magyar népnek semmi köze nincs. Mi itt voltunk ezer éve, kétezer éve, ötezer éve, esetleg ötvenezer éve.

Kiev város neve finnugor-turáni, ha tetszik 'szittya' ősnyelven azt teszi, hogy 'kővár'. Finnul a kő 'kivi', ami látható a magyar ragozásban: 'kövem, köved, követ, kövek'. A finn nép egészen a Kárpátmedencéig volt leterjedve és csak az utóbbi egy-két ezerévben telepedett rá, olvasztotta be és űzte el vagy irtotta ki a szláv és a germán népek tömege. Ennek bizonyítéka az is, hogy Ukrajnában nem lehet leásni, hogy ne szittya vagy finnugor maradványokra

leljenek.
Pár évtizede meritőhálóztam tavasszal és alacsony, tömzsi finn nénikék gumicsizmában halásztak velem együtt a patakban. Apropo a magyar 'hal' eszkimoul 'kala', finnül 'kala'. És most kapaszkodjatok meg! Közönséges ógörögül, vagyis a Biblia koine nyelvén, amikor Jézus halászni hívja a halászait (emberekre és nem halakra), akkor azt mondja a halászainak, hogy 'haleis', nem az igazi görög szóból képzett szóval, ami ugyebár 'ichtus'. Nehéz észre venni mert a hehezetet a görögök egy kis ' jellel irták (a 'H' betűt 'étára' elhasználván). Tehát az Újszövetségben az van írva hogy ''alieis', ejtsd 'halieisz'. "Hej halászok, halászok...".
Na szóval a kis patakban a finn nénikék nincsenek megelégedve a csodálatos halfogással és az egyik felkiált 'ekszi kekszi kala'. Én legalább is így hallottam, mert nem tudok finnül, ami állítólag helyesen 'uksi kaksi kala'. Ami annyit tesz 'egy két hal'. Ilyen még nem fordult elő velem. hogy valaki egy számomra teljesen érthetetlen idegen nyelven egy háromszvas mondatot mond és én azt úgy értem mintha magyarul szólt volna. Tizezereves mondat, ami ugyanaz magyarul és finnül. A merítőhálóba csak egy két halacska akadt nem egy félvödörnyi!
Az 'ekszi kekszi kala', a Kiev város neve és a bibliai 'halieisz' számomra bizony azt bizonyitják, hogy a magyar vagy az északi félteke eurázsiai, esetleg északamerikai ősnyelve vagy annak legszorosabb leszármazottja a magyar. Amiből nem vettük át a szavakat hanem a többi népek tőlünk, beleértve az első pillanatban őrültnek tartható elméleteket, hogy az etruszk, amiből később latin lett, beleértve a trójai eredetük meséjét, nem az ősunk, hanem mi voltunk az etruszk és a görög és a finn és az eszkimó őse. Vagy legalább is a finnugorok szittyák, turániak. Valami ilyesmit tudott vagy megérzett a régész Móra Ferenc és Arany János. Boncold csak nyelvesz!
Erről eszembe jut a másik ilyen eset is, még a kórházban, a sürgősségen, vagy húsz éve. Egy szép kis szőke fiúcska nagyapjának jött fordítani és segíteni. A kis mokány öreg úgy nézett ki mint minden rendes szögedi vagy kiskun ember és olyan tökéletes golyó volt a koponyája, akár egy koreainak. Az öreg maga füstölt halat, amit valahogy elcseszett és rettenetesen rosszul volt a halmérgezéstől. De nem hányt. Ezért egy gumicsövet akartunk neki ledugni, de csak öklendezett. Erre adtunk neki egy pohar vizet. A kis unokája rászólt az öregapjára, aki nem akarta sehogy se lenyelni csövet sem a vizet inni, hogy 'nyele veszi'. Persze ezt is azonnal értettem, mert azt tudtam, hogy finnül a víz 'veszi', de azt nem hogy finnül a 'nyelni'-'nyeles', de sajnos a nyelv nem mint a magyarban mert nalunk a nyelv emberi testrész a nyelés mint ige és az ebből elvont nyelv, sőt a nyál vagy nyalakod de főleg a nyelés egy szó maradt tehát finnül is a víz nyelés - nyele. 'Nyele veszi' – 'nyeld a vizet'.
Ez volt az első. Értettem a finn kétszavas mondatot 'nyele veszi'. Egy évtized mulva a sötétben éjjel a patakban: 'ekszi kekszi kala'-'egy két hal'. Öt szó ötezer éve változatlan és érthető két különben érthetelen nyelvnél.
Különben a finnek is szőrtelenek, akár az indiáanok, magyarok és a koreaiak. És mindegyikünknél előfordul a 'mongolfolt', a kékes elszineződés, leggyakrabban a hátgerinc alján, a fenék felett. És koponyánk kerek mint egy golyóbis. Ami ugye angolul 'globe', a latin 'globusból'. A testszőrzet hiánya a fiatal ferfiaknál, a koponya alakja és a nyelv megmaradt kövületei mind igazolják a genetikai elméleteket. Aki nem hiszi, járjon utánna.
(Sault Ste Marie, ON , 2010 november),

R E C E N Z I Ó K

Laszlo Retfalvi: **Book review**

In keeping with the practice of introducing to the readers of Kapocs, more particularly to children or grandchildren of Sopron Alumni, books that deal with the event, that brought us to these shores more than half a century ago, herein I offer a short account of a lengthy book on the subject, which I recently came across through the services of the Vancouver Public Library. The book: **'Explosion. The Hungarian Revolution of 1956' by J.P.C. Matthews** appeared in 2007; two years later than the 50th anniversary of the event. It is likely that the book's publication was aimed at the anniversary but was two years delayed, possibly it could not be completed in time because of its bulk. There are more voluminous compilations published on the topic, but among those intended for the general reader, this one for its sheer heft (nearly 700 pages!) demands attention.
The author is an (now retired) academic, who was a senior employee of Radio Free Europe during the events of 1956. Being aware of the harmful role of the broadcasts by RFE in egging on the revolutionaries, creating false hopes for American and Western European intervention and seriously bad-mouthing the teetering political leadership of the days, I started the book with hesitation. It did not help either, that General Bela Kiraly was identified right at the beginning as a major actor. Never-the-less I soldiered on and by the end of his preface I bought into his true intention of "setting the record straight" about America's duplicity and its gross political insincerity towards 'Eastern Europe' and into his concluding statement, that "This book was written to put the Hungarian Revolution back into it's proper historical perspective". I could list reams of shortcomings, errors and pages of irrelevant trivia (and I will later) but on balance the book has also lots of good information, details which were overlooked or ignored in other tomes and references to well documented recent summary reports which were not available to earlier writers. Above all, the Hungarian reader must appreciate the ever-present sympathy the author displays for the happenings and for the actors involved in 1956 Hungary.
The author is not a historian and does not pretend to be one. He calls his genre 'historical journalism'. He is, basically a compiler of mainly journalistic materials, which appeared in multitudinous newspapers of the day and later in memoirs by actual participants and corresponding reporters who flocked to the scene, drawn by the newsworthiness of the happenings. These sources give the

book a less than somber tone, but rather a lively and colorful hue, with an 'on-the-scene' feeling of timeliness that is appreciable, would it not be for the 'light read' character that goes with it and therefore not appropriate for the seriousness of the subject matter. The sensationalism of the daily reports by western journalists may portrays the gravity of the events, but the repeat of mostly unsubstantiated details, particularly in a 50 years perspective regrettably lowers the book's value. Also, the lack of creative-writing ability of the author is very evident throughout, especially when he attempts here and there to portray as an 'eyewitness' on-the-scene happenings (like the storming of the Radio Bldg), which attempts are belabored, awkward and exude artificiality.

Strength of the book is that it largely maintains a chronological order in presenting the happenings, very helpful to see cause and effect connections and to follow the unfolding of developments. There is much detail on happenings widely reported by the contemporary press, but commentaries on and analyses of the reported events are few and mostly superficial with the exception of a short summary at the end of the book.

Most that follows in this review are critical notes on the book's contents, which are offered not to further degrade the overall usefulness of the author's efforts, but rather to make our readers aware of errors, mistakes, possible misquotes and misinterpretations that constitutes the book's major shortcomings.

Some of the most annoying feature of the book for a Hungarian reader is the consistent misspelling of geographic and personal names; missing and misplaced accents and the inconsistent use of translated names. Similarly, the author's aim of showing familiarity with the geography of Budapest, its environs and that of the country by offering details on movements of people, demonstrators and of troops badly misfires when actually checked on city plans and maps. A book this large and pretentious on Hungarian matters should have had at the least editors knowledgeable in the language and geography of the country. If there were editors and they did their work, then the 'sloppiness' of typecasting and publishing need to be pointed out. (To illustrate the silliness created, see 'Tree Border Hill' in place of 'Hármashatár hegy' and 'Building School' for 'Építészmérnöki Kar', p.15; 'Mari Jászai Square' for 'Jászai Mari tér', p.52; re Bem szobor: "it resembles neither a Pole or a general", p.47; calling the 'Internationale' a 'popular love song', p.57.).

The brief account of Hungary's history immediately following the preface is well placed but because of its superficiality and lack of historical insights is less than useful and should have been omitted. Similarly, the discussion of the factors and events leading up to the 'explosion' is rather shallow and misses a most significant aspect, that of the very deep-seated resentment people at large felt toward the 'communist' regime, put and kept in power by Soviet military might. True enough, the temporary ease of pressure during the brief Imre Nagy premiership of 1953-54, that showed that living under communism could be less tortuous and the intellectual ferment generated in its aftermath contributed to the general mood of the nation, but it was the pent up anger of the population that burst to the surface end engulfed almost all of Hungary's inhabitants.

As a new twist on the crucial question of who was responsible for the request of Soviet army intervention on the night of October 23, our author refers to a Johanna Grenville (The First Domino, 2004), who attributes it to Soviet Ambassador Andropov, who had the request put in writing and signed by András Hegedűs 4 days after the event and the end of Hegedűs' premiership (p.109). For the 'bad press' that the hesitant I. Nagy received in RFE broadcasts during most of the 'hopeful days', our author points his finger at the 'Hungarian Desk' and particularly its leader Andor Gellért (p.147).

Some of the most original and inspired piece of writing in the book is a tribute to the 'children of Budapest', who in large numbers sacrificed their life fighting for a cause they little understood, but that came naturally to them; to free themselves and their home from oppression.

Matthews considers October 30 the 'most important date' of the Revolution when chances for a victorious outcome were very positive but which were ruined by the mistimed British-French (and Israeli) aggression at Suez, which he calls a "disastrous accident of history". He shies away, however, from reading opportunistic intentionality into the matter. Most other authors have not. Whatever the case, the 'Suez crisis' turned the attention of international media away from Hungary and, most significantly, temporarily damaged the cooperation between the US and its Western European allies, when such was critical to helping the Hungarian cause in the deliberations at the United Nations. Leadership in the US was, at best, was lukewarm toward the Hungarian cause and President Eisenhower's preoccupation with reelection and his Secretary of State Dulles's with 'punishing' their allies for the Suez affair left little room for worldly matters. Some of the most useful part of the book is the detailed account of the wrangling in the United Nations with regards the 'Hungarian cause'. The author is very critical of the shallowness of US policy on the 'Soviet satellites' in general, that may be summed up as stirring up trouble for the Soviets at no or very little cost to the US, and in particular toward Hungary, when its case managed to reach UN General Assembly and Security Council, that consisted of gross disinterest and possibly deliberate tactics of delay in postponing delivery to key personnel of 'life-and-death-important' messages and in allowing votes on critical resolutions.

The chronology and details of events in Hungary during the revolutionary days are sufficiently described in the remainder of the book but their momentous importance to Hungarians begins to fade from headlines of the world's news media. The horrible truth, that the 'West' (i.e. its governments) will do nothing to help the fighting Hungarians finally sank into the mind of the nation and made all remaining resistance slowly come to an end. Useful details are also given on the extensive public demonstrations in Western Europe lead by students and workers in support of Hungary, which helped to keep the issue alive a bit longer, however western political disinterest and to some extent Soviet threats of a new world war helped shift attention away from Hungary's plight.

A major contributor to the bulk of the book is an extensive account of world events as well as the reconsolidation of one party rule in Hungary during the succeeding years, almost to the present. That verbiage is well informed and written but begs the question of why include it in a book of such specific title. That point really sums up the verdict on the entire tome, where very useful information is mixed in with verbiage of little or no relevance to the theme, giving rise to a large book, that many readers would be reluctant to put on their list of 'must reads'.

□

Mihály Márta: **Könyv szemle**

Sebő Ödön:ÍA halálra ítélt zászlóalj, Gyímesi-szoros, 1944'. 1999, Budakeszi Kultúra Alapivány.

A szerző a Ludovika Akadémia diplomás katonatisztje, 1942-ben avatták hadnaggyá. Pályafutását Erdélyben, a 32. Határvadász zászlóaljnál kezdte. 1944 augusztus 28-án megszegte a német parancsot, ahol a német visszavonulások védelmére utasították. E helyett Gyímesbükkön a helyőrség parancsnoka, akikkel nagymértékben megnehezítettek a szovjet hadsereg és lovashadosztály átvonulását. Hősiesen vezette katonáit a Székelyföldön és Szlovákián keresztűl Németországig, ahol amerikai fogságba került. Minden körülmények között tiszti esküjéhez híven, becsülettel szólgálta Hazánkat és szeretett parancsnoka volt katonáinak.

Sebő Ödön igen népszerű (2010-ben 4. Bővített Kiadás) könyvét Vácrátóton kaptuk ajándékba. Eredeti, nagyon érdekes és különleges hadtörténeti napló. A szerző visszaemlékezik 1944 aug. 28-szeptember 24-ig tartó hősies harcokra a Gyímesi-szorosban és elmondja a bekerítés kitörésének szinte hihetetlen hadműveletét. A bevezetőben olvashatjuk, hogy a gyönyörű ezeréves határnak ezt a szakaszát a 32. Hegyi határvadász zászlóalj mihályszállási és gyímesbükki őrse védte az áttörő, hatalmas szovjet haderõ ellen. A Keleti Kárpátokban a szovjetek már augusztus végén betörtek, azonnal a román átállás után. E roppant haderő lefékezésére igen silány erősítést kaptak: 4 vetőből álló aknavető szakasz, 1.Székely hegyágyús tűzérosztály egy ütege a 70. Székely Határőr Csoportból (itt harcoltak sógoraim). A Gyímesi-szorost és a pályaudvart egy darab légvédelmi ágyú védte. A szerző írja: "A Gyímesi-szorosból való kitörés után a 22.Gyalog tábori pótezred II.Zászlóaljának lettem parancsnoka egészen a háború végéig. A rám bízott és a kitörésben részt vevő katonákat továbbvezettem a Székelyföldön, mint a visszavonuló (német és magyar) seregtestek utóvédzászlóalját. Az utóvéd a halálraítélt életét éli, nap mint nap feláldozva, állandó harcban, harckészültségben, hónapokig leváltás nélkűl. Ilyen 'halálra ítélt zászlóalj' volt a miénk is". A szerző visszaemlékezése katonai parancsokkal, rajzokkal és térképekkel gazdagított történelmi dokumentum. A könyv előszavában írja Nemeskürthy István, hogy ezekről az eseményekről és Csík megye határvédő küzdelmeiről okmányok híján alig ír a II.Világháború hadi irodalom történelme. Apám többszörösen említette, hogy a székelység szovjet ellenes határvédő harcairól a Gyímesi hegyekben igen kevesen tudnak. No, de ez csak 'családi' vélemény lehetett akkorában.

A Gyímesi-szoros szerény, de hajdanán igen fontos vasúti őrházáról.

Az öreg, kicsi ház manapság az egység szimbóluma. A Magyar Királyi Államvasutak legkeletibb csíkszereda-gyímesbükki 30 sz. Vasúti őrháza, 800 km-re Budapestről, a Kárpátok gyönyörű völgyében, 1897-ben épült. A Tatros folyó és a vasútvonal az őrház mellett fut ki Erdélyből, Moldvába. Sebő Ödön határvadász zászlóalj védelmi vonalának igen fontos helye volt ez a kis épület. A román vasút eladta a lebontásra szánt őrházat. Ezt a Gyímesbükki lakosok nem engedhették. Szőcs László polgármester segítségével Deáky András megvásárolta "nem magam, hanem valamennyi Magyar számára", az őrházat és a településnek ajándékozta. Az őrház, Hazánk Budakeszi Társasága és Gyímesbükk segítségével megújult és beilleszkedett az újabb vasúti szabványokba. A felavatási és átadási ünnepségeken, 2008. Május 11-én, váratlanul, hatalmas embertömeg gyűlt össze, hogy együtt fogadják a Budapestről érkező, Gyimesi-szorosba futó, Magyar lobogókkal feldiszitett Székely-gyorsot, ott ahol 64 esztendeje nem járt Magyar mozdony. Micsoda öröm, igazi összetarozás, közös múltunk tisztelete volt ez! Az eseményről még a román sajtó is megemlékezett- "magyarok egy napra visszafoglalták az ezeréves határt" megjegyzéssel. Az őrház, és Gyímesbükk nemcsak történelmi emlék, hanem hires, nemzeti zarádokhellyé változott.

R E F L E K C I Ó K

Pintér László: **Elismerés**

Megkaptam Arany Diplomámat;
Repítnek a büszkeség szárnyak.
Végre itthon is elismertek,
Ideje lesz, hogy megpihenjek.
Sopronnak kitagadott fia
Most újra itt van soraiba';
Egyetemének tagja lettem,
A józanság ítélt felettem.
Sopron utcáin büszkén járok,
Nem sújt már a kádári átok.
Nem hívnak hazaárulónak
Barátság övez biztatólag.
Verseimmel nem volt nagy siker;
Nem mindig nyer, ki indulni mer.
Bár velük sem ért semmi szégyen,
De szakmailag célba értem.

Sopron, 2011. 09. 13.

Pintér László: **Családom az erdő**

Már csak álmaimban járom
A fenyvesek zöld tereit,
Pedig fa volt a barátom,
És én is az voltam nekik.
Magába fogadott éngem
Az őserdők közössége:
Ez a Természeti Éden
Lett életem szerves része.
Fák közt születtem újra én,
Mint magjából a csemete;
Átvedlettem oly könnyedén,
Mint bábból a tarka lepke.
A fenyvesek örök zöldek,
Az ősz sem hoz tarkaságot,
Zordon hegyek, zordon völgyek,
S bennük mégis szépet látok.
A szálfák, mint élő gyertyák
Sorakoztak elő nekem;
Láttam bennük házhoz deszkát,
Koporsót is, - ha kell, legyen.
Az óriás duglasz fenyő
Mesélt nekem vak éjeken,
Így született apró-cseprő
Fákról szóló színes versem.
Őszi szélben magját szórta
Pazar módra a sok fenyő;
Az én magomból csalóka
Kis versikék bujtak elő.
Millió mag táplálék lett
A rágcsálók ezerének:
Mókus, egér abból éltek,
Ők meg lettek bagoly-étek.
A tuják nagy terebélye
Védelmezett, mint egy ernyő;
Cérnaszálas száraz kérge
Tűzgyujtásnál rangban első.
Mert melegedni is kellett
Esőterhes őszi napon.
Sokszor adott munkakedvet
Ez a baráti oltalom.
Aljban megbúvó áfonya
Kék bogyóját osztogatta,
Mint sajnálkozó cimbora,
Szomjamat így oltogatta.
De lassan eljött az idő,
Amikor el kellett válnom,
De marad mindig az erdő
Második kedves családom.

Parksville, 2010. 11. 21.

Bakó József: **Hunyadi László és én**

Hah! Láncát tépi a
Hunyadi két fia - '
'Uram, uram, ne félj!
László, tudod, nem él
S a gyermek, az fogoly.'"
Arany: V.László

Hunyadi László (1433-57) régi jó ismerősöm. Talán 11éves lehettem, nem sokkal a háború után, amikor róla olvasva felfedeztem hogy nevem nem csak négy összedobott betű, hanem jelentése van. A nyájas olvasó elképzelheti megrőkönyödésemet, mikor Hunyadi László kivégzéséhez érve olvastam hogy "...a bakó lesujtott pallósával..." Tehát a nevem hóhért jelentene? Képzeletemben a 'hóhér' egy megtermett, csuklyás alak volt hajó-kötél izmokkal - titokzatos, félelmetes, könyörtelen. Költőibben:

"Orcája hó, ruhája vér,
keze halál, neve hóhér"
Petőfi :"A király és a hóhér"

Feldúlva rohantam apámhoz és eszmecserénk körülbelül így ment 65 év távlatából vissza emlékezve : "Na, mi baj, Öreg Cim borám?" "Édesapa, Hunyadi László lefejezésénél azt olvastam, hogy '...a bakó lesujtott pallósával...' Ha tényleg hóhért jelent a nevünk, elsüllyedek."

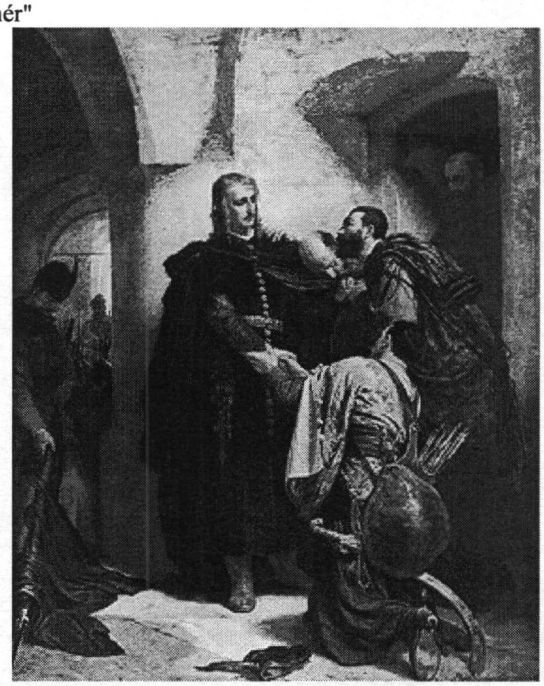

Apámat váratlanul érte a kitörésem de meg akart nyugtatni: "Na, kisfiam, nyugalom és hidegvér, semmi vész. A neved miatt ne legyenek álmatlan éjszakáid." Aztán felhozott néhány szempontot: "Az igaz, hogy a nevünk hóhért jelent. Az is igaz hogy régen az embereket sokszor foglalkozásuk után nevezték el mint például Kovács vagy Szabó. Viszont iratok és a családi hagyomány hallgatnak arról, hogy családunk egy hivatásos bakótól származna - persze nincs kizárva. De az is lehet, hogy egy markos elődünkre ráadták a 'bakó' gúnynevet és rajta ragadt hivatalosan is. Sőt, az is lehet hogy megtetszett neki a név és megtartotta. Nem tudjuk. Ami fontos az az hogy manapság Bakó is csak egy név és a gyakorlati életben nem probléma." Es tényleg, az évek folyamán csak Medvecki tanár úr és Szász Julika hivott néha 'hóhér'-nak, persze viccből. Apám egy intéssel fejezte be mini-disszertációját, ami végre megnyugtatott: "Őseink generációkon át viselték ezt a nevet, viseld te is büszkén és ne hozz rá szégyent. Na, szaladj".

Vissza térve Hunyadi Lászlóra, túlfizetett hollywood-i forgatókönyv irók nem tudtak volna feljönni egy izgalmasabb, fordulatosabb, drámaibb és lekötőbb történettel mint Hunyadi Lászlóé. A Hunyadi és Habsburg házak vetélkedése tartalmaz személyes és dinasztikus ellentéteket, politikai cselszövést, árulást, igazságtalanságot, eskűszegést, gyilkosságot, kivégzést, háborút, stb. A mellékszereplők között vannak hősök, hivek, szerelmesek, összeesküvők, árulók, gonosztevők - és egy hóhér.

A tizenéves V. László királyunk 1453-ban hazatért Bécsből. Hunyadi János meghalt röviddel a nándorfehérvári diadalt utan 1456 augustusában és Hunyadi László lett a családfő, a Hunyadi párt vezére és a vár parancsnoka. A Hunyadi-Habsburg viszály hamu alatti parazsa tűzviharra lobbant amikor V.László megjelent Nándorfehérvár alatt 1456 novemberében hogy királyi tulajdonba vegye vissza a várat. Vele volt nagybáttya, gyámja és fő tanácsadója, az álnok Cillei Ulrich stájer gróf is egy kiserő sereggel.

Hunyadi László beengedte a királyt és Cilleit a várba de a katonákat nem. A következő reggel egy heves szóváltás alatt Cillei és Hunyadi kardot rántottak és Cillei élettelenül terült el a padlón. A megrémült király ott nyomban büntetlenséget igért Hunyadinak. Egy történelmileg hű vers szerint:

"Megesküdt a király
Hunyadi Lászlónak
'Esküszöm az égre,
Az ég istenére
Bántani nem foglak.'"
Petőfi :"A király eskűje"

Ezen felül, V.László kinevezte Hunyadit országos főkapitánynak. A király 1457 elején Budára rendelte a Hunyadi fiúkat. Bizva a királyi eskűben és látni akarvan menyasszonyát, a szép Garai Máriát, hivei tanácsa ellenére Hunyadi úgy döntött hogy mennek. Végzetes hiba. Budán V. László hivei bebörtönözték és halálra itelták Lászlót és Mátyást. Lászlót lefejezték Buda főterén de a kitört lázongások miatt a 14 éves Mátyást már nem merték kivégez-ni. V.László - lévén cseh király is - Prágába menekült és Mátyást túszként magával vitte.

Meglepetésemre, a vélemények megoszlanak Hunyadi László politikai és hadvezéri rátermettségéről. Én a pozitívan megitelők táborával értek egyet abból kiindulva, hogy Hunyadi János és Szilágyi Erzsébet nagyszerű szülők lehettek. A fiúk humanista oktatást kaptak Vitéz János váradi érsektől, és apjukat gyermek koruk óta elkisérték hadjárataiba. Nem tudom elképzelni hogy az öreg Hunyadi eltűrt volna meggondolat-lanságot, jellemtelenséget, gyávaságot vagy tehetetlenséget fiai részéről.

Mátyás kiraly nagyra becsülte báttyát és ápolta jó hirnevét. Viszont a több évszázados török és Habsburg uralom alatt Hunyadi László emléke hátterbe szorult. A 19. századbeli magyar művészet fedezte fel őt újra. Petőfi és Arany mellett a leghírnevesebb magyar festők választották Hunyadi Lászlót nagyszabású képeik tárgyává (például Benczúr Gyula 'Hunyadi László búcsúja', Madarász Viktor 'Hunyadi László siratása') valamint Erkel Ferenc 'Hunyadi László' című operájának lett a tragi-romantikus hőse.

Legenda szerint háromszor sujtott le a bakó és háromszor hibázott. Hunyadi felállt a tőkétől és beszélt a néphez:

"Én ártatlan vagyok;
Ha volna is vétkem,
Bünhődtem már érte
S törvény értelmébe'
Szabad már személyem!"
Petőfi : "A király esküje"

Sajnos Hunyadi megbotlott és elesett, V.László intett és a bakó negyedszerre már nem hibázott. Egy elmélet szerint dús, hosszú haja mentette volna meg Hunyadit, de szerintem háromszor hibázni nem lehetett véletlen. Valószinűbbnek tartom hogy a bakó - a király szolgálatában bár, de titokban Hunyadi párti - tudatosan hibázott háromszor hogy a törvény érvénybe lépjen és Hunyadi kegyelmet kapjon. Ha mindez tényleg igy lett volna és ha tényleg lenne egy hóhér a családfánkon, akkor azt remélem hogy ez a bakó az.

HÍREK/KÖZLEMÉNYEK

'60 év kedvencei'- Első egyéni tárlat 81 évesen

A marosvásárhelyi vár fotógaléériájában rendhagyó tárlatot nézhettek meg a fotográfia iránt érdeklődők. A '60 év kedvencei' című tárlat **Draskóy György** nevéhez fűződik. A kanadai Vancouverben élő 81 éves fotós első egyéni tárlatára szép számmal érkeztek érdeklődők, barátok, hisz Gyuri bácsi már többször járt az országban életmód táborokban.

„Tavaly a hargitafürdői életmódtáborban egy résztvevő elvette fényképezőgépemet és elnézegette az általam készített fotókat, aztán megkérdezte, hogy szeretnék-e kiállítást rendezni Marosvásárhelyen" – mesélte Gyuri bácsi az első egyéni tárlat előzményeit. Elmondása szerint tisztában van vele, hogy képei nem tökéletesek, hanem ahogy a tárlat címe is mondja, kedvencek. Valamilyen emlék fűzi a szerzőt minden kiválasztott képéhez, és ezek nem csak képek, hanem időszeletek. Nyugalom, csend és béke köszön vissza minden fotóról, összegezte Kucsera Jenő, a tárlat megnyitója. Gyuri bácsi viccesen azt is megjegyezte, hogy azért első egyéni tárlata, mert lusta volt, és drága egy kiállítás. Fiatal korában pedig soha nem lett volna annyi pénze, hogy összehozzon egy ilyen méretű bemutatót.

Az '56-os forradalom után Draskóy György menekültként érkezett Kanadába, Vancouverbe. A Brit Kolumbiai Egyetemen belül, a Soproni Erdőmérnöki Főiskola elmenekült diákjaiból és tanáraiból megalakult erdészeti fakultásra jelentkezett, és ott szerzett diplomát. Képeiről gyakran visszaköszön a természet, kaktuszok, pipacsok, erdei virágok gyakran válnak főszereplővé nála. Gyuri bácsi körbejárta a világot, sok helyen megfordult és sok emberrel találkozott, mégis Marosvásárhelyen állította ki képeit. Megkérdeztük, hogy mi köti Erdélyhez, erre nemes egyszerűséggel csak annyit válaszolt, hogy az igazi magyarok itt vannak Erdélyben. *(Székelyhon.ro)*

Chris Marko, RCAC rural development specialist, was presented with the prestigious Ron Shaffer Award from the National Rural Development Partnership (NRDP) at the Partners for Rural America (PRA) meeting in Washington, D.C. on June 8. The award was established in 2001and is given annually for outstanding leadership in rural America. The award recognizes Marko's work in bringing people with diverse interests together to improve rural programs and policy at the state and national levels. "Chris received this award for successfully helping organizations and groups build strategic collaborations and partnerships, for actively bringing in new and divergent voices to the council table, and for his leadership and support of emerging rural development leaders on state, regional and community levels," said Megan Smith, Oregon Rural Development Council co-chair.

As an RCAC environmental specialist in Oregon, Marko provides training and technical assistance to rural communities on water and wastewater project development and management. He serves on the Oregon Rural Development Council and Partners for Rural America (PRA). For the past 10 years, he has spearheaded Rural Oregon Day, which has affected rural policy at the state level. He has organized numerous rural policy forums in Oregon to address key issues around water conservation, water quality, housing, small business, health, education and renewable energy. He has organized efforts on a regional level including rural policy forums in Utah, Idaho and Arizona, as well as the Western Rural Summit conducted in Las Vegas in April 2010 through PRA and U.S. Department of Agriculture Rural Development. Marko also is a board member for the Community Development Society (CDS), which bridges education and community development to promote best practices in community development worldwide. He is recognized as a leader by his peers in Oregon, throughout the West, and nationally. *(I. Markó, Class of '60)*

The most recent **information** on:

Sopron Alumni Scholarship:
Market Value: March 31,·2011: $59,820
Budget 2011/12:
Spending Allocation: $1,917
Restoration of Endowment Value: $(1,337)
Allocated to spending for 2011/12: $580
Projected Award for 2011/12: $650

Sopron Alumni Fellowship:
Market Value: March 31, 2011: $48,470
Budget 2011/12:
Spending Allocation: $1,548
Restoration of Endowment Value: $(1,547)
Allocated to spending for 2011/12: S1
Projected Award for 2011/12: $0
(A.Szalkai, 2011-09-01).

Új könyvek: A múlt év végén és ez év tavaszán Orlóci Lacinak 3 könyve jelent meg: 'Statistical ecology-The quantitative exploration of nature to reveal the unexpected (2010)', 'Self-organization and mediated transience in plant communities (2011)', 'Flexible computing in statistical ecology-External appendix to accompany L.Orloci's Statistical ecology. (2011)'.
Közelebbi leírásuk és az elérhetőségükre vonatkozó részletek Laci weblapjan talalhatok meg: http://vegetationdynamics.com .
(Orlóci Mihály Márta, May 28, 2011)

Utódok

•**Donáth** György és Silvia első unokája **Hisato Aladár Donáth** Zürich, CH-ban, 2010 jún. 12 és 2. unokája **Marino Aladin Donáth** Zurich, CH-ban, 2011 április 11,
•**Józsa** László és Erika első unokája **Violette Perez** Ottawa, ON-ban, 2010 aug. 11,
•**Báthy** István és Margaret 14. unokája **Jonah Reed** Edmonton, AB-ban, 2011 május 22, valamint 2. dédunokája (!), **John Dillon Douglas** Victoria, BC-ben, 2011 május 28.

2011 - Az erdők éve

Az Egyesült Nemzetek Élelmezési és Mezőgazdasági Szervezete (FAO) ez év februárjában a Földünk erdeinek állapotáról tett jelentést, az elmult 10 esztendőben (State of the World's Forests report) és 2011-t az erdők évének nyílvánította. A FAO beszámoló az erdők állapotáról Kínát emeli ki nagyméretű erdősítése miatt. A hatalmas árvizeket (1998), különösen a Yangtze folyó mentén, a nagyméretű tarvágás után bekövetkezett erózió okozta (Összefoglaló megtalálható: in Frontiers in Ecology and the Environment 2011, 9:92). A közlemény olvasása több gondolatot ébresztett fel bennem. Nagyon sok szép erdőre és a fákkal tőltött nyugalmas napokra emlékeztem. Erdőmérnök és erdészlány lévén bensőmet némi megelégedés tőltötte el, úgy éreztem, hogy vérge a NATO írásban is méltatja erdeink nélkülözhetetlen szerepét az élővilágban, talajvédelemben, az ipari felhasználás terén és nem utólsó sorban, remélem, egyre nagyobb szerep jut az erdők hatalmas esztétikai értékének is. Eszembe jutottak a soproni rektor (Dr. Faragó Sándor) és dékán (Dr. Náhlik) ünnepi beszédének különleges mottója, ahogy akkor, az aranydiplomám átvétele után írtam (Kapocs 45:7-8) a jó szakmai képzés mellett kiemelték az új erdészgeneráció különleges szerepét: olyan erdőket kell nevelniök, amely a lakosság eszétikai igényeit kielégíti. Vagyis közelebb kell hozni a lakosságot az erdőhöz és annak hasznos és nyugtató környezetéhez. Rendszerint szeretteinket, avagy kedveltjeinket, ha tehetjük, minden bajtól megvédünk. Remélem ez a gondolat vezérli a fiatalokat, az erdőben barangolókat, az erdősítőket. Ugyan nagy hó takarja Londont (ON) és környékét, mennyaszonyi fátyolhoz hasonló habos-fehér hó díszíti a kertünk fenyőit, minus 12 C , ropogós, szép téli idő van (március 26), de most dacára a hidegnek, fiatal éveim szép és emlékezetes tavaszi szokására gondoltam. Nemzetünk, különösen mi fiatalok nagy lelkesedéssel ünnepeltünk a Fák és Madarak napján, kora tavasszal. Énekelve szaladtunk az ébredező erdő felé, boldogok voltunk, mert ott lehettünk. Sok nevetésre, friss falevelekre, puha zöldfüre, kacagó cigánykerekekre és szép erdei napokra emlékezem. *(Mihály Márta, erdőmérnök)*

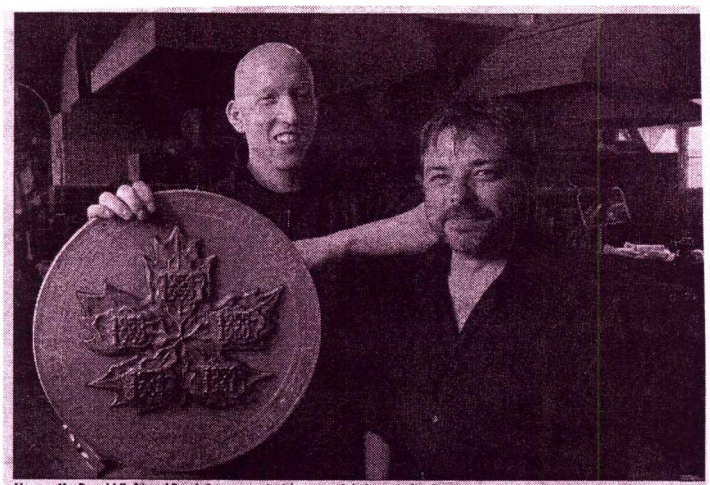

Morgan MacDonald (left) and Frank Gogos stand with a cast of their symbolic plaque. — Photo by Steve Bartlett/The Telegram

HISTORY

To Hungary with love

Plaque created locally in honour of Hungarian forestry students who fled in '56

By Steve Bartlett
THE TELEGRAM

A locally sculpted plaque, commemorating Hungarian forestry students who came to Canada for school after Russia quashed their country's 1956 revolution, will be unveiled next month in Sopron, Hungary.

The plaque marks 50 years since the last students from the Sopron Forestry School finished degrees at the University of British Columbia.

St. John's resident Frank Gogos and his cousin, sculptor Morgan MacDonald, made the plaque at the Newfoundland Bronze Foundry.

Gogos' late father was among the final Hungarians to graduate from what was officially the Sopron Division of the Faculty of Forestry at UBC.

"I'm extremely proud to be part of this," he said. "Extremely proud. I don't know how to put it into words."

According to Gogos, most of the forestry school's students and staff went to Austria after the revolution was stopped in November 1956.

Of the 200,000 Hungarian refugees that had fled the country, the 200 students and 14 faculty were among the last to find a home because they didn't want to be broken up.

Gogos noted Newfoundland MP Jack Pickersgill was among those responsible for bringing them to Canada in 1957 because he thought the forestry industry would benefit.

The University of British Columbia committed to adopting the faculty and students until the final class had graduated.

Someone researching what became of the Hungarians contacted Gogos and asked some questions about his dad, who had come to Newfoundland to work with 4H after graduating, but soon found himself married and working with the Department of Forestry. He died 40 years ago.

During the conversation, Gogos mentioned the work he and MacDonald were doing through the foundry and the idea to do a plaque arose.

Work on it began in January.

MacDonald, known for sculptures like the rower on Quidi Vidi Lake, was moved by the significance of the work.

"It's a small project, but the amount of history and emotion behind it ... there's a lot here," he said.

The work will be unveiled at the Sopron Forestry School for the surviving graduates Sept. 13.

"If (Dad) was alive today, I think he'd be proud of this," Gogos said.

sbartlett@thetelegram.com
Twitter: bartlett_steve

Elnökünk köszönete

Kedves Soproni Barátaim! Először is meleg szívvel köszönöm mindnyájatoknak a gyors, az önzetlen és bőkezű támogatást, amivel segítettétek közös ajándékaink elkészítését. A bronztábla és a totemoszlop mind egyéni és művészi alkotás, és bensőséges ünnepély keretében lettek felavatva Sopronban. Sok évtizeden át fogják hirdetni kapcsolatunkat az Alma Materrel és csoportunk életerejét.

Külön köszönöm azoknak akik bármely formában is plus energiát is rááldoztak a hosszú és egyéves munka során. Nagyon sikeres megmozdulásvolt, és megelégedéssel nézhetünkvissza. Büszke és hálás vagyok, hogy tagja lehetek a Kanadai Sopron Alumni közösségnek. GrátzerMiklós, elnök.

A beérkező adományok a Sopron Alumni számlájára mentek. Végleges elszámolás még nincs, de minden valószínűség szerint az összes kiadás fedezve van. Itt csatolunk egy listát a (83) adakozóról.

(Adamovich L, Apt K, Bajzák D, Bakos M, Balatinecz J, Barabás J, Baraksó J, Báthy I, Bella I, Bölecz B, Csányi J, Deminger K, Dibúz J, Dobozy T, Draskóy Gy, Csizmadia F, Csizmazia J, Fodor Gy, Fónagy S, Fülöpp Z, Für K, Görgényi B, Grátzer M, Gyöngyösi S, Hajdu Cs, Héder I, Héjjas J, Hirczy B, Homoky I, Horváth Cz. E, Ifjú G, Illés I, Jablánczy-család, Jancsik K, Jandó T, Jákóy E, Juhász E, Kapuszta J, Kiss Gy, Kocsis T, Komlossy J, Kondor Gy, Korán Z, Kovács M, Kozák A, Kurucz J, Leskó Gy, Magasi L, Markó I, Nagy M, Németh Á/S, Németh J, Németh L, Nyers F, Orlóci L, Ötvös I, Palkovics J, Pál L, Papp G, Pászner L, Pintér L, Porpáczy L, Puskás L, Ravai J, Rédey J, Rétfalvi L, Safranyik L, Simon J, Szablya I, Szabó Gy, Szalkai A, Szamosi G, Szanyi L, Szász I, Szy F, Takács J, Tolnai I, Tóth G, Tóth J, Tóth J, Varga P, Viszlai J, Vlaszaty E.)

A **Sopron Alumni** azon egyének közössége, akik diákjai vagy oktatói voltak a Soproni Erdőmérnöki Főiskola 1956-ban Kanadába vándorolt részének, ami mint a University of British Columbia, Faculty of Forestry-Sopron Division működött 1957 és 1961 között. Szintén a közösséghez tartoznak azon Sopronban korábban végzett erdőmérnökök, akik szoros kapcsolatot tartanak fenn a csoporttal.

Kapocs - A Sopron Alumni időszakos közleménye.
Szerkesztő: Rétfalvi László, [4646-West 5th Ave, Vancouver, BC, V6R 1S8; Tel/Fax: 604-224-3655; (e-mail: llretfalvi@shaw.ca)],
Képszerkesztő: **v.Draskóy György** (gdraskoy@telus.net)

SOPRON ALUMNI

Adamovich László
Ambach Mihály
Andódy Edit 1932-1993
André Béla
Apt Kamill
Apt Ödön 1901-1990
Apt Ödön
Bajzák Dénes
Bakó József
Bakonyi Nándor
Bakos Tibor 1935-2010
Balatinecz János
Balpataki György
Bándi Péter
Barabás József
Baraksó János
Baranyay József 1922-1974
Bátay János
Báthy István
Bella Imre
Benkő Géza
Benyovits Gyula
Bezerédi Gyula 1926-2005
Bige Zsolt 1924-2005
Boa Sándor
Boda Zoltán
Bódig József 1934-2007
Bogyai Elemér
Bölecz Béla
Boncz Ernő
Bordulák Zoltán 1936-2010
Borovits Ferenc
Borsos Zoltán 1935-1979
Budai Géza 1930-2003
Csányi Elek 1920-2009
Csapó Imre
Császár Rudolf 1936-198?
Cserjesi Antal 1925-2006
Csima István
Csizmadia Ferenc
Csizmazia József
Csizmazia Tibor 1932-1979
Deminger Károly
Dibúz Jenő 1933-2011
Dibúz (Bruckner) Judit
Dobozy Tamás
Domsa Zoltán
Draskóy György
Farkas István 1937-2000
Farkas Mihály
Fazokas Ferenc
Fekete Róbert
Ferdinánd István
Fodor Gyula 1890-1982
Fodor Gyula
Fodor (Tormássy) Erzsébet
Fónagy Sándor
Frey Otto
Fülöpp Zoltán
Für Károly
Füstös Árpád 1926-2004
Gáspár József.
Gerencsér László 1914-1976
Gőgös Ferenc 1938-1972
Görgényi Béla
Grátzer Miklós
Grozdits György
Gyöngyösi Sándor
Gyöngyösi (Danczinger) Edit 1936-1989
Háhn Fülöp
Hajdu Csaba
Héder István
Héjja Anna
Héjjas József
Héjjas (Bernsdorfer)Katalin
Herczeg Endre
Hidasi István
Hirczy Béla
Hokhold Ferenc
Homoky István
Horváth Cz.Emil
Horváth István 1934-2010
Horváth Otto 1926-1984
Horváth Sándor
Horváth (Balogh) Izabella
Hudák János 1935-1997
Huszár Károly
Ifjú Géza
Illés István
Jablánczy Sándor 1908-1999
Jagodits (Kundráth) Júlia 1937-1989
Jákóy Endre
Jancsik Károly
Jandó Tibor
Józsa József
Józsa László
Juhász (Gyöngy) Erzsébet
Juhász Gyula 1934-2002
Jutasi Béla 1933-2007
Kafka Péter 1899-†?
Kalmár Lajos
Kercsó (Jagodits) Edit
Kapitány Gyula 1937-2008
Kapuszta József
Kassay Viktor 1933-2005
Kémes József
Kenedi (Király) Ilona
Kerekes József
Kiss-Tóth János 1934-1977
Kiss Gyula
Kiss János
Kiss János
Klíma Imre 1924-2000
Kocsis Tibor
Koczó Mihály
Koller Pál 1894-1972
Koltai István
Komlóssy József
Komondy Gyula
Kondor György
Koós Béla
Korán Zoltán
Kornya Lajos 1917-1979
Kósa Zoltán
Kováts István 192?-2010
Kováts (Erdős) Márta 1934-1967
Kováts Miklós
Kozák Antal
Krajczár Ernő
Krétai Ernő 1933-1995
Kurucz Ferenc
Kurucz János
Leskó György
Leskó (Rácz) Anna
Lovrits (Somogyi-Tóth) Eszter
Magasi László
Major Richárd
Markó Imre
Márkus Gábor 1937-199?
Matolcsi Géza.
Medveczky Lajos 1910-1989
Molnár József
Must (Hankovsky) Éva
Nagy Géza 1933-1991
Nagy (Link) Magda 1930-2006
Nagy Mihály
Nagygyőr Sándor
Németh József
Németh Lajos 1932-2011
Németh László
Németh Zoltán
Noviczky Zoltán 1936-1992
Nyers Ferenc
Ocskó István 1933-2010
Orlóci László
Orlóci (Mihály) Márta
Orosz Iván 1937– 2009
Oroszlán József †?
Ötvös Imre
Pál László
Pálffy Csaba 1927-1999
Pálka László 1937-1995
Palkovics János
Pandák László
Papp Ferenc 1901-1967
Pászner László
Pataki István 1937-2009
Péch Gyula
Pendl Ferenc 1933-1998
Pénzes László 1927-2010
Ping Ferenc
Pintér László
Poprádi László
Porpáczy Lehel
Prém Béla
Puskás László
Rab Rudolf 1935-2005
Rabóczi László
Ravai János
Rédey József
Rétfalvi László
Réthy Sándor
Rikli Olga
Roller Kálmán 1913-2004
Rónay Sándor
Ronyecz József 1935-1998
Rupf László
Safranyik László
Salamon Marion 1911-1990
Sebestyén László 1923-1995
Selmeczi György
Simon József
Sinka Gyula
Sivák Béla 1935-2005
Skorka Mihály 1935-1992
Soós József
Spándli Imre
Spuriga István 1934-1977
Szablya János 1924-2005
Szabó György
Szabó Tivadar
Szalamin Gábor
Szalkai András
Szalkai (Somogyi) Eszter
Szamosi Gábor
Szántai Ferenc
Szanyi László
Szármes Kornél
Szász István
Szász (Kubinyi) Júlia
Szauer János
Szauer (Szikszai) Klára 1935-1999
Székessy László
Sziklai Oszkár 1924-1998
Szy Ferenc
Takács József
Takaró László
Tamási Miklós 1936-1994
Tarnócai Károly
Tőgel Gyula 1938-2001
Tolnai István
Tóth Endre
Tóth (Molnár) Erzsébet
Tóth Géza
Tóth János
Tóth József
Tóth Tibor
Tresó Bertalan
Tresó Ferenc
Túrmezei Zoltán
Tuskó Ferenc 1913-1965
Tutunovszky Koszta
Vadai János 1928-2006
Vajas Jenő 1936-2000
Váradi Béla 1932-2003
Váradi (Fejes) Mária
Varga Pál
Vári Miklós
Veres Gábor
Veres Sándor 1927-1998
Vető László
Viszlai (Delkin)Éva
Viszlai János
Vlaszaty Ödön
Weidinger Imre
Witt Lajos 1898-1994
Zoltay Endre 1935-2006

Akik elmentek, de el nem szakadtak,
Kanadában is magyarok maradtak,
Akik meggyőztek egy messzi világot,
De ma sem mások: soproni diákok,
Az ősi otthont, az Akademiát,
Szívből köszöntik: Vivát! Vivát! Vivát!

Vargha Domokos